

Debreceni Egyetem
Bölcsészettudományi Kar
Magyar Nyelvtudományi Tanszék

CSÍKSZENTKIRÁLY HELYNEVEI

Témavezető: Bába Barbara

Készítette: Udvari István

Debrecen, 2018

Tartalomjegyzék

Plágium nyilatkozat	3
Bevezetés	4
Csíkszentkirály rövid története	6
Fekvése	6
Általános jellemzése a történeti adatok tükrében	7
Lakossága	11
Természeti adottságai	12
Útmutató a szótár használatához	14
Szótár	15
Felhasznált irodalom	74
Térképmelléletek	76

NYILATKOZAT

Alulírott.....**UdvariIstván**.....,
a Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Karának hallgatója ezennel büntetőjogi felelősségem tudatában nyilatkozom és aláírással igazolom, hogy**Csíkszentirály helynevei**..... című diplomamunkám saját, önálló munkám; az abban hivatkozott nyomtatott és elektronikus szakirodalom felhasználása a szerzői jogok nemzetközi szabályainak megfelelően készült.

Tudomásul veszem, hogy diplomamunka esetén plágiumnak számít:

- szó szerinti idézet közlése idézőjel és hivatkozás megjelölése nélkül;
- tartalmi idézet hivatkozás megjelölése nélkül;
- más szerző publikált gondolatainak saját gondolatként való feltüntetése.

Alulírott kijelentem, hogy a plágium fogalmát megismertem. Tudomásul veszem, hogy plágium esetén diplomamunkám visszautasításra kerül. Továbbá felelősségem tudatában nyilatkozom arról, és aláírással igazolom, hogy a Debreceni Egyetem Elektronikus archívumába (DEA) a <http://dea.lib.unideb.hu/dea/handle/2437/85081> címre feltöltött diplomamunkám mindenben megegyezik a benyújtott papíralapú és/vagy CD formátumú dolgozattal.

Debrecen,2018.....évÁprilis..... hó15..... nap

aláírás

Bevezetés

Dolgozatomban Csíkszentkirály belterületi és külterületi helyneveit próbáltam összegyűjteni. Témaválasztásom igencsak személyes jellegű és érdekeltségű, némi nem titkolt lokálpatriotizmus is táplálta. Csíkszentkirály ugyanis szülőfalum, itt töltöttem gyerekkori éveimet, majd kissé hosszúra nyúlt tanulmányaim végeztével ide tértem haza, itt alapítottam családot, és szándékaim szerint itt is szeretném felnevelni született és születendő gyerekeimet. Őseim is, ameddig vissza tudtam követni, e faluban élték le életüket.

Idősebb emberekkel való beszélgetéseim során döbbsentem rá, hogy az én generációm és a még fiatalabbak mennyire nem ismerik a határt. Ehhez nagyban hozzájárultak a történelmi-társadalmi körülmények, ugyanis az 1950-es években bekövetkező népi demokratikus berendezkedés és az azt követő erőltetett kollektivizálás gyakorlatilag megszüntette a magánvagyon fogalmát, a gazdák kisebb-nagyobb területei bekerültek a nagy közösbe. 1989 után az emberek ismét birtokba vehették az ősöktől örökölt erdei, mezei vagyonukat, ki-ki a maga, az öröklések során eléggé szétaprózott nadrágszj-parcelláin próbál gazdálkodni.

Az idős, a régi egyéni világot átélte emberek még nagyon sok helynévre emlékeznek. Tudatosult bennem, hogy a huszonnegyedik órában vagyunk, ha még át akarjuk menteni az utókornak ezt a tetemes népi tudást. Éppen ezért az élőnyelvi adatgyűjtést tekintettem legfontosabb célnak, hogy a még élő idős embereket kikérdezhessem. Az élőnyelvi gyűjtést 2016 és 2018 között végeztem olyan csíkszentkirályi idős emberekkel, akik 1989 után a földek visszaszolgáltatása során a földosztó bizottság tagjai is voltak, vagy aki ma is a Polgármesteri Hivatal mezőgazdasági referenseként dolgozik, illetve édesapámmal, aki ugyancsak elég jól ismeri a faluhoz tartozó erdőket, mezőket.

Adatközlők: id. Ferencz András (sz. 1927, 91 éves), Csiszer Gábor (sz. 1932, 85 éves), Csiszer Károly (sz. 1943, 75 éves), id. Udvari István (sz. 1939, 78 éves).

Próbálkoztam még a helyi általános iskolában is, a történelem-tanárnő (Tódor Edit) hathatós segítségével egy kérdőívet osztottunk szét a gyerekek között, akik otthon érdeklődtek a szülőktől, nagyszülőktől helynevekről és azok lehetséges magyarázatáról.

A történelmi névanyag gyűjtésében segítségemre volt a 19. században írt művekből ORBÁN BALÁZS *A Székelyföld leírása* című műve, PESTY FRIGYES helynévgyűjtése, VITOS MÓZES csíkszentkirályi születésű katolikus pap kétkötetes munkája, a *Csikmegyei füzetek*, és nem utolsósorban LÉSTYÁN FERENC *Csíkszentkirály temploma és családjai* című kis-

monográfiája. Mivel más régebbi adatot nem sikerült találnom, nagyon értékesnek bizonyult a Polgármesteri Hivatalban rendelkezésemre bocsátott 1956–58 (GazdReg 56–58), illetve 1959–63 (GazdNyt 59–63) közötti mezőgazdasági nyilvántartásokat tartalmazó kötetek, melyekből az egyes területek nagysága is kirajzolódik a helynevek előfordulási gyakorisága alapján, az egyes helynevek előfordulási számát jelölöm is a megfelelő helyen. Az erdőket és legelőket kezelő Csíkszentkirályi Közbirtokosságnál fellelhető térképek sokat segítettek a pontos lokalizációban. Fontos és nélkülözhetetlen forrás volt CSOMORTÁNI MAGDOLNA 1986-ban megjelent, Csíkszentkirályról is szóló helynévgyűjtése.

Csíksszentkirály rövid története

Fekvése

Csíksszentkirály önálló község Székelyföldön, a mai Románián belül Hargita megyében, Csíksszeredától 7 km-re délkeletre, a Zsögödi szorosától lefelé kiszélesedő Alcsíki medence első falujaként található a délre vezető DN 12-es országút mentén. Az egész medencét átszelő Olt folyó az országúttal párhuzamosan a falut is két részre osztja, az Olttól északra található Kincseszeg és Poklonfalva tizedese, az Olttól délre pedig a Főút melléke, melyből több utca ágazik le, és a külön tizedesként számontartott Tiva. Szomszédos települések északon a Csíksszeredához tartozó Csíkzsögöd, illetve északkeleten 2–3 km távolságban nemrég még a községhez tartozó Csíksszentlélek és Csíksszentszent, keleten a Csíksszentgyörgy községhez tartozó Kotormány és a 7 kilométerre lévő Csíksszentmárton, délen a DJ 123-as megyei úton mindössze 1 km-re fekvő Csíksszentimre, nyugat felé pedig a Dél-Hargita hegyvonulata, azon túl pedig az erdővidéki Vargyas községhez tartozó Erdőfüle.

Általános jellemzése a történeti adatok tükrében

Csíkszentkirály Alcsík közepes-nagy falvai közé tartozik. Közigazgatási területe összesen 5300 ha, melynek 44%-a erdő, a többi szántó, kaszáló, legelő, rét, hozzávetőleg mintegy 17000 parcellából tevődik össze.

A község területe régóta, már a neolitikumtól lakott terület, Csíknak régészeti lelőhelyekben egyik leggazdagabb települése (BOTÁR 2009: 23). A népvándorlások korában és a honfoglaláskor is lakott terület volt. A falutól északra, Omlásban nyitott kőbányában 1953-ban egy robbantás során Kr. e. 1. századi ezüstkincs-lelet került elő, mely tartalmazott 15 kupát, 2 karperecet, 1 fibulát és 2 pénzermét (LÉSTYÁN 1997: 48). A Bukaresti Nemzeti Múzeum dák leletként tartja számon, másolata megtalálható a Csíki Székely Múzeumban. (<http://www.csikszentkiraly.ro/tortenelem.php>)

Nevét első szent királyunkról, Szent Istvánról kapta, templomát ugyanis az ő tiszteletére építették (FNESz. 1997: 331). Első írásos említése az 1332–1334-es pápai tizedjegyzékben található, *Paulus sacerdos de Sancto Rege*, (SZABÓ M. 2003: 888) a falu Pál nevű papja 1333-ban 4, illetve 10 báni dénárt, 1334-ben pedig 2 garast fizetett (BOTÁR 2009: 23). Feltételezik azonban, hogy a falu már 1192 előtt, vagyis második szent királyunk, Szent László szentté avatása előtt létezett, illetve megkapta máig használt nevét, mivel megkülönböztetés nélkül kapta a Szentkirály nevet, vagyis akkor még nem volt a második szentéletű királyunk, László szentté avatva (LÉSTYÁN 1997: 7–8). Kőkerítéssel körbevett templomát Szent István tiszteletére szentelve a 13. században már a jelenlegi helyén feltételezik. Árpád-kori emlék a templom nyugati bejáratának román-kori ajtókerete, illetve a kőből faragott keresztelő kút (ENDES 1994: 22, LÉSTYÁN 1997: 8). Kovács Miklós püspök 1827-es kánoni vizitációjában szerepel, hogy három harangja közül egy 1562-es évszámmal van feliratozva (BENKŐ K. 1853: 109, ENDES 1994: 347). A 16. századból származik egy Mária-szobor, melyet az 1930-as években találtak a plébánia padlásán (LÉSTYÁN 1997: 10). Egy 1759-es szerződés tanúsága szerint a templom szentélyét szélesítik és hat öllel hosszabbítják, az egész templomot boltoztatják és cseréppel fődik be, kőkórust építenek és a tornyot másfél öllel magasítják. A templom északi oldalához 1901-ben oldalkápolnát építettek (LÉSTYÁN 1997: 10–11).

Jól láthatóan a falu ma is három részből, Poklonfalvából, Kincseszegről és az Olttól délnyugatra eső részből áll. Feltételezések szerint nem volt ez másként az Árpád-korban sem.

Több különálló falurészből, esetleg faluból olvadt össze az idők során. Mai napig jelzi ezt a székely falvakra jellemző tízesek rendszere, amely a hajdani katonai rendszer szerinti megtelepedést őrzi, egy tízes ugyanis tíz katona kiállítására volt köteles a nemesi kiváltságokért cserébe. A tízeseknek azonban gazdasági funkciója is volt, mivel a tízesek közös tulajdonában voltak a földek, erdők, legelők egészen a 16–17. századig.

A több faluból, tízesből való összeolvadást alátámasztja, hogy az időrendben következő írásos említésben, az 1567-es regestrumban a 25 dénáros adólistán *Zent Kijralij* 23 kapuval szerepel, *Poklandffalwa* pedig 11 fővel, kapuval különálló településként van feljegyezve (SZO. II. 1876: 220, BOTÁR 2009: 23, VÁMSZER 2000: 60).

További adatok Csíkszentkirályra vonatkozóan: 1566: *Zent Kyralyban*, 1569: *Martini Andrassy de Zent Kijralij*, 1571: *Zenthkyral*, 1576: *Zentkiraly* (SZABÓ M. 2003: 888), 1614: *Zent Kyraly, az Szent Kirali olt vizin leuő malom piaczaval es be járo uttyáual* (SZABÓ T. 2006: 39).

További szentkirályi vonatkozású említések az oklevelekben az Andrásyak, vagy a Bors család birtokperes, birtokadományozási ügyeivel kapcsolatosak (SZABÓ M. 2003: 888, SZO. II. 1876). Innen származtatja magát ugyanis a híres Andrásy család, 1569–70-ben Andrásy Márton és annak fia, Péter, Csík-Gyergyó szék királybírójaként tekintélyes birtoktesteket kap II. János magyar királytól, János Zsigmond néven erdélyi fejedelemtől Csíkszentkirály, Csíkszentimre, Csíkszentsimon és Csatóság területein (SZO. II. 1876: 257, ENDES 1994: 56). Ezen adományt az Andrásyak 1575-ös hűségvesztése és magyar királyságba való menekülése után is I. Lipót uralkodásáig (1695) többször megerősítették (ENDES 1994: 89).

A 17. század folyamán többször volt a falu tatárbetörés áldozata, így 1669-ben, I. Apafi Mihály uralkodásának idején is. Az utolsó tatárbetörés alkalmával 1694. február 13–15-én a Felcsíkot hosszan dúló tatárokat az alcsíkiak Szentkirálynál, a falu két részét elválasztó Olt hídjánál próbálták feltartóztatni a szentkirályi Lestyán Miklós vezetésével. Mirza (Murza) kán fiának seregét sikerült megállítani, a kán fiát Lestyán Miklós fia, Mátyás az Olt jegén meglőtte, így a tatárok megfutamodtak, hátrahagyva mintegy 8000 foglyot (ENDES 1994: 163–164). E csata emlékét őrizte a közelben lévő dombra épített Vérkápolna és Kápolna-mező (ORBÁN 1868: 35–37). A Vérkápolnának ma már nyomai sem látszanak, csak egy, a 2000-es években állított kereszt valószínűsíti egykori helyét. ORBÁN megemlíti még a templom régészeti érdekes gótikus ajtókeretét, ismerteti porticusának 1690-es feliratát, kicsi harangjának feliratát, melyet máig nem tudnak olvasni, értelmezni, egyfajta rovásírást feltételeznek, csupán a körirat végén található 1562-es évszám olvasható.

A 17–18. században többször pusztított pestis a vidéken. Talán a legsúlyosabb az 1717–19-es aszály utáni pestis volt, amikor a környék falvainak lakosságát alaposan megtizedelte a járvány. Csíkszentkirály 646 lakosából akkor 228 halt meg a járvány miatt. Ennek emlékére készült a papilak előtt található, szentkirályi Szabó nevezetű kőfaragók által 1747-ben készített kőkereszt (VITOS 2003: 285).

A település lakosai kivették részüket a különböző háborúskodásokból, így a Rákóczi Ferenc vezette szabadságharcból és az 1848–49-es szabadságharcból is. Csíkszentkirálynak 101 hősi halottja van, akik a két világháborúban életüket áldozták.

BENKŐ KÁROLY a 19. század derekán három tizedekre oszló faluról ír, a falu keleti részében *Kintseszeg*, északon *Poklonfalva*, déli és nyugati osztályaiban *Elvei* (BENKŐ K. 1853: 108).

ORBÁN BALÁZS némiképp ellentmondásosan négy részt említ, Tivát legalábbis az Olttól keletre helyezi:

„A szoros alsó torkolatjában, a (balparti) Tiva patak Oltba ömlésénél fekszik Szent-Király, mely falu a XIV. század első felében S. Rex néven önálló egyházközségként szerepel. Neve kétségtelenül sz. István királytól ered, ki egyházának védszentje. Azonban ezen vallásos, inkább az egyházközség fogalmát kifejező elnevezés mellett a falu tizedeinek külön neveiben feltalálhatjuk ős nevét is, mert Szentkirálynak északi részét ma is Poklonfalvának, keleti részét (Sz. Márton felé) Kincsesszegnek, másik erre eső tizedét Tivának, végre Olton túl eső részét Elvei-nek nevezik. Ezen utóbbi, az itt keletre kanyarodó Olton túl, a többi résztől teljesen elkülönített csoportot alkot. Hogy régen külön falu volt, azt az 1567-ik évi regestrumból láthatjuk, hol Zentkyraly 23 kapuval külön, Poklandffalwa 11 kapuval ismét külön van bejegyezve. Ma ugy egyházilag, mint hatóságilag egy községet alkotnak” (ORBÁN 1868: 35).

PESTY FRIGYES kérdőívére a helyi előljárók öt, pár sorral alább négy külön tízest neveznek meg: *Kintseszeg*, *Felszeg* vagy *Poklonfalva* (*Olt melyékinek is hívatik*), *Köves utza* és *Tiva tízesekre osztva* (PESTY 1865: 67).

VÁMSZER GÉZA az 1930-as években bejárta az egykori Csík vármegye területét, helytörténeti adatokat gyűjtött minden településen azok keletkezésére, történelmére, szerkezetére, tízeseire, helyneveire vonatkozólag, illetve a '60-as években további adatokkal egészítette ki gyűjtését. A már említett történeti adatokat összefoglalva megállapítja, hogy már öt tízese van a falunak:

1. *Kincse-szeg*, amely nevét a 'Kencse', 'Kéncse' családnévről kapta.
2. *Poklonfalva*, melynek részei *Felszeg*, *Olt utca*, *Domb tízes*.

3. *Tiva* az Olt jobb partján, melynek részei a *Nagyospatak*, *Csekék utcája*, *Új utca*, *Páncélok utcája* és a *Temető*. Új települések: *Új borvíz*, *Hargita üzem*, *Téglagyár*.

4. *Templom tízes*, melynek részei a *Gálok utcája*, *Köves utca*, *Duna*, *Templom alja*, *Borsáros*, *Balássok utcája* és új telephelyként az *Új-töltés*.

5. *Bak alja*, csupa új településből áll, gyimesi csángók szétszórt házaiból.

A II. világháború utáni időszak és az új népi demokratikus rendszer gyökeres változásokat hozott a falu életében. A hajdani Csík vármegye Alcsíki járása a Maros Magyar Autonóm Tartomány része, majd az 1968-as megyésítés során Hargita megye része lett. A közigazgatási reform során visszaállították a megyétet, az addigi községeket összevonták. Csíkszentkirály községközpont lett, hat szomszédos települést csatoltak hozzá. 2004-ben vált le, és nyerte vissza önállóságát minden község.

Rövid, de nehéz átmeneti időszak után megszüntették a magánbirtokokat, kezdetben ún. társasokat, társulásokat hoztak létre, majd 1961–62-ben megalakult Csíkszentkirályon is a Kollektív Gazdaság, ahová be kellett adják a gazdák állataikat, földművelő szerszámaikat. A helynevek szempontjából is hátrányos volt ez az időszak, mert már nem volt annyira fontos a kisebb területek jellegzetes neveit megjegyezni. A falu belterülete és arculata is megváltozott, egyre zsúfoltabbá vált. Sokan igényeltek 2,5 vagy 5 áras területeket a Kollektívtól házépítés céljából. A régi országút Olton átvezető vashídját, amelyet a II. világháborúban felrobbantottak, nem építették újra, hanem attól 200–300 méterrel fentebb, nyugatabbra megépítették az Olton és vasúton átívelő Új- vagy Nagy-hidat, az új aszfaltozott út mentén pedig teljesen új falurész alakult ki, illetve az addigi tízesek gyakorlatilag összeolvadtak az évek során.

A valamikori téglá- és cserépgyár helyén ásványvíztöltőde létesült, amely azóta 2000 környékén megszüntette tevékenységét. Kincseszegben a vasútállomás mentén a Bedő Mózes-, Salamon- és Gergely András-féle fűrészüzemek helyén ugyancsak állami ásványvíztöltőde (a mai Hargita Gyöngye Rt.), illetve fafeldolgozó üzem (Donga és parkettagyár) létesült.

Az 1989-es események után felbomlott a Kollektív Gazdaság, megszűnt a Termelő Szövetkezet, a Mezőgazdasági Gépalomást (román nevének rövidítése alapján: SMA) privatizálták, akárcsak az ásványvíztöltődéket.

Lakossága

Pontosabb adatunk az 1719-es pestisjárvány kapcsán létezik, ekkor a 646 lakosból 228 halt meg. Ennél korábbi adataink a katonai összeírásokból, lustrákból vannak, de azokban csak a hadköteles családfők szerepelnek. Az 1567-es lustrában *Zent Kijralij* 23 kapuval szerepel, *Poklandffalwa* pedig 11 kapuval. 1602, 1614, 1643 a következő lustrák dátumai, de ezek alapján nehéz megbecsülni a lakosság pontos létszámát. 1823-ban 1456 személyt írtak össze, vagyis egy évszázad alatt majdnem négyszeresére nőtt a lélekszám. (<http://www.csikszentkiraly.ro/tortenelem.php?id=3>)

A lakosság összetétele 1850 után VITOS MÓZES adatai alapján (VITOS 2003: 46):

Nemek szerint:

Évszám	Házszám	Férfi	Nő	Összesen
1850	381	866	830	1696

Nemzetiség:

Évszám	Székely	Oláh	Czigány	Összesen
1850	1593	69	34	1696

Vallás:

Évszám	Róm. kat.	Görög. kat.	Lutheránus	Kálvinista	Unitárius	Összesen
1850	1627	69				1696
1867	1903	69				1972
1891						1526
1893	1466	54	2	8	2	1532

VÁMSZER GÉZA szerint 1850-ben 1696 lakosa, 1930-ban 1832 lakosa volt a falunak (VÁMSZER 2000, 60).

Adatok Csíkszentkirály honlapjáról (<http://www.csikszentkiraly.ro/tortenelem.php?id=3>):

1850	1857	1869	1880	1890	1900	1910	1930	1941	1992
1696	1514	1516	1565	1532	1670	1606	1826	1976	2423

A 2002-es népszámlálás szerint a község lakossága 2478 fő, még mindig többségében székely magyar nemzetiségű, vallási hovatartozására nézve pedig római katolikusok. 1989 utáni adatok szerint minden évben több az elhalálozás, mint a születések aránya. Ez a folyamat, ha így marad, a falu elöregedését és hosszú távon sorvadását vetíti előre.

Természeti adottságai

Mivel a Csíki medence a Hargita hegység és a Csíki havasok által körül van zárva, a település mintegy 650 méter tengerszint fölötti magasságban helyezkedik el, ennek megfelelően inkább hűvösnek mondható, évi átlaghőmérséklete 6 Celsius fok körül alakul. A falu közigazgatási területének domborzatát meghatározza a medencét átszelő Olt. A folyó egykori árterületén található a termékenyebb rétségek, mintegy 50 méterrel magasabban a szántókkal és kaszálókkal szabdalts dombságok, majd a nyugat felé emelkedő Dél-Hargita hegyvonulata többnyire fenyőerdőkkel és legelőkkel. A hegyekben eredő Nagyos-patak, Kis-patakot és azok mellékágait magába gyűjtve nyugat felől jobbról az Oltba ömlik, miután Tiva tízest átszeli. Régen kisebb-nagyobb tavak is léteztek, ezeket azonban az 1970-es években lezajlott Olt-szabályozás végleg megszüntette.

Az Olt folyó jobb partjánál, délre, mintegy a falurészeket kétfelé osztva terül el 1 km hosszan a Borsáros tőzegláp, mely 1963-tól jégkorszaki eredetű növényeinek köszönhetően, mint a szibériai hamuvirág, hosszúlevelű harmatfű, mocsári kötőrófű és a törpenyír, védett botanikai rezervátum. A lápot a több mint száz, a környéken feltörő ásványvízforrás táplálja, melyet a helyiek borvíznek hívnak. Az ásványvízből kicsapódó, sok vasat, magnéziumot, kalciumot, nátriumot tartalmazó sárgás-vöröses salakanyagról nevezték el a lápot Borsárosnak. Legkedveltebb és egyben kiépített forrás az András Pista borvize, melyet a helyiek és környékeliek egyaránt előszeretettel isznak. Ezen források vizét palackozza a Borsárostól keletre, az Olt túlsó partján, baloldalon, Kincseszeg falurészben felépített ásványvíztöltőde, mely ma Hargita Gyöngye néven forgalmazza a palackozott ásványvizeket.

Ugyancsak az ásványvizeket hasznosítja az 1891-ben létesített Borsáros-fürdő (VITOS 2003: 274–275), melyet a 2000-es évektől folyamatosan korszerűsítettek, ma fedett medencével rendelkezik, ahol már szaunázásra, meleg borvizes fürdőre is van lehetőség.

Csíkszentkirály másik védett területe a Lucs tőzegláp, mely a falutól 10 km-re nyugatra található 1079 méter magasságban. Területe 120 hektár, de a környékén található területek is

1955 óta védetté vannak nyilvánítva, így összesen a védett terület 273 ha. A tőzegláp a *Nagykőbükke* vulkáni kráter előregedett, mocsaras tölcsérében található, a 4–5 méter vastagságú tőzegréteget összesen mintegy 3 millió köbméterre becsülték. Felszínét vastag moharéteg borítja, előfordul benne a jégkorszaki szárazasú tundrai pici nyír (*Betula nana*), tőzegrozsmaring, kerek levelű harmatfű, tőzegáfonya, de zömében az erdei lucfenyő található a területen, melyet a helyiek lucsfenyőnek, a védett területet *Lucs*-nak, környékét pedig *Lucs melléké*-nek hívják. A Lucsot nyugati irányban a Kormos pataka, kelet felé pedig a Nagynos pataka csapolja le (<http://www.csikszentkiraly.ro/termeszeti.php?id=7>).

Lucs mellékétől délre fordulva 2–3 km után elérjük 1250 méter magasságban Búdösfürdőt, melynek egy része közigazgatásilag Csíkszentkirályhoz, másik része Csíkszentimréhez tartozik. Kénes kigőzölgésű mofettáiról és borvizeiről vált híressé, melyek különböző reumás, szív- és érrendszeri betegségek gyógyítására alkalmasak. Mára több mint ezer hétvégi ház épült, népszerű üdülőhellyé vált.

Útmutató a szótár használatához

A szótárban Csíkszentkirály község 16–21. századi kül- és belterületi helyneveit gyűjtöttem össze, az egyes objektumokat jelölő variánsok közül a fővariánsokat igyekeztem betűrendbe szedni.

A szócikkek két részből állnak. Az első bekezdés tartalmazza a címszó köznyelvi formáját. A dőlt betűkkel szedett következő rész tartalmazza időrendi sorrendben a fellelt történeti adatokat, példákat, esetenként akár tágabb szövegkörnyezetükben közölve a jobb megérthetőség kedvéért. Zárójelben az adat közlőjét és az oldalszámot adom meg. Egyedüli kivétel az 1956–59-es gazdasági nyilvántartás, ahol az adott helynév előfordulásainak számát közlöm, x jellel. Végül helyet kapott a sorban az általam gyűjtött élőnyelvi adat is.

Ezt követi a helynév lehető legpontosabb lokalizációja. Végül a lehetséges névváltozatokat, átfedéseket, a területi összefüggések miatti kapcsolatokat adom meg az adott címszóval kapcsolatosan, vö. jelöléssel.

Szótár

Agrár földje 1986, 2017: *Agrár fögggye* (CSOMORTÁNI 1986: 77, sgy., 2017).

Többnyire kaszálóként használt terület, melyet az I. világháború után osztották ki a frontról hazatért katonáknak. Borsikástól felfelé Tiva patakáig tart, eredetileg az Egyház birtoka volt.

Alsó-Kánya 2017: *Alsó Kánya* (sgy., 2017).

Szántóföldek, amelyek az Olt melléke nevű utca végétől fölfelé, északnyugatra terülnek el. Vö. **Kánya**.

Alsómező 1720: *az Also mezőb[en] Közep láb[an], az Also mezőb[en]Patak kelőb[en]* (SZABÓ T. 2006: 39), 1748: *also nagy mezoben (sz.)* (SZABÓ T. 2006: 40), 1763: *ã Csik sz. Királyi alsó mezőb[en] à Csonkos árka mellett (sz.)* (SZABÓ T. 2006: 41), 1766: *Az Also nagy mezőn: Kutt oldalom (sz.); Patak előben (sz.); Ut között (sz.); Ut által kelőben (sz.); Kert Szeg nevezetű helyen (sz.); Hoszuban Kiss hegyen belől (sz.); Kerre [?]menőben (sz.); Az Arok mellet (sz.); Telekben (sz.); Kéncse Szegen belől új kert nevezetű helyen (k.); ã Vitos Mihályné kertin feljűl (k.);* (SZABÓ T. 2006: 41), 1805: *Also mezőn Ut között (sz.)* (SZABÓ T. 2006: 42), 1865: *Alsó nagy mező* (PESTY 1865: 67), 1958: *Alsomező, Olsomező* (GazdReg 56-

58, 310x), 1963, 2017: *Alsómező* (GazdNyt 59–63, sgy., 2017).

A falutól keletre eső határrész dűlőkkel, többnyire jó minőségű földekkel. Határos délen Szentimrével, keleten Kotormánnyal, északon a mindszei határrésszel. Vö. **Nagymező, Alsó nagymező**.

Alsórét 1760: *az also mezoben az Reten Hideg kut nevű Helyien két pallag Földet a vagy kasalo Helyiet* (SZABÓ T. 2006: 40), 1768: *Csik Szt. Királyi also réten Fagyas nevezetű helyen (k.)* (SZABÓ T. 2006: 41), 1768: *Csik Szt Királyi also réten Fagyas nevezetű helyen* (SZABÓ M. 2003: 888), 1865: *Alsó rét* (PESTY 1865: 68), 1902: *Szentkirály és Szentimre közötti határos rétség, Alsórét* (VITOS 2003: 88), 1958: *Alsórét* (GazdReg 56-58, 169x), 1963: *Alsórét* (GazdNyt 59–63).

A falutól délre és délkeletre található, Olt menti alant fekvő rétség. Vö. **Nagyrét, Ecken**.

Alsó-völgy 1958, 2017: *Alsóvölgy, Alsóvölgy* (GazdReg 56-58, 2x, sgy., 2017).

A Völgy nevű dűlő faluhoz közelebb lévő, ugyanakkor alacsonyabban fekvő része. Vö. **Völgy**.

Állomás 1986, 2017: *Állomás* (CSOMORTÁNI 1986: 77, sgy., 2017).

Kincseszeg falurészben a vasútállomás, és annak épülete.

Állomás utca 1986, 2017: *Állomás ucca, Állomás ucca* (CSOMORTÁNI 1986: 77, sgy., 2017).

A kincseszegi főútról jobbfelé leágazó rövid utca, mely a vonatállomáshoz vezet. Ugyanakkor némiképp ellentmondásosan a hivatalos iratokban az ásványvíztöltőde felé vezető utcát is így nevezik. Vö. **Borvíz utca, Rét utca.**

András Pista borvize 1986: *András Pistáé, András Pista küpüje* (CSOMORTÁNI 1986: 77), 2017: *András Pista borvize* (sgy., 2017).

A terület egykori tulajdonosa nevét viselő ásványvízforrás, ma is közkedvelt, a faluból és a környékről is sokan isszák. Ma fűrt kutak vannak közvetlen környezetében, melyeket a II. világháború után fűrtak, és a román állam tulajdonát képezik (SNAM, F1, F2). Kissé ironikusan az egykori területtulajdonos fiára utalva András Gyuri borvizének is hívják egyesek. **András Pistáé** néven is említik. Az adatokban szereplő *küpu* jelentése: 'kivájt fa vagy kő, amelybe a forrásvíz összegyűl' (ÚMTsz., SÁNTHA 2018: 275).

Apor-kert 1902: *Apor-kert* (VITOS 2003: 276), 1986: *Apor-kert* (CSOMORTÁNI 1986: 77), 2017: *Apor-kert* (sgy., 2017).

Rét, kaszálós terület volt a Fő út menti házak között, a valamikori Balázsok

utcájától nyugatra, az Új vagy Nagy úttól jobbra, nyugati irányban, a Borosoktól felfelé terült el. Lassan ez a kert is teljesen beépül új házakkal.

Aprózár 1986: *Aprózár, zöldségüzlet volt* (CSOMORTÁNI 1986: 77).

Az 1989-es változásokig működő zöldséges, majd vegyes üzlet neve, és az annak otthont adó épület neve. Ma már nem használatos helynév. Összetett szó, melynek második tagja a román *zarzavat* 'zöldség, zöldségek', jelentése: 'aprózöldség, zöldségfélék'.

Aranyos-kút 1986: *Aranyos-kút* (CSOMORTÁNI 1986: 77), 2017: *Aranyoskút* (sgy., 2017).

Édesvizű forrás az erdőn, Alsó-Kispatakban, az erdei út mentén.

Árendás 2017: *Árendás* (sgy., 2017).

Kaszálóterület, mely Kerekföldtől felfelé, nyugatra található. A háborúból, fogságból hazatért katonáknak a helyi község (tanács) adta bérbe, árendába a földet. Vö. **Borsikás, Agrár földje.**

Árnyék útja 1986: *Árnyék úttya* (CSOMORTÁNI 1986: 77), 2017: *Árnyék útja* (sgy., 2017).

Talyigahagyótól Előhágó felé vezető út, amely északos fekvésű oldalakon, árnyékos helyeken vezetett.

Aszalvány 1865: *Aszalvány, egy magas csúcsú hegy, mely a zsögödi erdőrészt elválasztja, itt-ott fenyő- és bikkfák teremvén* (PESTY 1865: 69), 1902:

Aszalvány ... talán az ott kiaszalt fenyvesekről vette nevét. Vagy a három oldalról fekvő völgyülettől, melyek gyakran a régi asza elnevezésre vezetnek vissza. (VITOS 2003: 98), é.n.: *Aszalvány* (Közb.), 1958: *Oszolvány* (GazdReg 56–58, 1x), 1963: *Aszalvány* (GazdNyt 59–63), 1986, 2017: *Aszalván* (CSOMORTÁNI 1986: 77, sgy., 2017).

Napjainkban legelő és erdős terület, mely Mákföldtől, Komlóstól kifelé északnyugati irányban, a zsögödi határ felé található. A népetimológia szerint veszélyes hegy, mert vonzza a villámot.

Aszalvány oldala 1902: *Aszalvány teteje* (VITOS 2003: 98), 1986, 2017: *Aszalván ódala* (CSOMORTÁNI 1986: 77, sgy. 2017).

A fent említett Aszalvány hegy fenyőerdővel borított oldala.

Aszalvány teteje 1865: *Aszalvány teteje, mely a zsögödi erdővel határos északról* (PESTY 1865: 69), 1902: *Aszalvány teteje* (VITOS 2003: 98), 1986, 2017: *Aszalván teteje* (CSOMORTÁNI 1986: 77, sgy., 2017), é.n.: *Aszalványtető* (Közb.).

A hasonló nevű terület legmagasabb pontja, mintegy 1300 méter magasan.

Baka-kert 1958: *Bakakert* (GazdReg 56–58, 2x), 1963: *Bakakert* (GazdNyt 59–63), 1986, 2017: *Baka-kert* (CSOMORTÁNI 1986: 77, sgy., 2017).

Rétság Cserevégtől lefelé a Poklonfalva tízesi telkekig. A DN 12-es országúttól északkeletre lévő réti kaszálók neve.

Bakó alja 1756: *A Felső Erdő alatt Bako nevezetű helyen* (sz.) (SZABÓ T. 2006: 40), 1766: *A felső Erdő alatt: Bako nevezetű helyen* (sz.) (SZABÓ T. 2006: 41), 1965: *Bakó alja, hol kis bakóca szekeren könnyűszerű fákot erdől a gyalog ember* (PESTY 1865: 68), 1958: *Bakoalya, Bakóalya* (GazdReg56–58, 14x), 1963: *Bakoalja* (GazdNyt59–63, IV), 1963: *Bakóalja* (GazdNyt59–63), 1960: *Bak alja* (VÁMSZER 2000: 61), 1986, 2017: *Bakajja, Bakó ajja* (CSOMORTÁNI 1986: 77, sgy.).

Csorbakertjétől északra, Bakó hegye alatt elterülő kaszálós területek. Az 1970–80-as évekig külön falurész volt, elemi iskolával, melyet a Gyimesekből idetelepült csángók népesítettek be. Néhány ház maradt csupán, melyeket hétvégi házként használnak, lakosai kihaltak, vagy beköltöztek a faluba. Legújabbban, az utóbbi pár évben állatfarm létesült, illetve új építésű ház is épült.

Bakó háta 1986, 2017: *Bakó háta, Bakó nyaka* (CSOMORTÁNI 1986: 77, sgy., 2017).

Bakó hegye mögött, nyugatra és északnyugatra található legelő terület. **Bakó nyaka** kifejezést is használják.

Bakó hegye 1902: *Ravasz-küppüvel egybefügg déli irányban Bakó nevű hegy a*

Bakó-alja nevü szántókkal és kertekkel (VITOS 2003: 100), 1986, 2017: *Bakó hegye, Bakó teteje* (CSOMORTÁNI 1986: 77, sgy., 2017).

Bakó aljától északnyugatra található hegy. VITOS szerint a 16. században Szentkirályon élt és kiterjedt Bakó családtól vette a nevét.

Balázs Istáné 1986: *Balázs Istáné* (CSOMORTÁNI 1986: 77), 2017: *Balázs Istáné* (sgy., 2017).

Felső Csorba-kertben, Szarka-kőnél található kaszálók, és a Bakó alja felé nyúló szántóföldek neve. Balázs Istvánnak testvére volt Urszuly Miklósné, ezért hívták a területet Urszulyokénak is. Vö. **Szarka-kő, Urszulyoké.**

Balázsok utcája 1960: *Balászsok utcája* (VÁMSZER 2000: 61), 1963: *Balászsok utcája* (GazdNyt 59–63), 1986: *Balászsok uccája* (CSOMORTÁNI 1986: 77).

Templomaljától élesen balra kanyarodó utcát nevezik így, mely kivezet a mai Fő-, vagy Nagy útra. Balázs nevezetű családok lakták. Az elnevezés a Balázs családnév (RMCsSz.: 1993) és az utca köznévi összetétele. Használják a **Balázsok utca** kifejezést is.

Balló köve 1958: *Baloköve* (GazdReg 56–58, 3X), 1986: *Balló-köve* (CSOMORTÁNI 1986: 77), 2017: *Ballóköve* (sgy., 2017).

Szántóföldek Kincseszegtől északkeletre, Szentmárton felé, a DN 12-es főúttól balra, északra.

Balog-kert 1986: *Balogok kerttye* (CSOMORTÁNI 1986: 77), 2017: *Balog-kert* (sgy., 2017).

Berektől nyugatra, Hágó és Alsó Csorba-kert között elterülő szántóföldek és kaszálók. A Balog családról nevezhették el.

Balogok utcája 1986: *Balogok uccája* (CSOMORTÁNI 1986: 77).

Napjainkban nem használt helynév. A Balászsok utcájából az orvosi rendelő előtt balra letérő kis zsákutca, ahol a Balog család is lakik. Nevezték ugyanezen alapon Borosok utcájának is. Vö. **Borosok utcája.**

Bánya 1958: *Bánya alatt* (GazdReg 56–58, 1X), 1963: *Bányaalja* (GazdNyt 59–63), 1986: *Bánya, Bánya ajja* (CSOMORTÁNI 1986: 77).

Poklonfalvától északnyugatra, az Olt folyásától jobbra, Omlás oldalában nyitottak kőbányát az 1950-es években. Két helyen is robbantottak az említett oldalban, így Felső- és Alsó-bánya névvel is illették. A bánya megszűnése után, az 1980-as években beültették, ma fiatal fenyőerdő borítja. Vö. **Omlás.**

Bánya teteje 1958: *Bányateteje* (GazdReg 56–58, 1X), 1963: *Bányateteje* (GazdNyt 59–63), 1986: *Bánya teteje* (CSOMORTÁNI 1986: 77).

A fent tárgyalt bánya fölötti rész. **Bánya-tető** változatban is használják. Vö. **Omlás teteje**.

Bartis Balázsé 1986: *Bartisé, Bartis Balázsé* (CSOMORTÁNI 1986: 77), 2017: *Bartis Balázsé* (sgy., 2017).

Kaszálóhely, amely Lókerttől északra, a Boros-tóig tartott. **Bartisé** formában is említik.

Benedek Gáboré 1986: *Benedek Gáboré* (CSOMORTÁNI 1986: 77), 2017: *Benedek Gáboré* (sgy., 2017).

Kaszáló Magyaros felső felében, Szarka-kő és Bakó alja felé. A Benedek család tulajdona volt.

Berek 1963: *Berek* (GazdNyt 59–63), 1986, 2017: *Berek* (CSOMORTÁNI 1986: 77, sgy., 2017).

A tivai házak közé beérő Nagyos pataktól és Dancsidától déli, délnyugati irányban elterülő szántók és kaszálók neve, melyek a Kétágú útig tartanak. Keleti szomszédja Vargyas, nyugatra pedig Balog-kert és Hágó található.

Bocs-kert 1986: *Pálé-kert, Bocs-kert* (CSOMORTÁNI 1986: 78).

Ma már nem ismert helynév. Felső Csorba-kerttől északra, Bakó alja felé, Csalé árka környékén létezett az egykori tulajdonosáról, Bocs Péterről elnevezett kert. A néphagyomány szerint Bocs Pétert a medve ölte meg. Nevezték *Pálé-kert*-nek is, mivel Bocs Péter veje Pál Imre lett, így a kert is az ő tulajdona lett.

Bocskor-kert 1986: *Bocskoré* (CSOMORTÁNI 1986: 77), 2017: *Bocskor-kert* (sgy., 2017).

Kőalja és a Medveferesztő között található, kőkerttel körülkerített erdei hely. Ugyanakkor mások szerint Vágásban is van egy, a Bocskor család tulajdonában lévő, egykor bekerített kaszáló.

Bodó 2017: *Bodó* (sgy., 2017).

A falu legdélebbi, szentimreiekével határos mezeje. Eckentől nyugatra, Szeredahely-kerttől délre található. Eredetileg a szentimrei határ része volt, vagy örökölték, vagy vásárolták ott a területeket a szentkirályiak.

Bojtor dombja 1865: *Bojtorok, mely a Hatoddal határos, mely pusztá közönségünk barmainak legelő gyanánt használtatik* (PESTY 1865: 69), 1902: *Bojtor Éjszakja, Éjszakája* (VITOS 2003: 52), é.n.: *Bojtor* (Közb.).

Erdővidékkel határos kiterjedt bükk és fenyőerdő, mely Veresbánya patakától délnyugatra, Gesztena pusztájától északnyugatra, a déli irányba forduló Kormos patakától keletre terül el.

Bojzás 1958: *Bojzás* (GazdReg 56–58, 4X), 1963: *Bojzás* (GazdNyt 59–63), 1986, 2017: *Bojzás* (CSOMORTÁNI 1986: 77, sgy., 2017).

Felszeg és Homokbánya után északkeleti irányban található földek neve, Nyergelő felé. Az elnevezés valószínűleg a bodza növénynév -s helynévképzős

alakjából morfológus szerkesztéssel keletkezett.

Borosok utcája 1986: *Borosok uccája* (CSOMORTÁNI 1986: 77).

Napjainkban nem használt elnevezés. A Balázsok utcájából az orvosi rendelő előtt balra letérő kis zsákutca, ahol a terület egy része a Boros család tulajdona volt, így az ő leszármazottaik laknak ott. Vö. **Balogok utcája**.

Boros-tó 1865: *borvíz elemű áloványos tó, melynek a feneke járhatlan* (PESTY 1865: 68), 1902: *Csik-Szentkirály község nyugati szögleténél az Oltal párhuzamban mintegy 200 négyszögöl területű hosszan nyúló tó van, melyet régebben majd Mihály Antal, majd a Bartisok tavának is nevezték, általában pedig Borostónak, Borosnak hívnak, miután vizét kiapadhatlan borvízforrások tartják fenn. Rendesen, emberemlékezet óta kenderáztatásra használják fel* (VITOS 2003: 199).

Ma már nem létező tó. A poklonfalvi, Oltmelléki telkektől északnyugatra, Nagykert és Lókert között. Kenderáztatásra használták.

Borpatak 1703: *a bor patakánál valo föld* (SZABÓ T. 2006: 39), XVIII. sz. közepe: *Az erdő alatt ezen fordulóra Bor Patak fejjib[en] (sz.); bor Patak oldaláb[an] (sz.)* (SZABÓ T. 2006: 40), XIX. sz. közepe: *Bor pataka oldalába (sz.)* (SZABÓ T. 2006: 42), 1958: *Borpatak* (GazdReg 56–58, 3X), 1963: *Borpatak*

(GazdNyt 59–63), 1986, 2017: *Borpatak* (CSOMORTÁNI 1986: 77, sgy., 2017).

Magyaróstól északra egy vizenyős völgy kaszálókkal. Egy mélyebb árok vezet le a környező dombok, Magyarós, Szusztora és Veresvizes vizét.

Borsáros 1902: *Borsáros* (VITOS 2003: 199, 326), 1958: *Borsáros* (GazdReg 56–58, 3X), 1960: *Borsáros* (VÁMSZER 2000: 61), 1963: *Borsáros* (GazdNyt 59–63), 1986: *Borsáros* (CSOMORTÁNI 1986: 77).

A mai Nagy-híd mellett keletre és nyugatra, az Olt mellett jobbról található lápos természetvédelmi terület. A borvízforrások és a tőzepláp miatt nevezték el. Az ásványvíz nagyobb mennyiségű vas-oxidot tartalmaz, ettől a színe narancssárgás-vöröses. Egy része ma már természetvédelmi terület, ritka jégkorszaki növényvilággal, mint például a törpenyír.

Borsáros-fürdő 1902, 2017: *Borsáros-fürdő* (VITOS 2003: 274–275, sgy., 2017), 1986: *Fürdő* (CSOMORTÁNI 1986: 77).

Borvizes fürdő a Borsáros területén, a mai megyei úttól nyugatra, mely rendelkezik kinti medencével is, bent az épületben pedig melegített ásványvizes medence szaunával. VITOS MÓZESTŐL tudjuk, hogy a Bors család birtokán már 1891 tavaszán fürdőtársulatot alakítottak, amelynek feladata volt üzemeltetni a fürdőt.

Borsikás 2017: *Borsikás* (sgy., 2017).

Kerekföldtől nyugatra, Agrár földjétől keletre, a két dűlő között található. A háborúból, fogságból hazatért katonáknak a helyi község (tanács) árendába adta a földet. Vö. **Árendás**.

Borsok küpüje 1743: *Hegedűs János, néhai Bákóbul származot Péter Czigány fia maga két fiával Krácssonnal és Gergellyel együtt szabad jóakarattokból itten Bors Tamás földére redeálván magokat Bors Tamás obligálá magat, hogy akik megkerestetik őket vagy valami pretensiojok lesz hozzájuk nekik törvényesen megfelel.* (SZABÓ T. 2006: 39), 1868: *Cs. Szentkirályon régi birtokos a Bors család* (ORBÁN 1868: II, 35–37), 1902: *Bors Benedek ur belső telkén lévő gazdag vas- és bő viztartalmu borvizforrás, az Olt jobb- és a Nagyospatak balpartján, a malom és a fűrészgyár közvetlen közelében* (VITOS 2003: 276).

A régi székely nemesi Bors család egykor tekintélyes uradalma Tiva tizesben, illetve a telkén ma is létező ásványvízforrás. Régen használták, ma kevésbé. A forráshoz közel volt a Nagyos patakára épített malom. Használják egyszerűen csak a **Borsoké** kifejezést is.

Borvív 1960: *Új borvív* (VÁMSZER 2000: 60), 1986: *Tőtőde, borvív palackozó* (CSOMORTÁNI 1986: 77), 2017: *Borvív, Perla* (sgy., 2017).

Egykor állami ásványvízpalackozó üzem, ma részvénytársaság, a Hargita Gyöngye Rt. (Perla Harghitei S.A.).

Borvív-domb 1958: *borvizdomb* (GazdReg 56–58, 1x), 1963: *Borvizdomb* (GazdNyt 59–63), 2017: *Borvív dombja* (sgy., 2017).

A cserépgyári borvívnek nevezett fűrt kút (F8) fölött domb volt. A földnek egy részét elhordták, és a területre épült az ásványvízpalackozó üzem, amelyet Kicsi borvívnek hívtak. Vö. **Kicsi borvív, Kraiten**.

Borvív utca XVIII. sz. közepe: *a szt. királyi also hidnál Levő Palló Végínél (k.)* (SZABÓ T. 2006: 40), 2017: *Borvív uccája* (sgy., 2017).

A kincseszegi fő- vagy országútról jobbra leágazó utca, mely a vasúton keresztül a Hargita Gyöngye Rt. ásványvízpalackozó üzemhez visz. A régi, kollektivizálás előtti egyéni világban itt vezetett be egy mezei út a valamikori Két Olt közé, az Olton át pedig egy fahíd volt. Vö. **Állomás utca**.

Budaszeg 1902: *Budaszeg* (VITOS 2003: 199), 1986, 2017: *Budaszeg* (CSOMORTÁNI 1986: 77).

A valamikori Papirosmalomtól felfelé északra, az Olt mentén a zsögödi területekkel határos mező. Az egykori Vérkápolna, illetve Kápolna-mező szomszédságában, attól keletre található. Vö. **Felsőrét**.

Budaszegi borvíz 2017: *Budaszegi borvíz* (sgy., 2017).

Az egykori Papirosmalmon felül, Budaszegen a mező bal szélénél, a mart alatt egykor létező ásványvízforrás.

Büdös 1755: *Csik Szent kiraly; az erdőn Büdös Nevű helyén (k.) ... vicinusa ab una Circa Circum a' Falu erdeje* (SZABÓ T. 2006: 40), 1902: *Büdös tető* (VITOS 2003: 41), 1902: *Szentkirályi Büdös* (VITOS 2003: 99), 1958: *Büdös (tartománya)* (GazdReg 56–58, 3X), 1963: *Büdös tart.* (GazdNyt 59–63), 1986, 2017: *Büdös* (CSOMORTÁNI 1986: 77, sgy., 2017).

Gesztenától és Tető-fenyőtől keleti irányban kiterjedt erdős terület, széndioxidot tartalmazó gázkiömlésekkel. Keleti szomszédos terület Előhágó, északi szomszédja Sűgó.

Büdösfürdő 1902: *Szentkirályi Büdös* (VITOS 2003: 99), 1986, 2017: *Büdös, Büdösfürdő, Szentimrei Büdös* (CSOMORTÁNI 1986: 77, sgy., 2017).

Az ugyanezen névvel illetett erdőrésze mára már több mint ezer hétvégi házat építettek, így kedvelt üdülőhellyé vált. A terület egy része Csíkszentkirály, míg másik része Csíkszentimre közigazgatási területéhez tartozik. A mocsárgáz kipárolgása miatti kellemetlen szag miatt hívják így. Összetett szó a *büdös* 'rossz szagú' (TESz.) képzetlen melléknévből és 'fürdőhely' főnévből. Használják a **Csíkszentkirályi Büdös** és

Csíkszentimrei Büdös kifejezéseket is, mivel a terület megoszlik a két falu között, a két közigazgatási terület közötti határ a Fürdő árka.

Cigányok küpüje 1902: *az erdőalji mezőrészre kijáró Szőkék vagy Balázsok utcája jobb szélén, az Apor-kert tövében vagyon ... a legnagyobb szénsavtartalommal biró forrás, ... a borhoz ez talál a legjobban* (VITOS 2003: 276), 2017: *Cigányok küpüje* (sgy., 2017).

Ma már nem létező ásványvízforrás, amely az egykori Balázsok utca végénél, André Gergely háza után, a mai Közbirtokosság épülete mellett, az út martján volt. Főleg a közelben, a mező szélén lakó cigányok hordták a vizét. A kifejezés a *cigány* 'cigány ember' (TESz.) népnév, *küpü* 'kivájt fa vagy kő, amelybe a forrásvíz összegyűl' összetétele (ÚMTsz., SÁNTHA 2018: 275).

Cigányok utcája 1958: *Cigányoknál* (GazdReg 56–58, 1X), 1963: *Cigányoknál* (GazdNyt 59–63), 1986, 2017: *Cigányok uccája* (CSOMORTÁNI 1986: 77, sgy, 2017).

A Balázsok utcája folytatásaként egykor a falu szélének számított, ma már az Új vagy Fő útról jobbra leágazó, nagyrészt roma nemzetiségűek által lakott utca. Vö. **Kollektív utca.**

Cikó háza 2017: *Cikó háza* (sgy., 2017).

A Büdösfürdő felé vezető út mellett jobbról, Tető-fenyő irányában volt egykor egy erdészház. Cikó nevezetű erdész lakott ott.

Csalé 1986, 2017: *Csalé* (CSOMORTÁNI 1986: 77, sgy., 2017).

Felső Csorba-kertben Bakó alja felé nyúló kaszálós terület.

Csalé árka 1986, 2017: *Csalé árka* (CSOMORTÁNI 1986: 77, sgy., 2017).

A Nagyos patakába balpartilag belefolyó árok, mely Bocs-kertből ered.

Csekék utcája 1960, 2017: *Csekék utcája* (VÁMSZER 2000: 60, sgy., 2017), 1986: *Csekéké* (CSOMORTÁNI 1986: 77).

Tiva tízes része, amelyet összeköt az Új utcán át Köves utcával. Ugyanakkor Büdösben is kiterjedt területeik vannak. Használják a **Csekéké** kifejezést is. Vö. **Tiva, Új utca**.

Cserealjja 1902: *zsögödi és szentkirályi Csere* (VITOS 2003: 255), 1958: *Cserealya* (GazdReg 56–58, 1x), 1963: *Cserealjja* (GazdNyt 59–63), 1986, 2017: *Csere ajja, Cserajja* (CSOMORTÁNI 1986: 77, sgy., 2017).

Poklonfalvát Csíkszereda irányába elhagyva, Baka-kerttől északkeletre, az országúttól jobbra található kaszálók neve.

Cserefás-kert 1902, 2017: *Cserefáskert* (VITOS 2003: 274, sgy., 2017), 1986: *Cserefás* (CSOMORTÁNI 1986: 77).

Lókerttel, Nagykerettel átellenben, az Olt folyó jobb partjánál található kaszálós terület. Vö. **Kétszálpalló**.

Cserefás-kerti borvíz 1902: *Cserefáskerti borvíz* (VITOS 2003: 274), 1986: *Cserefás borvíz* (CSOMORTÁNI 1986: 77).

Poklonfalva tízessel, Olt mellékével átellenben, az Olt folyó jobb partjától pár száz méterre található ásványvízforrás. Régen gyakrabban használták. Vö. **Fingos küpü**.

Cserealjji borvíz 1902, 2017: *Cserealjji borvíz* (VITOS 2003: 274, sgy., 2017).

Csere-tető aljában, a Zsögöd rétvén, a mai DN 12-es országúttól mintegy száz méterre jobbra, a fenyves aljában található ásványvízforrás. Vö. **Cserealjja**.

Cserehágó, Csereoldal 1865: *Csere oldal* (PESTY 1865: 67), 1902, 2017: *Csereoldal* (VITOS 2003: 101, sgy., 2017), 1958: *Cserehágó* (GazdReg 56–58, 1x), 1963: *Cserehágó* (GazdNyt 59–63).

A Csere-tetőt délről és nyugatról övező meredek oldal, lucfenyves van ültetve rá.

Csere-tető 1766: *A Felső Nagy mezőn: ... Csere tetőn (sz.); ... a Csere tetőn (sz.)* (SZABÓ T. 2006: 41), 1902: *zsögödi és szentkirályi Cserehegységek ... ott hajdan hatalmas csereerdőség volt* (VITOS 2003: 100), 1902: *Csere nevű hegy* (VITOS 2003: 274), 1958: *Cseretető* (GazdReg 56–58, 4x), 1963: *Cseretető* (GazdNyt 59–63),

1986, 2017: *Csere-tető* (CSOMORTÁNI 1986: 77, sgy., 2017).

A zsögödi szoros mellett kelet felől emelkedő oldal és annak teteje, lucfenyves található rajta.

Cserevég 1958: *Cserevég* (GazdReg 56–58, 1X).

A fentebb ismertetett Csere-tető mező felé tartó lankás dombja.

Cserépgyári borvíz 2017: *Cserépgyári borvíz* (sgy., 2017).

Bővizű és jó minőségű fűrt kút, melyet ma is palackoznak (SNAM: F8). 1936-ban indult tégl- és cserépgyár, Kristó Bálint vezetésével a Borsok uradalmán, a Nagynos pataka melletti területen, ahol később a Kicsi borvíz épült, ennek a forrásnak a vizét termelve ki. Vö. **Téglagyár**.

Csihányos 1902: *Felső- és Alsó-Csihányos, Csihányos* (VITOS 2003: 100, 199, 255), 2017: *Csihányos* (sgy., 2017).

Fenyéstől, Zsögödfürdőtől északnyugati irányban magasodó oldal, nagyobb része már Csíkzsögödhöz tartozik. A zsögödi szorostól délnyugatra elnyúlva, a zsögödi Csere-hegységgel szemben a két falu közötti határt képezi. Egykor itt is bányásztak követ.

Csihányos oldala 1958: *Csihánosoldal* (GazdReg 56–58, 1X), 1986, 2017: *Csihányos ódala* (CSOMORTÁNI 1986: 77, sgy., 2017).

A fent említett, a két falu közötti határvonalat képező Csihányos déli oldala.

Csinalj, Csihaly 1902: *Csinalj vagy Csihaly, egy emelkedett lonkás, ma kaszáló terület, a Kispaták vizfői*. (VITOS 2003: 98), 1902: *Csihaj nevű hegy alján a Regepaták fejénél van az ugynevezett „Büdös” barlangszerű mélyedés* (VITOS 2003: 127), 1902: *Csihaj nevű hegy* (VITOS 2003: 172).

A Kárásztól északra, vagy a másik utalás szerint valahol Büdösön belül, keletre lévő erdős és legelős terület. Adatközlőim nem ismerték, talán Szentimréhez tartozik.

Csintura út 1986, 2017: *Csintura út* (CSOMORTÁNI 1986: 77, sgy., 2017).

Csorba-kert felső végénél, a Büdösfürdő felé vezető útból déli irányba leágazó erdei út, amely egészen Tusnáfürdőig vezet. Előtagja a román nyelvből átvett szó, *centura* 'körgyűrű, kerülő út' jelentéssel bír. Vö. **Foresztier út**.

Csiszerek utcája 1986, 2017: *Csiszerek uccája* (CSOMORTÁNI 1986: 77, sgy., 2017).

Poklonfalva Domb tizesében található utca. A dombi keresztfa alatt nyugatra lévő két kis utca közül a felső utcát nevezik így.

Csonkod 1748: *Csonkad pataka mellett (sz.)*; 1756: *also nagy mezőn Csonkor pataka mellett (sz.)* (SZABÓ T. 2006: 40), 1763: *ă Csik sz. Királyi alsó mezőb[en] à Csonkos árka mellett (sz.)* (SZABÓ T. 2006: 41), 1986, 2017: *Csonkod* (CSOMORTÁNI 1986: 77, sgy., 2017).

Dűlő, mely a Nagymező része, Patakelőn, Keremenőn alól, keletre, a kotormányi területekkel határos, kaszáló- és szántóterületekkel.

Csonkod árka 1748: *Csonkad pataka mellet (sz.)* (SZABÓ T. 2006: 40), 1766: *Az Arok mellet (sz.)* (SZABÓ T. 2006: 41), 2017: *Csonkod árka* (sgy., 2017).

Édesvizű kút, forrás Csonkodban.

Csorba-kert, 1759: *A Csorba kertib[en] (sz.)* (SZABÓ T. 2006: 40), 1902: *Csorba-kertje nevű helyen vashámort említ a néphagyomány a Nagyos-patakára alkalmazva, mely a fejedelmek korában működött.* (VITOS 2003: 255), 1958: *Csorba kert(je), csorba kerte* (GazdReg 56–58, 7X), 1963: *Csorbakert* (GazdNyt 59–63), 1986, 2017: *Csorba-kert* (CSOMORTÁNI 1986: 77, sgy., 2017).

Köves utca végétől nyugati irányba, Büdösfürdő felé tartó út mentén, illetve a Nagyos pataka mentén található kaszálók neve, mely felér az erdő aljáig, a Lokig. Gyakorlatilag a Nagyos-patak árterülete. Használják a **Csorba kertje**, **Alsó Csorba-kert**, **Felső Csorba-kert** kifejezéseket is. Vö. **Csorba-kerti út**,

Csordahajtó út 2017: *Csordahajtó út* (sgy., 2017).

A Köves utca végétől Balog-kert és Hágón át nyugati irányba az erdő felé vezető út, melyen a hazajáró tehéncsordát minden reggel kihajtják a legelőre, este

pedig hazaterelik. A régi csordahajtó út viszont a Duna utcától Magyaróson át Bakó aljáig tartott. Vö. **Gödrös út**.

Cukrászda 1986, 2017: *Cukrászda, épület* (CSOMORTÁNI 1986: 77, sgy., 2017).

1989 előtt létező, süteményeket, édességeket, zöldségfélét árusító szövetkezeti üzlet volt Templomalján.

Czirják sarka, **Czirjások kősziklája** 1902: *Czirjáksarka*, (VITOS 2003: 97), 1902: *Czirjások kősziklája* (VITOS 2003: 97, 98).

Erdei hely, mely Szemeskőn található. A Czirják családnévből ered, és a terület tulajdonosára utal. Vö. **Szemeskő**.

Dancsida 1902: *Dancsida* (VITOS 2003: 199), 1986: *Dancsida* (CSOMORTÁNI 1986: 77), 1963, 2017: *Dancsida* (GazdNyt 59–63, sgy., 2017).

Az Új utcától nyugati irányba, a Nagyos patakáig tartó, illetve a Köves utcai telkek mögötti kaszáló helyek neve. A területen a régi időkben szérűk is voltak, ahol kicsépezték a gabonát. Napjainkban a terület egy részén roma nemzetiségűek laknak.

Domb 1745: *a' donb karen az uczan feljül a fűrész felől [a 30. számú csereszerződésen: a' Domb karen].* (SZABÓ T. 2006: 39), 1902: *Csik-Szentkirálynak a zsögödi szoros felé felnyúló Poklonfalva egyik része magaslatán az ugynevezett Dombon (a br.*

Apor-féle malommal szemben) terjedelmes várkastélylyal, melynek ölnyi magasságában még fennálló bonthatlan szilárd falai jól látszanak (VITOS 2003: 146), 1960: Domb tízes. Ezen a dombon láthatók még az Andrásy grófok ősi kúriájának romjai (VÁMSZER 2000: 60).

A kincseszegi és poklonfalvi Domb utca által, a két falurész között, Kőoldal fölött található domb. Régészeti kutatások alapján újabb ezen a területen feltételezik az Andrásyak egykori udvarházának létét. VITOS MÓZES e helyet és a feltételezett Andrásyak kastélyát, udvarházát akkor még létező várfalaival Felszeg fölé helyezi mint az Andrásyak ősi fészket, amit ma *Karimó-sarká*-nak, *Körtefá*-nak neveznek. VITOS több helynevet is említ még, amelyeket az egykori várkastéllyal hoz kapcsolatba, de ezek mára kikoptak az emlékezetből: *Kőházkert, Korda birtok, Hadnagykert* (VITOS 2003: 146–147). VÁMSZER GÉZA az 1930-as években még az Andrásyak ősi kúriájának romjait vélte látni e helyen (VÁMSZER 2000: 60). Vö. **Poklonfalva, Felszeg, Karimó sarka, Domb utca.**

Dombi-kereszt 2017: *Dombi kereszt* (sgy., 2017).

A Domb tízesben ma is álló keresztfa, a következő felirat olvasható rajta:

„Anno 1719-ben Midőn
az Úristen Erdély Országát
Kivált Csík s Háromszéket

hadakkal ostromozza.

Sok hálával emel és csinálja

örök emlékezetre

S. György, Balás István

Javítatott 1898”

Domb utca XIX. sz. közepe: *A felső fordulo határban Dombi utzájánál (sz.)* (SZABÓ T. 2006: 42), 1986, 2017: *Domb ucca* (CSOMORTÁNI 1986: 77, sgy., 2017).

Két változata van: **Kincseszegi és Poklandi Domb utca**. Mindkettő a fent említett Dombra vezet a két tízesből.

Dóczy tava 1902: *Dóczy-tava* (VITOS 2003: 199).

Ma már nem létező és nem ismert tó. Budaszegen létezett, a zsögödi határvonal mellett egy kis mesterséges halastó, az egykori tulajdonosáról elnevezve. Vö. **Budaszeg.**

Dög-kút 2017: *Dög-kút* (sgy., 2017).

Kút, amelyet az 1950-es években ástak Kincseszeg alatt a Nagymezőn, a régi fő út nyomvonalán, ahová az emberek az elhullott állattetemeteket dobták. Már rég nem használják, de a terület őrzi a nevet.

Dránica-csapás 2017: *Dránica csapás* (sgy., 2017).

Somlyó kútjától pár száz méterre az Erdőfüle felé vezető útról jobbra letérő út, mely egyenesen a Kormos patakához vezet le, közben áthalad Háromsáron és Kerekdombon.

Dránica-csapás pusztája 2017: *Dránica csapás pusztája* (sgy., 2017).

A Dránica-csapás mentén lévő belső és külső puszta, vagyis tisztás, legelő.

Duna utca 1960: *Duna* (?) (VÁMSZER 2000: 60), 1986, 2017: *Duna, Duna ucca* (CSOMORTÁNI 1986: 77, sgy., 2017).

Köves utca felső feléből jobbra leágazó utca, mely átvezet az Új negyedbe, és Kollektív utcája felé.

Ecken XVIII. sz. közepe: *A Gal mezein Eckenbe[n]* (sz.); 1759: *Az Ettzkébn[en]* (sz.); (SZABÓ T. 2006: 40), 1766: *Eczkenben* (k.) (SZABÓ T. 2006: 41), 1902: *Eczken* (VITOS 2003: 88, 198), 1958: *Ecken* (GazdReg 56–58, 2x), 1986: *Ecken, Kicsi-Ecken, Nagy-Ecken* (CSOMORTÁNI 1986: 78), 1963, 2017: *Ecken* (GazdNyt 59–63, sgy., 2017).

Tiva tizesétől Csíkszentimre irányába délre tartó, a DJ 123-as megyei úttól balra, keletre elterülő földek, egészen a szomszéd település határáig. Egy korai település meglétére utal. Az Ecken név ótörök eredetű és egy korai nemzetség, az Őrlóc-nemzetség egyik ága. Vö. **Alsó-rét, Nagyrét.**

Ecken alja 1902: *Eczken alatt lévő Kusztustó mellett az Olt* (VITOS 2003: 88), 1986, 2017: *Ecken ajja* (CSOMORTÁNI 1986: 77, sgy., 2017).

Az eckeni földektől az egykori régi Olthoz kelet felé leszakadó meredek oldal, és annak alja. Egykor a régi Olt árterülete volt. Vö. **Ecken, Hegyalja.**

Egres-mocsár 1865: *Egres motsár, ez részben erdős, részben kaszáló* (PESTY 1865: 68), 1902: *Egresmocsár* (VITOS 2003: 99, 100), 1958: *Egresmocsár* (GazdReg 56–58, 3x), 1963: *Egresmocsár* (GazdNyt 59–63), 1986: *Egres-mocsár* (CSOMORTÁNI 1986: 77), 2017: (sgy., 2017).

Az Erős útjától délre, Veresvész-kerttől északra, Büdöstől és Sűgótól a falu felé lehajló legelős és erdős terület.

Egyház erdeje 1986, 2017: *Etyház erdeje* (CSOMORTÁNI 1986: 77, sgy., 2017).

A római katolikus egyház tulajdonát képező erdő. Két helyen is van az Egyháznak nagyobb erdős területe. Az egyik Lucs mellékén hátul, Kicsi Romlásban. A másik Sűgó tartományában.

Egyházé 2017: *Etyházé* (sgy., 2017).

A római katolikus egyház tulajdonát képező nagy, összefüggő szántóterület a Nagymezőn, kb. 12 ha.

Előhágó 1902: *Előhágó* (VITOS 2003: II, 554), é.n.: *Előhágó* (Közb.), 1958: *Előhágó (tartomány), Előhágó* (GazdReg 56–58, 85x), 1986: *Előhágó* (CSOMORTÁNI 1986: 77), 1963, *Előhágó* (GazdNyt 59–63), 2017: *Előhágó* (sgy., 2017).

A Loktól kifelé, nyugatra elterülő erdei helyeket magába foglaló tartomány a források tanúsága szerint, mely tart egészen Büdös aljáig, kb. 245 ha.

Elvei 1868: *Szentkirálynak északi részét ma is Poklonfalvának, keleti részét (Sz. Márton felé) Kincsesszegnek, másik erre eső tizedét Tivának, végre Olton tul eső részét Elvei-nek nevezik. Ezen utóbbi, az itt keletre kanyarodó Olton tul, a többi résztől teljesen elkülönített csoportot alkot. Hogy régen külön falu volt, azt az 1567-ik évi regestrumból láthatjuk, hol Zentkyraly 23 kapuval külön, Poklandffalwa 11 kapuval ismét külön van bejegyezve. Ma ugy egyházilag, mint hatóságilag egy községet alkotnak.* (ORBÁN 1868: II, 35–37), 1902: *Elvei* (VITOS 2003: 276), 1997: *Elvei* (LÉSTYÁN 1997: 6).

A falu Olt folyása szerinti jobb oldalon lévő falurésze, Olton túli része lehetett, sokan ezt egyenesen Tiva tízessel, falurésszel azonosítják. A mai szóhasználatban nem él, forrásokban azonban előfordul. ORBÁN BALÁZS egyértelműen külön falurészként beszél róla, ahol a templom is van, noha nem teljesen világos, hogy Tiva tízest hová helyezi. Valószínűleg az egész Olton túli részt értették alatta, beleértve Tiva tízest is.

Ephát 1766: *A Felső Nagy mezőn: ... Eb hát tetején (sz.); ... Eb hát nevezetű helyen a Keresztfánál az ország uttyára jövőben (sz.)* (SZABÓ T. 2006: 41), 1958: *Ebhát* (GazdReg 56–58, 1x), 1958: *Ephát* (GazdReg 56–58, 7x), 1958: *Ephátoldal, Ephátteteje* (GazdReg 56–58, 1x, 1x), 1963: *Ebhát* (GazdNyt 59–63), 1986:

Ephát (CSOMORTÁNI 1986: 77), 2017: *Ephát, Ebhát* (sgy., 2017).

Szántóföldek, melyek több lábban terülnek el a Poklonfalva és Kincsesszeg közötti Domb, illetve Kincsesszeg eleje fölött. Régebben az **Ebhát** elnevezést említik forrásaink.

Erdésház 1986, 2017: *Erdésház* (CSOMORTÁNI 1986: 77, sgy., 2017).

A Somlyó kútja melletti erdésházról van szó, amely már a '80-as években is létezett.

Erdőalja 1756: *Az erdő alatt Gaál mezein* (SZABÓ T. 2006: 40), 1865: *Erdőalja* (PESTY 1865: 68), 1902: *Erdőalja* (VITOS 2003: 164), 1958: *Erdőalya* (GazdReg 56–58, 328x), 1963: *Erdőalja, Erdőalya* (GazdNyt 59–63), é.n., 2017: *Erdőalja* (Közb., sgy., 2017).

A falutól nyugatra emelkedik a Dél-Hargita hegység. A hegység erdős területei alatti részek összefoglaló neve ez.

Erős árka 2017: *Eröss árka* (sgy., 2017).

Az Erős útja alatt található Hideg-kút vizét levezető árok, amely jobbról a Lokon át a Nagynos patakába ömlik.

Erős útja 2017: *Eröss úttya* (sgy., 2017).

Az erdő alól, a Lokról induló erdei út, amely meredeken vezet ki Macskakőn, Szemeskőn, Előhágón keresztül Büdösfüdőre.

Édesvíz feje 1902: *Édesvizmezeje* (VITOS 2003: 53), 1902: *Édesvízfeje és Édesvízfeje pusztája* (VITOS 2003: 98, 185–186), 2017: *Édesvíz feje* (sgy., 2017).

Nagykőbükknél és Hirtelenen hátul, északnyugatra helyezkedik el, Csíkzsögöd és Szentkirály határvonalán. Nagyobb része már Csíkzsögöd közigazgatási területéhez tartozik.

Fallós 1986, 2017: *Fallós* (CSOMORTÁNI 1986: 77, sgy., 2017).

Oldalas erdei hely Fenyéstől nyugatra. A *farol, elfarlat* 'oldalra kitér, oldalra csúszik, farolva megy el valaki vagy valami mellett' kifejezésekből képzett szó (ÚMTsz., SÁNTHA 2018: 163).

Falu-kert 1759: *A Falu kertib[en]* (sz.) (SZABÓ T. 2006: 40), 1902: *Falukertje* (VITOS 2003: 275).

Ma nem használatos helynév. Poklonfalvától északra, Kányában lévő hely volt. Valószínűleg a tízes, vagy az egész falu közös birtoka volt a régmúltban.

Falu-kerti borvíz 1902: *falukerti borvíz* (VITOS 2003: 275).

Az 1895-ben felfedezett kányai vagy vasút melletti borvíztől 200 méternyire létezett a fentebb említett Falu-kertje helyen. Vö. **Budaszegi borvíz**.

Faragó 1868: *Szentkirály lakói nagy kereskedést üznek a malomkövekkel, melyeket a Faragó apró szemcsés trachyt porfir szikláiból faragnak; kőfaragó itt mindenki, még az asszonyok és gyermekek*

is vésőt forgatnak, némelyik egy-egy kőkereszt kimetszésének művészetéig is emelkedik (ORBÁN 1868: II, 35–37), 1902: *Faragó* (VITOS 2003: 199), 1902: *Faragó keletre Jajgatótól ... Szentkirály északi határrésében ... itt a szentkirályiak a legrégebbi időtől kezdve sok követ faragtak.* (VITOS 2003: 100, 255).

Fenyéstől fentebb, északnyugatra, mintegy 1100 méter magasan található legelő és erdős terület, Csíkzsögöd határába átnyúlik. Régen a szentkirályi kőfaragó mesterek innen (is) bányászták a malomkőnek, sírkőnek alkalmas andezitet.

Faragó-kút 1986, 2017: *Faragó-kút, Faragó kúttya* (CSOMORTÁNI 1986: 77, sgy., 2017).

Faragóban található édesvízű forrás. Itatóvályuk is voltak ott a Kollektív Gazdaság idejében. A **Faragó kútja** kifejezést is használják.

Farkas kútja 1986, 2017: *Farkasé, Farkasé árka* (CSOMORTÁNI 1986: 77, sgy., 2017).

Felszegről a Mocsár, Völgy, Kövesláb felé kivezető mezei út mellett jobbról az utolsó ház után, az út és Felszeg pataka között található forrás és a környező terület, az egykori tulajdonosáról elnevezve.

Farkas-mező 2017: *Farkasmező* (sgy., 2017).

Az erdővidéki Füle felé tartó úton, Setétpatak mentén haladva jobbra,

északnak térve található bükkerdő, ahol néhány ház is van.

Faszujkás kút 1986: *Faszujkás kút* (CSOMORTÁNI 1986: 77), 2017: *Faszujkás kút* (sgy., 2017).

A nagyosi és kispataki útelágazástól pár méterre található forrás.

Fehér-patak 2017: *Fehérpatak* (sgy., 2017).

Patak és völgye a Kis-ágon alól, déli irányban. Belefolyik a Setét-patakba.

Felhágó 1986: *Felhágó* (CSOMORTÁNI 1986: 77), 2011, 2017: *Felhágó* (SZOPOS 2011: 177, sgy., 2017).

Mezőrész a szentkirályi határ délkeleti részében, Csíkszentimréhez tartozik.

Felmenő 1759: *ā Gál mezein ā fel menőb[en](sz.)* (SZABÓ T. 2006: 40), 1958: *felmenő* (GazdReg 56–58, 2X).

Napjainkban nem ismert, nem lokalizálható hely vagy út. A régebbi adat szerint a Gál mező része volt.

Felső erdő 1720: *Az Felső erdő alatt nados szeg felett (sz.); Az felső erdő alatt (sz.); Az Felső erdő alát Fűzesb[en] (sz.)* (SZABÓ T. 2006: 39), 1756: *A Felső Erdő alát Bako nevezetű helyen (sz.)* (SZABÓ T. 2006: 40), 1766: *A felső Erdő alát: Bako nevezetű helyen (sz.); Kőves utca végénél (sz.); Náda Szeg felet (sz.); Szuszturában (sz.)... A Felső Erdő alát az Kovacsok utcájára jövőben (sz.)* (SZABÓ T. 2006: 41), XIX. sz. közepe: *A felső erdő alát*

Kovácsok uttzájánál (sz.) (SZABÓ T. 2006: 42).

A falutól, Poklonfalvától északra és nyugatra található erdőréssz, amely a források szerint jóval kiterjedtebb lehetett, mint ma. A helynév ma nem ismert, nem használatos. Vö. **Erdőalja**.

Felső-Kánya 2017: *Felső-Kánya* (sgy., 2017).

Olt mellékén felül, északnyugatra található mező felső része. Vö. **Kánya**.

Felső-Kispatak 1986, 2017: *Felső-Kispatak* (CSOMORTÁNI 1986: 77, sgy., 2017).

Kispatak legelő és erdős területének felső része, illetve magának a pataknek a felső folyása.

Felső-mező 1720: *Az felső mezőb[en] Völgybe; Az felső mezőb[en]... Kencse szeg előtt; Az felső mezőb[en] ... Kis Hágób[an]; 1745: az Felső mezőben az ország uttra io az Sz: királyi Hatarban patak elő Labban. [A forrás zavaros volta miatt nem dönthető el, hogy a szentkirályi vagy a szentimrei határban lévő földről van-e szó]* (SZABÓ T. 2006: 39), XVIII. sz. közepe: *A Felső mezőb[en]: Harisod oldaláb[an] (sz.); 1750: az Sz: Királyi felső mezőben tora menő Labban (sz.); 1753: a' Felső mezőben(sz.); 1756: felső mezőben nyergelő nevű helyben (sz.); 1756: Felső mezőben tóra menőben (sz.); 1760: az főlső mezőben nyiergelő nevü Labban (sz.); (SZABÓ T. 2006: 40), 1766:*

*A Felső Nagy mezőn: Héjg háton (sz.); Hegy farkon (sz.); Kiss hágoban (sz.); Nagy Hágoban (sz.); Harisod menőben (sz.); harisodban (sz.); harisod oldalban (sz.); Köves láb farkán (sz.); Pap halála felé a Csonka káponánál az ország uttya mellet (sz.); Csere tetőn (sz.); A kohát kertre jövőben (sz.); fell hágo nevezetű helyen (sz.); Eb hát tetején (sz.); A Csiszér István Csürin kívül (sz.); Ördög lik felé bé menőben (sz.); a Szt. Királyi Hidon kívül a Vetes kert mellet (sz.); Kencse Szegen kívül Kis hágoban (sz.); Eb hát nevezetű helyen a Keresztfánál az ország uttyára jövőben (sz.); A Csonka kápona nevű helyben az ország uttyára jövőben a Pap halála felé (sz.) ... A Felső Mezőben (SZABÓ T. 2006: 41), 1865: *Felső nagyobb mező* (PESTY 1865: 68), 1958: *Felsőmező* (GazdReg 56–58, 338X), 1963, 2017: *Felsőmező* (GazdNyt 59–63, sgy., 2017).*

A falutól, Poklonfalvától és Kincseszegtől északra, északkeletre elterülő mezőrész, a Nagymező felső része, mely határos a csíkszögödi, mindszei és szentléleki területekkel. Vö. **Nagymező, Felső-Nagymező.**

Felső-rét 1865: *Felsőrét, mely határos Csik Zsögöd község rétjével, ezen, amint fennebb említve vala, hosszában foly az Olt vize* (PESTY 1865: 68), 1958: *Felsőrét, Felsőrét* (GazdReg 56–58, 144X, 1X), 1963, 2017: *Felsőrét* (GazdNyt 59–63, sgy., 2017).

A falutól, Poklonfalva tizestől északra a Zsögödi szorosba felnyúló Olt menti rétság összefoglaló neve, amely az Olt folyásához, és a faluhoz viszonyítva fentebb van. Az elnevezés a *felső* 'magasabban fekvő' (TESz.) melléknévből és a *rét* 'sík v. mocsaras terület, kaszáló, legelő, mező' (TESz.) földrajzi köznévi összetételéből jött létre.

Felszeg utca 1865: *Felszeg* (PESTY 1865: 67), 1902: *Poklonfalva Felszeg nevű tize* (VITOS 2003: 146), 1958: *Felszeg* (GazdReg 56–58, 2X), 1960: *Felszeg* (VÁMSZER 2000: 60), 1986, 2017: *Fesszeg ucca* (CSOMORTÁNI 1986: 77, sgy., 2017).

A falu északi, Olton túli falurészének, Poklonfalva tizesének egyik utcája, mely magába foglalja a Ránc utcát és Karimó sarkát is. A népi magyarázat szerint a falu legmagasabb pontja, ezért nevezik így.

Felszeg pataka 1902: *Felszeg pataka* (VITOS 2003: 171), 1986, 2017: *Fesszeg pataka* (CSOMORTÁNI 1986: 77, sgy., 2017).

Csíkszentkirályi északi és északnyugati részein, Felszegen kívül a Köves-hegy, Nyergelő, Köves-láb, Ebhát dűlők közötti völgyben fakadó forrásokból ered, Felszeg tizesén áthaladva, délnyugati irányban az Oltba ömlik. Vö. **Völgy pataka.**

Felszegi keresztfa 2017: *Fesszegi keresztfa* (sgy., 2017).

Poklonfalvában, a Felszeg utcába betérve, az utca sarkánál található keresztfa.

Fenyés 1865: *Felső és Alsó Fenyés, hol kis csemete fenyőfák teremnek* (PESTY 1865: 68), 1958: *Fenyős* (GazdReg 56–58, 2X), 1963: *Fenyés* (GazdNyt 59–63), 1986, 2017: *Fenyés* (CSOMORTÁNI 1986: 77, sgy., 2017).

A falu északnyugati határán, Vágáson, Kápolnamezőn túl, északnyugatra egy védett völgy. Ma már nagyon sok hétvégi ház található ott.

Fenyés pataka 1902: *Fenyéspataka* (VITOS 2003: 171).

Szentkirály határának északnyugati részén a Fenyés és Csihányos, Faragó és Bakó hegyek aljaiban felfakadó forrásokból ered, s jobbról a Vérkápolna alatt az Oltba folyik.

Fenyőszeg 1865: *Fenyőszeg* (PESTY 1865: 69), 1902: *Fenyőszeg, melynek egy része Szentkirályé* (VITOS 2003: 97).

Lucsmellékén kívül északra, Kicsi Romláson és Aszalványon belül, keletnek található legelő és fenyves erdő.

Ferenc Jánosé 1986: *Ferenc Jánosé* (CSOMORTÁNI 1986: 77).

Lucs mellett található legelő terület.

Fingos küpü 1986, 2017: *Fingos küpü* (CSOMORTÁNI 1986: 77, sgy., 2017)

Kénes, borvizes forrás Poklonfalvától nyugati irányban, az Olton túl, annak folyása szerint jobbra. A Borsáros védett

terület része. Régen a poklonfalviak innen hordták a borvizet az Oltra fektetett két gerendán, Két szál pallón keresztül. Ma kevésbé megközelíthető, nem nagyon használják a gyomorműködésre kifejtett hatása miatt, amire a névadás is utal.

Flotáció 1986: *Flotáció, Gyár* (CSOMORTÁNI 1986: 77), 2017: *Flotáció* (sgy., 2017).

Leromlott állapotú épület az erdő alatt, a Lokon. A Büdösfürdőn indított higanybánya irodaépülete volt itt, a Nagyosba vezető út mellett. Régen fűrészüzem is működött e helyen, ezért *Gyár-ként* is említik. Vö. **Fűrészhágója**.

Foresztier út 1986: *Foresztier út* (CSOMORTÁNI 1986: 77), 2017: *Foresztier út* (sgy., 2017).

Csorba-kert felső végénél, a Büdösfürdő felé vezető útból déli irányba leágazó erdei út, amely egészen Tusnáfürdőig vezet. Az előtag a román nyelvből átvett szó (*drum forestier* – 'erdei út'). **Foresztier út** változatban is használják. Vö. **Csintura út**.

Fökös 1902: *Köveshegy tövében a Fökös árok* (VITOS 2003: 171), 1902, 2017: *Fökös* (VITOS 2003: 239, sgy., 2017).

Baka-kerttől, a mezei aszfaltúttól kifelé tartó oldal Bojzásig, illetve a Köves-lábtól azt elválasztó Fökös-árokig. Vö. **Fökös-árok, Köves-hegy**.

Fő út 1986, 2017: *Fő út* (CSOMORTÁNI 1986: 77, sgy., 2017).

A Poklonfalva és Kincseszeg között átvezető DN 12-es országút neve, illetve a Dombi keresztnél jobbra ágazó, a Főút mellékén és Tiván át Csíkszentimre irányába haladó DJ 123-as megyei besorolású útra is használják a kifejezést. Vö. **Új út.**

Főút melléke 1986, 2017: *Főút mejjéke* (CSOMORTÁNI 1986: 77, sgy., 2017).

A fentebb már említett megyei besorolású utat és környékét értik alatta. Az 1950–60-as években újonnan épített Nagy-híd megépítése után kezdett fejlődni, lassan külön falurésszé nőtte ki magát, a hozzá tartozó utcákkal, kertekkel együtt.

Fürdő árka 1986: *Fürdő árka* (CSOMORTÁNI 1986: 77).

A Büdösből eredő patak, árok, amely egyúttal határpatak a szentimrei és szentkirályi Büdös között.

Fűrész hágója 1865: *Fűrész hágaja, hol a barmok nyáron szoktak legeltetni* (PESTY 1865: 68), 1902: *fűrészgyár* (VITOS 2003: II, 554), 1910: *Csíkszentkirály + Fűrészhágóalja* (SZABÓ M. 2003: 888), 1937: *Fűrészhágóalja* (ENDES 1994: 463), 1986, 2017: *Fűrész hágója* (CSOMORTÁNI 1986: 77, sgy., 2017).

A nagyosi erdő alól Bakó alja felé tartó út. A volt higanybánya irodaháza, az ún. Flotáció fölött vezetett el egy régi út, ahol az erdei kaszálókról, a Kárászról, Komlósból hazahordták a takarmányt,

illetve hordták a fát. A nagyosi út létrehozása előtt ez volt a fő közlekedési útvonal az erdei helyek felé. A régi időkben üzemelt ott egy fafeldolgozó üzem, azaz fűrész. Megjegyzendő, hogy ENDESnél lakott terület kapcsán van megemlítve, tehát az 1900-as évek elejétől a bakalji csángók vagy mások lakhattak ezen a részen.

Gál köve 1865: *Gál köve* (PESTY 1865: 68), 1902: *Gálköve, a Gálokról elnevezve* (VITOS 2003: 99), 1958: *Gálköve, gal köve, Galköve* (GazdReg 56–58, 4X), 1986: *Gál köve, Gál köve árka* (CSOMORTÁNI 1986: 77), 1963, 2017: *Gálköve* (GazdNyt 59–63, sgy., 2017).

Szikla és a körülötte lévő területek, illetve az onnan eredő patakocska neve, amely a Nagyos patakába ömlik. Büdöstől, Súgótól befelé, északkeletre található, és a Gál családnevűek tulajdona volt.

Gálmező 1720: *Az erdő alatt Gál mezein (sz.); A Gál mezein Tivára menőb[en] [ugyanebben a forrásban a határolásokban említik Gál Dánielt] (sz.)* (SZABÓ T. 2006: 39), XVIII. sz. közepe: *A Gal mezein Eckenbe[n] (sz.); a Gáll mezein a Múrkosé mellett (sz.); A Gáll mezeje Forduloban Tira dombján (sz.); 1756: Az erdő alatt Gaál mezein; Gáál mezején Kerek föld nevü helyben (sz.); ă Gáál mezein fel hágoban (sz.); 1758: a Gáll mezein Kerek föld nevü helyben az felső lábban (sz.); 1759: ā Gál mezein ā fel*

menőb[en](sz.); *ǎ Gáál Mezein, az utza vég nevű lábban (sz.);* 1762: *Gáll mezein (sz.);* (SZABÓ T. 2006: 40), 1762: *Gál mezein gödörre menő lábban (sz.);* *Gál mezején Szereda [?] nevű helyben (sz.);* 1765: *ǎ Gal mezein Tirǎ [!] patakara menő lábbán (sz.)* (SZABÓ T. 2006: 41), 1766: *A Gáll mezeje felé forduloban: A felső Lábján levő torlos kertben (sz.);* *Ki hágo nevű helyben (sz.);* *Kerek tó nevű helyre jövőben (sz.);* *Szereda nevezetű helyben (sz.);* *Az Hágo fein (sz.);* *ǎ Gáll Hátára be menőben (sz.);* *Gödrös Utra jövőben (sz.);* *ǎ Kaponán fellyül (sz.);* *Tell hagoban (sz.);* *ǎ Torlos kertben (sz.);* *Tira Patakjára menőb[en] (sz.)* (SZABÓ T. 2006: 41), XIX. sz. közepe: *Gál mezején felmenőbe (sz.)* (SZABÓ T. 2006: 42), 1958: *Galmező, Gálmező* (GazdReg 56–58, 136X), 1958: *Gálmezeje* (GazdReg 56–58, 2X), 1963: *Gálmező* (GazdNyt 59–63), 1986, 2017: *Gál mezeje* (CSOMORTÁNI 1986: 77, sgy., 2017), é.n.: *Gálmező* (Közb.).

Kiterjedt mezőség Tiva tízestől délnyugatra és nyugatra, mely határos a szentimrei résszel. **Gál mezeje** variánsként is gyakran használják.

Gál mezeje útja 1986: *Gál mezeje uttya* (CSOMORTÁNI 1986: 77).

A Gál mezején átvivő mezei út.

Gáloké 1986, 2017: *Gáloké* (CSOMORTÁNI 1986: 77, sgy., 2017).

Büdös és Szemeskő között található erdei kaszálóhely, a Gál család tulajdona volt.

Gálok utcája 1960: *Gálok utcája* (VÁMSZER 2000: 60), 1986, 2017: *Gálok uccája* (CSOMORTÁNI 1986: 77, sgy., 2017).

Régen Gál családnevűek által lakott kisebb utca, az Olttól délre tartó DJ 123-as Fő útból balra nyílik, Templomalja és Páncélok utcája között.

Gát vége 1720: *a Gát veginél (k.)* (SZABÓ T. 2006: 39), 1815: *Olt vizen levő Malma Gatya* (SZABÓ T. 2006: 42), 1865: *Gátvége, hol az Olt vizen egy lisztelő malom található, és itteni neve a nagy gátzúgástól mondatik.* (PESTY 1865: 68), 1963, 2017: *Gátvége* (GazdNyt 59–63).

A Nagyréttben volt, az egykori régi Olton gát vagy zsiliprendszer, ma már nem tudni pontosan. A közelben levő Borsoké-féle malommal is összefüggésben lehet a helynév, amire a *Malma Gatya* adat is utal. **Gát-vég** változatot is használják.

Gesztena kútja 1865: *Gesztena kuttya, melynek gyönyörködtető színe és kellemes, iható vize az ottan tanyászó pásztoroknak élvezetes, mely kút gazdag folyamú is.* (PESTY 1865: 69).

Gesztena pusztáján található bővizű édesvíz-forrás.

Gesztena pusztája 1865: *Gesztena fenyője, Gesztena pusztája* (PESTY 1865: 69), 1902: *Gesztena pusztája*, (VITOS

2003: 41), 1902: *Agg-esztena, vagy Gesztena mezeje* (VITOS 2003: 52), é.n.: *Gesztenye pusztja, Gesztina pusztája* (Közb.), 2017: *Gesztena pusztája* (sgy., 2017).

Somlyó-kúttól délre, Köves-pataktól, Veresbányától délkeletre elterülő fennsík, 1307 méter magasságban, kb. 26 ha. Erdőfüle és Hatod havasának területeivel délkeleten határos volt, de az 1880-as években a község megvásárolt több mint 700 hektárt a hat erdővidéki falutól.

Gesztena sziklája 1902: *Aggesztena mezeje Teteje* (VITOS 2003: 42), é.n.: *Gesztenye sziklája* (Közb.), 2017: *Gesztena sziklája* (sgy., 2017).

Gesztena pusztáján található sziklás, köves hely, ahonnan a kút is ered.

Gödrös út 1762: *Gál mezein gödörre menő lábban (sz.)*; (SZABÓ T. 2006: 41), 1766: *A Gáll mezeje felé forduloban:...* *Gödrös Utra jövőben (sz.)* (SZABÓ T. 2006: 41), 1986: *Gödrös út* (CSOMORTÁNI 1986: 77), 2017: *Gödrös út* (sgy., 2017).

A Köves utca végétől, Balog-kert és Hágó mellett nyugati irányba, az erdő felé vezető út, melyen a hazajáró tehéncsordát minden reggel kihajtják a legelőre, este pedig hazaterelik. Vö. **Csordahajtó út**.

Grádics 1986: *Grádics* (CSOMORTÁNI 1986: 77), 2017: *Garádicsok* (sgy., 2017).

Mára már kevésbé használt erdei út a Malomkő melletti völgyben, Csinalj irányába. Valamikor fenyőrönkökkel volt

lerakva az útja, ezért volt lépcsős, garádicsos. **Garádicsok** változatban is használják.

Gyár 1986: *Gyár, Dongagyár, Hordógyár* (CSOMORTÁNI 1986: 77), 1997, 2017: *Dongagyár* (LÉSTYÁN 1997: 50, sgy., 2017).

Donga- és parkettagyár létesült a világháború után, 1954-ben. A demokrácia kezdetén, a '90-es években megszűnt. A **Dongagyár** kifejezést is használják.

Gyár háta 1963: *Gyárnál* (GazdNyt 59–63), 2017: *Gyár háta* (sgy., 2017).

A Dongagyár mögött, az Olt felé, délnek elterülő földek.

Gyár utca 2017: *Gyár utca* (sgy., 2017).

Az egykori fafeldolgozó üzemhez, az ún. *Dongagyár*-hoz vezető utca, mely Kincseszeg Csíkszentmárton felé eső végénél jobbra vezet be az egykori dongagyárhoz. Vö. **Gyár**.

Gyep szer 1759: *A Gyep Szerben (sz.)* (SZABÓ T. 2006: 40).

Nem lokalizálható hely. Az egykori gyepűrendszer névmaradványa lehetett valamelyik mezőrész szélén.

György Ágoston kertje, György Dénesné kertje, György Dénesné kútja 1986: *György Ágoston kertje, György Dénesné kertje, György Dénesné kútja* (CSOMORTÁNI 1986: 77).

Csalé árkától fentebb, attól nyugatra található helyek.

Gyökér 1986: *Gyüker, Gyökér* (CSOMORTÁNI 1986: 77), 2011: *Gyüker* (SZOPOS 2011: 176), 2017: *Gyüker* (sgy., 2017).

Erdei meredek út, mely a Kárász aljából, Kispatakból vezet ki Kárász fejére. Régebb csutakokkal, gyökerekkel volt tele, innen az elnevezése. Vö. **Kárász**.

Halaság 2017: *Halaság* (sgy., 2017).

Kormoson alól, attól nyugatra található hely.

Harisat XVIII. sz. közepe: *A Felső mezőb[en]: Harisod oldaláb[an]* (sz.) (SZABÓ T. 2006: 40), 1766: *A Felső Nagy mezőn: ... Harisod menőben* (sz.); *harisodban* (sz.); *harisod oldalban* (sz.); (SZABÓ T. 2006: 41), 1902: *Csik-Mindszent község határán a Harisat völgye* (VITOS 2003: 199), 1958: *Harisat* (GazdReg 56–58, 4X), 1963: *Harisad, Harisat (Mindszenti)* (GazdNyt 59–63).

Kövesláb tetején túl, Mindszentsel határos dűlő. **Harisad** változatot is használják. A *harisál* 'gyors mozdulatokkal szétver, eltakarít' jelentéssel bír (SÁNTHA 2018: 208).

Harang-kert 1986: *Harang-kert* (CSOMORTÁNI 1986: 77), 2017: *Haramkert, Haromkert* (sgy., 2017).

Csalé árkától fentebb, a Garádicok útja alatti, egykor bekerített legelő.

Harom 1865: *Három patak, melyet roppant két hegy szorítsa* (PESTY 1865: 68), 1868: *Haram* (ORBÁN 1868: II, 35–

37), 1902: *Harom vagy Harom-hegyese Zsögöd határának déli vonalán mered égfelé* (VITOS 2003: 97), 1902: *Harom-kert* (VITOS 2003: 255), é.n.: *Harom* (Közb.), 1958: *Harom* (GazdReg 56–58, 6X), 1963: *Harom* (GazdNyt59–63), 1986: *Harom* (CSOMORTÁNI 1986: 77).

Fenyésen, Faragón hátul, északnyugatra található erdős terület és a rajta lefolyó patak. Nagyobb része már Csíkszögödhöz tartozik.

Haromtetej 1868: *A szoros torkolatjába felnyuló Poklonfalva egyik része magaslaton fekszik, ezen Háromtetejnek nevezett domb fennlapján terjedelmes várkastélynak látszanak ölnyi magasságban még fennálló bonthatlan szilárd falai, hagyomány szerint ezen ódon falak maradványai a székely eredetű gróf Andrássyak ősi kastélyának* (ORBÁN 1868: II, 35–37), 1986: *Harom árka* (CSOMORTÁNI 1986: 77).

A helyet ORBÁN BALÁZS Szentkirály közigazgatási területére helyezi, egyben innen eredeztetni a Csíkszentkirályi és Krasznahorkai Andrassy családot. Andrassy Péter az 1579-es kerelőszentpáli csata után száműzetése miatt elmenekült Erdélyből. A köztudat azonban úgy tartja, hogy az Andrássyak egykori udvarháza Felszegben a mai Karimó-sarka környékén lehetett. Újabb régészeti kutatások ezzel szemben egy lakóház felújítása során

Poklonfalva alsó felében, a Dombon tárták fel egy udvarház alaprajzát. Vö.**Domb.**

Hágó 1766: *A Gáll mezeje felé forduloban: ... Ki hágo nevű helyben (sz.); ... Az Hágo fein (sz.); ... Tell hagoban (sz.);* (SZABÓ T. 2006: 41), 1986, 2017: *Hágó* (CSOMORTÁNI 1986: 77, sgy., 2017).

Berektől nyugatra, a Kétágú úttól balra eső kaszáló- és szántóföldek.

Hármas-határ 2017: *Hármashatár* (sgy, 2017).

Homoródalmás, a bardóczszéki Vargyas község és Csíkszentkirály külterületeinek azon helye, ahol összeér a három község határa, Kormostól északnyugatra.

Három-sár 2017: *Háromsár* (sgy, 2017).

Dránica-csapás útja mentén található vizenyős erdőrész, hol mindig sáros az út. A *sár* jelentése: 'mocsár, vizes terület, rétság' (FKnT 2014: 281).

Hegyalja 1958: *Hegyalja, Hegyalja* (GazdReg 56–58, 1x), 1963, 2017: *Hegyalja* (GazdNyt 59–63, sgy, 2017).

Az eckeni földektől keletre, az oldalon beereszkedve, 15–25 méterrel alább a régi Olt árterülete. Vö. **Ecken alja, Két Olt köze.**

Henter-kert 2017: *Henterkert* (sgy, 2017).

Egykor Kincseszeg végében, ma már a falurész alsó, keleti felében, a műúttól jobbra, a vasútig tartó kerti helyek neve.

Valószínűleg valamikor a Henter család birtokolta.

Henter-kút 2017: *Henter-kút* (sgy., 2017).

A fent említett kert területén található édesvizű forrás. Ma már egy magánház udvarán található.

Hideg-kút 1986, 2017: *Hideg-kút* (CSOMORTÁNI 1986: 77, sgy., 2017).

Az Erős útja mellett belül található édesvízi forrás. Mindig nagyon hideg volt a vize. Ugyanakkor Kút-oldaltól délre, Szentimre felé, a vasút mellett jobbról is létezett egy ugyanezen névvel illetett forrás.

Hideg-patak 1986, 2017: *Hideg-patak* (CSOMORTÁNI 1986: 77,sgy., 2017).

Veresvizestől Cserefáskert, Két szál palló mentén az Oltba jobbpartilag belefolyó kis csermely, patakocska.

Hirtelen 1902: *Hirtelen nevű hegység* (VITOS 2003: 185), é.n., 2017: *Hirtelen* (Közb., sgy, 2017).

Csíkszögöd területével határos hegy, Lucs mellékétől, Nagyköbökkétől északra, Aszalványtól nyugatra.

Hirtelen pataka 1902: *Hirtelen* (VITOS 2003: 185).

A Hirtelen hegyből eredő patak neve, belefolyik a Kormos patakába. Vö. **Kormos pataka.**

Hídlás útja 2017: *Hídlás útja* (sgy., 2017).

A régi egyéni világban egy zsidó fakereskedő alakította ki ezt az erdei, fahúzó utat úgy, hogy lerakatta vasúti talpfákkal, ezért *Hídlás, Hídalás* a neve. Gesztena pusztája alól indul, átvezet a Köves-patakon Somlyó kútja felé.

Holt-rekesz 1865: *Hotrekesz* (PESTY 1865: 69), 1902: *Holtrekesz* (VITOS 2003: 41), 1902: *holt Rekesz verőfénye* (VITOS 2003: 52), 1902: *Holtrekesz talán onnan elnevezve, hogy a hajdani pogány korban vagy talán később is a bizonyos bűnök miatt halálra ítéltet ide rekesztették el. Még ezelőtt egy fölszázaddal is itt oly sötét és rengeteg erdő volt, hogy a ki oda mintegy hegykatlanba betévedt, az ott rekedt s csak egyes jártasabbak segítségével vagy kalauzolása mellett szabadult meg a biztos ott halástól.* (VITOS 2003: 98).

Fenyőerdő Kövespatak és Kormos között. A *rekesz* jelentése: 'terület, amelyet árokkal vagy sövényvel vettek körül' (FKnT 2014: 274).

Homokbánya 1986, 2017: *Homokbánya* (CSOMORTÁNI 1986: 77, sgy., 2017), 2017: *Fövenybánya, Füvenybánya* (sgy., 2017).

A Felszeg utca keleti kijáratától pár száz méterre, a Völgybe vezető úttól balra található hely, ahol sárga színű homok található. Régebbi időkben vakoláshoz használták. A szintén itt föllelhető agyagot

csempekályhák rakásához ma is használják.

Homokbánya felett 2017: *Homokbánya felett* (sgy., 2017).

A homokbányától északra, északkeletre nyúló földeket illetik ezen névvel.

Horgos 1759: *A Horgosban* (sz.) (SZABÓ T. 2006: 40), 2011: *Horgos* (SZOPOS 2011: 178).

Nem lokalizálható hely. Valószínűleg Szentimre közigazgatási területéhez tartozik.

Hosszú-láb 1756: *hoszu láb nevű helyben* (sz.) (SZABÓ T. 2006: 40), 2011: *Hosszúláb* (SZOPOS 2011: 178), 2017: *Hosszúláb* (sgy., 2017).

Ez a leghosszabb láb, mezőrész a szentkirályi határban, a Nagymező része. Közép-láb és Patakelő között található, a láb hossza 410 méter. A *láb* 'egy tagban lévő nagyobb földterület' jelentéssel bír (MTsz., SÁNTHA 2018: 277).

Hű-patak 1902: *Kispataktól nyugatra ...emelkedik fel a Zsögödi Hipatak* (VITOS 2003: 97), 1986, 2017: *Hű-patak* (CSOMORTÁNI 1986: 77, sgy., 2017).

Balpartilag északról a Kis-patakba ömlő patak és annak völgye, oldala, Piricskétől északnyugatra. Nagyobb része már Csíkzsögödhöz tartozik.

Ilonka-kanyar 2017: *Ilonka-kanyar* (sgy., 2017).

Élesebb balkanyar Alsó Csorba-kertben, a Büdösfürdő felé vezető úton. A népi

emlékezet szerint egy Ilonka nevű nő az autójával belefordult a patakba, ezért nevezik így.

Jajgató 1902, 2017: *Jajgató* (VITOS 2003: 99, sgy., 2017).

Piricskétől északra, Faragó mellett, a falu közigazgatási területének északi határvonalán található legelő hely.

Jakab Márton pusztája 2017: *Jakab Márton pusztája* (sgy., 2017).

Kormoson alól, Hatod havasában található pusztaság, tisztás.

Kakas-hegy 1902, 2017: *Kakashegy a hegy tövéből kakastaréj alakjában kiálló előhegyétől lehet elnevezve* (VITOS 2003: 99, sgy., 2017).

Piricskével egy hegytetet képező hegyvonulat.

Karimó sarka 2009, 2017: *Karimósarka* (BOTÁR 2009:23, sgy., 2017).

A Ránc utca folytatásaként jobbfelé visszakanyarodó kis utca, mely a Felszeg utca felső feléhez vezet vissza, bezárva így egy háromszög alakú területet. Vö. **Sütőskert.**

Kádár-kert 1986, 2017: *Kádár-kert* (CSOMORTÁNI 1986:77, sgy., 2017).

Erdei kaszálóhely volt, ma legelő terület Macskakőn kívül, nyugatra. Az elnevezés a *Kádár* családnév (XV. sz.: *cadar*, RMCsSz. 1993) és a *kert* 'növény és állatvédelmi szempontból körülvett terület' (TESz.) földrajzi köznévi

összetételével, szintagmatikus szerkesztéssel jött létre.

Kánaán földje 1986, 2017: *Kánaán, Kánaán főgye* (CSOMORTÁNI 1986: 77, sgy., 2017).

Kiseb vízmosságú völgy Fököstől északra, Cseretető alatt, amely arról nevezetes, hogy nagyon jó termőföldje van, innen a metonimikus elnevezés.

Kánya 1766: *Kánnya nevezetű helyen (k.)* (SZABÓ T. 2006: 41), 1902: *Kánya* (VITOS 2003: 199, 275), 1986, 2017: *Kánya* (CSOMORTÁNI 1986: 77, sgy., 2017).

Alsó- és Felső-Kánya részre osztják az Olt folyása szerint. Felső-rét része, Oltmellékétől felfelé, északra elterülő szántók és kaszálók neve.

Kányai borvíz 1902: *Kányai ... vasutmelletti uj borviz* (VITOS 2003: 275).

Ma nem létező forrás, melyet 1895-ben a vasút építése során fedeztek fel Poklonfalvától északnyugatra, negyed kilométernyi távolságban. **Vasútmelletti borvíz**-nek is nevezték.

Kápolna alja 2017: *Kápolna alja* (sgy., 2017).

A temetőkápolnától délnek, Szentimre felé nyúló földek neve. Nyugat felé tagút választja el Bodótól és Vargyastól, keleten a megyei út és azon túl Ecken határolja.

Kápolna-mező 1778: *Kapolna mezőn (sz.); Kapolna mezein (sz.)* (SZABÓ T. 2006: 42), 1958: *Kápolna mező,*

Kapolnamező (GazdReg 56–58, 2x), 1963: *Kapona mező* (GazdNyt 59–63), 1963: *Kapona mező, Kápona mezeje* (GazdNyt 59–63), 1986, 2017: *Kápolna mezeje* (CSOMORTÁNI 1986: 77, sgy., 2017).

Zsögöd réjtétől nyugatra, Omlástól, Vágástól északra, Fenyéstől keletre található mező. Régen volt ott egy kápolna, a néphagyomány és egyes írott források szerint az utolsó, 1694-es tatárbetörés emlékére építették. Ekkor a fosztogató tatárok egész Felcsíkot felégették, az alsíkiak a szentkirályi Olt-hídnál várták őket. Mirza kán fiát a szentkirályi Léstyán Miklós fia, Mátyás lelőtte, így megfutamodásra kényszerítették a tatárokat. **Kápolna mezeje** elnevezést is használják. Vö. **Vérkápolna**.

Káposztás-kert 1759: *A Káposztás kert mellett* (sz.); (SZABÓ T. 2006: 40), 1958: *Káposztás kert, Káposztáskert* (GazdReg 56–58, 2x), 1963: *Káposztás kert* (GazdNyt 59–63), 1986, 2017: *Káposztás-kert* (CSOMORTÁNI 1986: 77, sgy. 2017).

Völgy és Bojzás között, a két mezei út közötti kisebb parcella neve. Régen káposztát, zöldségfélét termeltek ott, ennek megfelelően kisebb, néhány áras területeik voltak a gazdáknak.

Kárász 1902: *Kárász* (VITOS 2003: I, 98, II, 554), 1986, 2017: *Kárász* (CSOMORTÁNI 1986: 77, sgy., 2017).

Kispatak és Nagyos pataka völgye között kelet–nyugati irányban hosszan

nyúló gerinc. Régen itt volt a fő közlekedési útvonal a falutól a hátrább eső területek, Komlós, Lucs melléke, és a bükkösök felé.

Kárász feje 1902: *Kárászfeje* (VITOS 2003: 98), 1958: *Kárászfeje, Kárászfej* (GazdReg 56–58, 4x), 1963: *Kárászfeje* (GazdNyt 59–63), 1986, 2017: *Kárász feje* (CSOMORTÁNI 1986: 77).

Vízválasztó a Nagyos és Kispatak völgye között, a hasonló nevű erdőrész legfelső pontja.

Kárász pataka 1865: *Kárász patak, szinte hegyek környezik, fenyves és nyáras erdőkkel bír.* (PESTY 1865: 68), 1986, 2017: *Kárász pataka* (CSOMORTÁNI 1986: 77, sgy., 2017).

Kisebb patak, amely délnyugati irányból jobbpartilag a Kis-patakba ömlik.

Kárász útja 1986, 2017: *Kárász útja* (CSOMORTÁNI 1986: 77, sgy., 2017).

A fentebb már említett valamikori fő közlekedési útvonal a hátrább eső területek felé, amely a Kárász fején vezetett hátra.

Kárhágó 1902: *Kárhágó ... oda kár nélkül nem igen lehet kihágni. A Vitos család tulajdona.* (VITOS 2003: 98–99, 100), 1986: *Kárhágó* (CSOMORTÁNI 1986: 77), é.n., 2017: *Kárhágó* (Közb., sgy., 2017).

Erdős terület Nagyos után, nyugatra. Ma aszfaltozott út vezet itt Büdösfürdő irányába. Régen viszont csak egy nagyon

rossz erdei út volt, ami sok kárt okozott emberben, állatban.

Kárhágó hídja 2017: *Kárhágó hídja* (sgy., 2017).

Híd a Nagyos patakán. Ott található, ahol a Kárhágó pataka a Nagyos-patakba ömlik, a Büdösfüdüre vezető út mentén.

Kárhágó oldala 1902: *Kárhágó kősziklája* (VITOS 2003: 99), 1986, 2017: *Kárhágó ódala* (CSOMORTÁNI 1986: 77, sgy., 2017).

A fent említett erdőrész, mely a patakmeder felé lejt. *Kárhágó kősziklája*-ként is említik.

Kárhágó pataka 1986: *Kárhágó árka* (CSOMORTÁNI 1986: 77), é.n.: *Kárhágó* (Közb.), 2017: *Kárhágó pataka* (sgy., 2017).

Az ugyanazon nevű erdőn át a Nagyos patakába jobbról beleömlő kisebb patak.

Kenderes 1986: *Kenderes árka* (CSOMORTÁNI 1986: 77)

Kádár-kerttől délre, az erdő között lefolyó patak, amely aztán a Tiva patakába folyik bele. Vö. **Tiva pataka.**

Kerek-domb 1865: *Kerek domb* (PESTY 1865: 69), é.n., 2017.: *Kerekdomb* (Közb., sgy., 2017).

Három-sáron hátul, Nagy Romlás pusztájáig tartó erdő.

Kerek-föld 1758: *a Gáll mezein Kerek föld nevü helyben az felső lábban* (sz.) (SZABÓ T. 2006: 40), XIX. sz. közepe:

Kerek földre menő lábba (sz.) (SZABÓ T. 2006: 42), 1958: *Kerekföld* (GazdReg 56–58, 2x), *Kerekföld* (GazdNyt 59–63), 1986, 2017: *Kerek föld* (CSOMORTÁNI 1986: 77, sgy., 2017).

A Gödrös úttól fentebb, Csorba-kert és Gálmező között található szántó területek.

Kerek-tó 1766: *A Gáll mezeje felé forduloban: ... Kerek tó nevü helyre jövőben* (sz.); *Szereda nevezetü helyben* (sz.); (SZABÓ T. 2006: 41), 1986: *Kerek-tó, Szeredahej-kert* (CSOMORTÁNI 1986: 77).

Szeredahely-kert mellett létezett, vagy azzal azonos mezőrész. Vö. **Szeredahely-kert.**

Keremenő 1756: *also nagy mezőn kerre menő lábban* (sz.); (SZABÓ T. 2006: 40), 1958: *Kelemenő* (GazdReg 56–58, 1x), 1963: *Keremenő* (GazdNyt 59–63), 1986, 2017: *Keremenő* (CSOMORTÁNI 1986: 77, sgy., 2017).

A Nagymező része, Patakelőn alól, Csonkodon erről található szántó területek. A **Kelemenő** változatot is használják, aminek logikus magyarázata is van, hisz a falu legkeletebbi dűlőjéről van szó. Ezen túl már csak Csonkod van.

Keresztfánál, 1766: *A Felső Nagy mezőn: ... Eb hát nevezetü helyen a Keresztfánál az ország uttyára jövőben* (sz.); (SZABÓ T. 2006: 41), 1958: *Keresztfá* (GazdReg 56–58, 1x), 1963: *Keresztfá* (GazdNyt 59–63), 1986, 2017:

Kereszfa (CSOMORTÁNI 1986: 77, sgy., 2017).

Epháttól lefelé, Kurtáig tartó láb. A néphagyomány szerint régen is volt itt kereszt, mivel ezen a helyen testvérgyilkosság történt. 1998-ban néhai Bartis Géza állíttatott új keresztet, felirata:

„Urunk álld meg határunkat / ... /
Ember meg kell halnod az bizonyos
Légy szegény vagy vagyonos
Boldog ki Istent féli
Az Mennynek országát eléri.”

A **Keresztfai láb** változatot is használják.

Keserűé 1986: *Keserű Kárujé, Ferenc Kárujé* (CSOMORTÁNI 1986: 77).

Szántó föld Kincseszeg előtt, a Kimenőnél. Néhai Ferenc Károlynak ragadványneve volt a Keserű.

Két kő köze 1986: *Két kő köze* (CSOMORTÁNI 1986: 77).

Erdőrész, mely Búdóstól a falu felé, keletre található.

Kétágú út 2017: *Kétágú út* (sgy., 2017).

Mezei út, amely Vargyason és Bereken nyugati irányba vezet fel, és ágazik kétfelé Szeredahely-kert és Hágó felé.

Két Olt köze XIX. sz. közepe: *Olt közön az also határban (sz.)* (SZABÓ T. 2006: 42), 1958: *KétOtközt, két Oltközt, kétoltköz, Kétoltköze* (GazdReg 56–58, 5X), 1963: *Két-Oltköze* (GazdNyt 59–63),

1986, 2017: *Két Ót köze* (CSOMORTÁNI 1986: 77, sgy., 2017).

A régi és az új Olt köze kaszálókkel és szántókkal. Az Olt folyó kanyargott ezen a réten, több kisebb tó, nádas jellemezte. A '60-as, '70-es években lecsapolták a területet, az Olt folyót szabályozták. A régi Olt medrének egy szakaszában ma a Nagynos pataka alsó folyása van.

Kétszálpalló 1902: *Kétszál palló* (VITOS 2003: 97), 1986: *Fingos köpő, Kétszál-palló* (CSOMORTÁNI 1986: 77), 2017: *Két szál palló* (sgy., 2017).

Poklonfalvával, Lókert, Nagykerttel szemben, Borsárostól északra, az Olt jobb partján elterülő kaszálók neve. Nevét onnan kapta, hogy a kollektivizálás előtti egyéni világban a poklonfalviak az Oltra fektetett két gerendán, két szál pallón át közlekedve még előszeretettel itták a Fingos küpü borvizét. Vö. **Fingos küpü**.

Két út köze 1698: *Szentt Királyi alsó határban út között* (SZABÓ T. 2006: 39), 1748: *Utt között (sz.)*; XVIII. sz. közepe: *Ut között (sz.)*; nagy mezőn ut között (sz.); (SZABÓ T. 2006: 40), 1958: *Két ut köze* (GazdReg 56–58, 1X), 1963: *Kétútköze* (GazdNyt 59–63), 1986, 2017: *Két út köze* (CSOMORTÁNI 1986: 77, sgy., 2017).

Kincseszegtől Csíkszentmárton felé vezető országútból balra ágazik le egy mezei út, amely Középláb, Keremenő, Csonkod, Patakelő földjeihez vezet. A

mezei út és műút által közrezárt parcellákat nevezik Két út közének. Vö. **Útközt.**

Kicsi borvíz 1960: *Új borvíz, Hargita üzem* (VÁMSZER 2000: 60), 1986: *Tőtőde (borvíz palackozó)* (CSOMORTÁNI 1986: 77), 2017: *Kicsi borvíz, Kraiten* (sgy., 2017).

Tiva tizesben, a Csíkszentimre felé vezető megyei út mellett létesített ásványvíz-palackozó üzem. A kommunista időben a Párthoz tartozott, a privatizáció során a '90-es években a többségi tulajdonos neve után 'Kraiten in Harghita' néven palackozták, majd egy tulajdonosváltás során a 2000-es években beszüntette tevékenységét. Az egykori tulajdonos neve után használják a **Kraiten** kifejezést is.

Kicsi iskola 1986: *Kicsi-Iskola (I–IV. osztály)* (CSOMORTÁNI 1986: 77).

Ma már nem létezik külön kicsi iskola. Az épület a Tiva utca sarkán található, Csíkszentimre irányában. 1936–37-ben építették állami, román tannyelvű iskola céljára, évtizedeken az Általános iskola I–IV. osztálya működött benne, a 2000-es években átköltözött az épületbe a Polgármesteri Hivatal. Vö. **Néptanács, Polgármesteri Hivatal** épülete.

Kicsi mező 1958: *Kicsimező* (GazdReg 56–58, 1x).

Nem lokalizálható hely.

Kicsi-Romlás 1958: *Kicsiromlás* (GazdReg 56–58, 1x), 2017: *Kicsi romlás* (sgy., 2017).

Komlóson, Nagyköbükken hátul, Lucs mellékétől északra található erdős terület.

Kimenő 1958: *Kimenő* (GazdReg 56–58, 1x), 2017: *Kimenő* (sgy., 2017).

Kincseszeg előtt balra leágazó mezei út, melyen Ephát és a Keresztfai láb könnyedén megközelíthető. A Kincseszeg előtt Ephát irányába, kifelé tartó földeket is nevezik így.

Kincses 2017: *Kincses* (sgy., 2017). Erdőrész Hatod havasában, Mácsótól délkeletre.

Kincseszeg 1770: *Kintserszeg, Kincsérszeg, Kincsesszeg* (SZABÓ M. 2003: 888), 1865: *Kintseszeg ... Kintse nevű egyének kezdetek volt előbb építeni és ottan lakni* (PESTY 1865: 67), 1868: *Kincsesszeg* (ORBÁN 1868: II, 35–37), 1958: *Kincseszeg* (GazdReg 56–58, 95x), 1960: *Kincseszeg (Kencse-szeg), amely nevét nem az ott található (?) kincsekről kapta, hanem egy családnévről, amelyet „Kencsé”-nek, mások „Kéncsé”-nek ejtenek* (VÁMSZER 2000: 60), 1963: *Kincseszeg* (GazdNyt 59–63), 1986: *Kincseszeg falurész, tizes* (CSOMORTÁNI 1986: 77), 1997, 2017: *Kencseszeg (Kincseszeg)* (LÉSTYÁN 1997: 6, sgy., 2017).

A község különálló falurésze, tize, mely Poklonfalvától pár száz méter

megszakítás után a vasútvonaltól északnyugatra és az Oltól balra, északra, a mai DN 12-es országút mentén fekszik Csíkszentmárton irányában. Néhány kis utcája van. Nyugatról keleti irányba haladva jobbra ágazik a Hargita Gyöngye Rt.-hez vezető Borvíz utcája. Ezzel szemben egy manapság alig használt balra ágazó kis utca, a kincseszegi Domb utca. Mintegy száz méterrel alább jobbra van a vasútállomáshoz vezető Állomás utca. A falurész keleti végénél jobbra ágazik két kis utca, és az egykori fafeldolgozó üzemhez vezető Gyár utca. Bal felé is van egy kis utca, mely a Nagymezőre vezet Ranc-láb, Balló köve irányába. A **Kencseszeg** változatot is használják.

Kincseszeg eleje 1720: *Az felső mezőb[en]... Kencse szeg előtt* (SZABÓ T. 2006: 39), 1759: *A Kémse Szeg előtt (sz.)* (SZABÓ T. 2006: 40), 1766: *A Felső Nagy mezőn: ... Kencse Szegen kívül Kis hágoban (sz.)*; (SZABÓ T. 2006: 41), 1768: *ā Kéntsészég előtt valo lább[an] ki hágob[an] (sz.)* (SZABÓ T. 2006: 41), 1963: *Kincseszeg, Kencseszeg előtt, Kincseszeg, Kencseszeg közt* (GazdNyt 59–63).

Közvetlenül Kincseszeg előtt és fölött található láb neve, a Kimenőnél. A **Kencseszeg eleje** változatot is használják. Vö. **Kimenő**.

Kincseszegi Domb utca 2017: *Kincseszegi Domb utca* (sgy., 2017).

Kincseszegben a mai Borvíz utcával átellenben a mezőre kivezető utca, amely a Kincseszeg eleji láb alatt balra térve, Ephát alatt visz át a poklonfalvi Domb utcához. Vö.: **Domb, Domb utca**.

Kincseszegi kereszt 2017: *Kincseszegi kereszt* (sgy., 2017).

Kincseszeg tetején, néhai Benedek Gábor, egykori közbirtokossági elnök házával majdnem átellenben, az országút mellett található kőkereszt. Kincseszeg alsó végénél is volt egy kőkereszt, pár évvel ezelőtt helyette fakeresztet állítottak a közelben lakók.

Kincseszegi láb 1764: *à Csik Sz: Királyi határban Kencze Szegi Lábban (sz.)* (SZABÓ T. 2006: 41), 1777: *a szkirályi Also határban a Kéncseszegi Lábban (sz.)* (SZABÓ T. 2006: 41), 2017: *Kincseszegi láb* (sgy., 2017).

A Nagymező vagy Alsómező része, Ballóköve alatt, keletre található. Alsó, keleti szomszédja Közép-láb. Kincseszeget elhagyva, ahol a DN 12-es országútból letérünk balfelé Két út közé, ettől balra az első láb.

Kis-ág é.n., 2017: *Kiság* (Közb., sgy., 2017).

Patak és a hozzá tartozó völgy Veresbánya pataka alatt, attól nyugatra, ahonnan balra fel lehet jönni Tángyérosba, Gesztenára. Tovább, nyugatra Lugos pusztája található.

Kis Bojtor árka é.n., 2017: *Kis Bojtor árka* (Közb., sgy., 2017)

Kisebb csermely, amely Lugos felől folyik bele a Setétpatakba.

Kis-eszténa 1766: *Az erdön Szemes kö allat (k.); Azon [az előbbin] fellyül Kis eszténa nevezetű helyén [ugyanebben a forrásban Küs alakban is]; Küss esztenánál (k.)* (SZABÓ T. 2006: 41), 1803: *Szemes Kö alat (k.); Kÿs eszténa nevű helyben (k.)* (SZABÓ T. 2006: 42). Napjainkban nem ismert helynév. Szemeskö alatt, annak szomszédságában volt. *Eszténa* ’vesszőből font, szétszedhető és újra összerakható kerítéssel kialakított hordozható juhkarám a hegyi legelőn’ (FKnT 2014: 135–136).

Kis-hegy 1720: *Az felső mezőb[en] ... Kis Hágób[an]* (SZABÓ T. 2006: 39), 1766: *A Felső Nagy mezőn: ... Kiss hágoban (sz.); Nagy Hágoban (sz.); ... fell hágo nevezetű helyen (sz.); ... Kencse Szegen kívül Kis hágoban (sz.);* (SZABÓ T. 2006: 41), 1958: *Kishegy* (GazdReg 56–58, 3X), 1963: *Kishegy* (GazdNyt 59–63), 1986: *Kis-hegy, Kis-hegy ódala, Kis-hegy teteje* (CSOMORTÁNI 1986: 77), 2017: *Kis-hegy* (sgy., 2017).

Kurtától, Harisattól lefelé északkeletnek, Kincseszeg tüzese fölött, a mindszei határig tartó láb. **Kis hágó**-ként is említik a források.

Kis-patak 1865: *Kispatak, Zsögöddel határos, melynek egy része kaszáló is,*

innen ered egy patak ... fenyves és magyaros erdőkkel, mely nagy hegyektől környezetik. (PESTY 1865: 68), 1902: *Kispatak* (VITOS 2003: 97, 100), 1958: *Kispatak* (GazdReg 56–58, 6X), 1960: *Kispatak* (VÁMSZER 2000: 60), 1963: *Kispatak* (GazdNyt 59–63), 1986: *Alsó-Kispatak, Kis-patak, Küs-patak* (CSOMORTÁNI 1986: 78), 2017: *Kis-patak* (sgy., 2017).

A Büdösfürdő felé vezető megyei útból az erdő közé érve jobbra, északnyugatra leágazik egy út, mely a Kis-patak mentén felfelé, nyugatnak vezet Sósvölgy, Mákföld, Komlós irányába. A patak körüli völgy és oldal is ugyanezen nevet viseli. A Kis-patak Mákföldnél ered, belefolyik a Hú-patak és a Kárász pataka. Balpartilag a Nagyos patakába ömlik. Használják a **Kis-patak útja** kifejezést is.

Kollektív 1986: *Gazdaság (épület), Kollektív (a téesz épülete)* (CSOMORTÁNI 1986: 77), 2017: *Kollektív utcája* (sgy., 2017).

Kollektív, a volt Termelőszövetkezet, Gazdaság épületei, és az oda vezető utca neve is egyben. Vö. **Cigányok utcája**.

Komlós 1902: *Komlós* (VITOS 2003: 100), 1958: *Komlos* (GazdReg 56–58, 4X), 1963: *Komlós* (GazdNyt 59–63), 1986, 2017: *Komlós* (CSOMORTÁNI 1986: 78, sgy., 2017).

Legelő terület, amely Nagyostól, Kőaljától északi irányban, Lucs mellékétől

keletre a falu felé, Kárásztól nyugatra, Aszalványtól délre található. Déli tájolású nagy oldal volt vegyes erdővel, amit a kollektív-időben teljesen letaroltak. Vö.

Korpás.

Kormos 1902: *Kormos* (VITOS 2003: 41, 98), é.n.: *Kormos tartománya* (Közb.), 1958: *Kormostartomány, kormos* (GazdReg 56–58, 181X), 1963: *Kormos tartomány* (GazdNyt 59–63), 2017: *Kormos* (sgy., 2017).

Kiterjedt nagy erdőség, tartomány, amely több területet és helyet foglal magába, melynek csak kisebb, északkeleti része tartozik Szentkirályhoz. **Kormos tartomány(a)** néven is említik.

Kormos hídja 1865: *Kormos hídja, hol a Kormos vize foly az erdővidéki határba bé* (PESTY 1865: 69).

Ahol a Köves-patak balpartilag a Kormos patakába ömlik egyesülve azzal, a két egyesült patak a híd alatt átfolyva egyben átér nyugat felé Erdővidékre, Füle határába.

Kormos Kő feje 1902: *Kormos Kő feje teteje, Nagy Kormos Kő, Kormos Kő* (VITOS 2003: 42, 43, 44, 52), 1902: *Kormoskő verőfénye* (VITOS 2003: 52). **Kormoskő verőfénye** néven is említik. *Verőfény* 'napsütötte hegyoldal' jelentésű földrajzi köznévi (RESZEGI 2011: 103–104).

Kormos pataka 1902: *Kormos vize* (VITOS 2003: 41), 1902: *Csík-szentkirály*

és Zsögöd közt határvonalat képező Kormospataka (VITOS 2003: 53), é.n.: *Kormos patak* (Közb.), 1902: *Hirtelen vagy Kormospataka. Ez a Hargita hegláncz keleti kifutványának Csík-Zsögöd felé lehajló Hirtelen nevű hegységből a zsögödi határ déli részén ered. A zsögödi határt annak nyugati osztályában elválasztja a csikszentkirályi határtól. Magába szedi az Édesvizfeje és csikszentkirályi lucsos vidékén felbuzogó gazdag vizereket s magát a kiterjedet Lucsostó vizbő patakait, ennek nyugati részénél a Kormos nevű erdőség- és hegységtől Kormospatak nevet vesz fel...* (VITOS 2003: 185–186).

A Lucsban eredő patak, ez vezeti le a Lucsból a fölösleges vizet, mivel az agyagrétegen terül el. A népetimológia szerint a patak azért sötét színű, mert tőzeges területen folyik át. **Kormos vize** kifejezést is használják. Vö. **Hirtelen**.

Korpás 1902: *Korpás* (VITOS 2003: 98), 1986: *Korpás, Korpás feje* (CSOMORTÁNI 1986: 78).

Komlóst nevezik egyesek így. Aszalvány hegye délkeleti lejtésű oldalában, Mák-földön hátul található. Vö. **Komlós**.

Kósza-kanyar 2017: *Kósza-kanyar* (sgy., 2017).

Élesebb balkanyar a poklonfalvi Felszeg utcánál. A kanyarban a Kósza család lakik.

Körtefa 1986, 2017: *Körtefa* (CSOMORTÁNI 1986: 78, sgy., 2017).

Karimó-sarkán kívül, a mezőben található vén vadkörtefa, és a körülötte található földek neve. **Körtefánál** kifejezést is gyakran használják.

Köves-domb 2017: *Kövesdomb* (sgy., 2017).

Vegyes erdőség Veresbánya pataka völgyén felül, a tetőn.

Köves-láb XVIII. sz. közepe: *Köves Láb oldaláb[an]* (sz.); 1759: *A Köves lábban* (sz.) (SZABÓ T. 2006: 40), 1766: *A Felső Nagy mezőn: ... Köves láb farkán* (sz.) (SZABÓ T. 2006: 41), 1958: *Kövesláb* (GazdReg 56–58, 11X), 1963: *Kövesláb* (GazdNyt 59–63), 1986: *Kis-köves-láb* (CSOMORTÁNI 1986: 77).

Völgyön, Völgyoldalon túl a mindszei, szentléleki határ felé északkeletnek magasodó oldal, szántó- és gyepterületekkel. Három láb tartozik bele ebbe a dűlőbe, egészen Nyergelőig tart. A népi magyarázat szerint azért hívják így, mert tele van kövel.

Köves-oldal 1986: *Köves-ódal* (CSOMORTÁNI 1986: 78).

Legelő terület Veresvész-kerttől keletre. Kőszikla és erdő borítja ezt a területet.

Köves-patak 1865: *Köves patak* (PESTY 1865: 69), 1902: *Kövespatak, -teteje, -éle* (VITOS 2003: 52), é.n., 2017: *Köves patak* (Közb., sgy., 2017).

Somlyó kútjától nyugat felé, Erdővidék felé lejt az út. A völgyön lefelé, Gesztana irányából, az úttal párhuzamosan folyik a Köves-patak, mely pár kilométer után balpartilag a Kormos patakába ömlik. Dél felől szomszédos Disznó kosárral, észak felől Vitos oldalával.

Köves utca 1766: *Köves Utzán, ... 1766: A felső Erdő alatt: ... Köves utca végénél* (sz.) (SZABÓ T. 2006: 41), 1783: *Köves uczában* (SZABÓ T. 2006: 42), 1865: *Köves utza* (PESTY 1865: 67), 1960: *Köves utca* (VÁMSZER 2000: 60), 1958: *Köves utca* (GazdReg 56–58, 104X), 1963: *Köves utca* (GazdNyt 59–63), 1986: *Köves ucca, Nagy út* (CSOMORTÁNI 1986: 77), 1997, 2017: *Kövesutca* (LÉSTYÁN 1997: 6).

A fent említett Fő út jobb, nyugati oldalra letérő utcája, amely a 12 km-re fekvő Büdösfürdő felé vezet, Csorba-kert és Nagyoson át. Régen nagyon köves és sáros utca volt, valószínűleg ezért nevezték így.

Közép-láb 1720: *az Also mezőb[en] Közep láb[an]*, (SZABÓ T. 2006: 39), 1759: *Ugyan annak a végib[en] a Közép lábban* (sz.) (SZABÓ T. 2006: 40), 1958: *Középláb* (GazdReg 56–58, 1X), 1986: *Közép-láb* (CSOMORTÁNI 1986: 78), 2017: *Középláb* (sgy., 2017).

Kincseszegi láb alatt található parcella, a Nagymező része. Közép-lábon alól,

keletre található a szomszédos Hosszú-láb.
A láb hossza 360 méter.

Kóalja 1986, 2017: *Kóajja* (CSOMORTÁNI 1986: 78, sgy., 2017).

Nagyos pataka völgyén felfelé, nyugatnak haladva, az említett patak mellett jobbra találjuk, mielőtt a Medveferesztőhöz kiérnénk. A közelében található a Bocskorok kertje is, kőből rakott kerttel körülvéve. Vö. **Bocskor-kert**.

Kőbánya 2017: *Kőbánya* (sgy., 2017).

Az 1950-es években nyitott kőbánya, amelyet Omlás oldalában nyitottak kockakövek kitermelése céljából. Két szelvénye is volt, ezért használták az **Alsó-** és **Felső-Kőbánya** kifejezéseket is. Vö. **Omlás**.

Kőházkert XVIII. sz. közepe: *A Kő ház kerten kívül (sz.)* (SZABÓ T. 2006: 40),

1766: *A Felső Nagy mezőn: ... A kohát kertre jövőben (sz.)* (SZABÓ T. 2006: 41),

1865: „Ezen közönségben említésre méltó Felszeg és Poklonfalva tizesében az úgynevezett Kőház nevű szénafű hely, hol egy, az ősidőkből oda épült, eredetéről ösmeretlen, szántóföldig romba dűlt háznak omladéki látszanak ... hajdon egy Kékedy nevű földesúr lakott volna ottan” (PESTY 1865: 67), 1902: *Kőházkert* (VITOS 2003: 146).

A fenti források említik e helyet, melyet ma már nem ismerünk. Felszegtől északra, Pap halála felé lehetett.

Kőkút 2017: *Kőkút* (sgy., 2017).

A faluból kiérve Csíkszentmárton irányában a jelenlegi főút alatti, jobbra lejtő határrész. Vö. **Kút-oldal**.

Kő-lik 1902: *Kőlik* (VITOS 2003: 101), 1997, 2017: *Kőlik* (LÉSTYÁN 1997, 36, sgy., 2017).

A zsögödi és szentkirályi Csere-tetők közötti szakadékszerű völgy, melyet a szentkirályiak Kő-liknak, a zsögödiek Ördög-liknek neveznek. Vö. **Ördög-lik**.

Kő-lik pataka 1902: *Kőlikpataka* (VITOS 2003: 171), 2017: *Kő-lik pataka* (sgy., 2017).

Zsögöd és Szentkirály községek határvonalát képezi, és a két Csere-hegység völgyében eredve nyugati irányba haladva, balpartilag az Oltba csörgedezik.

Kőoldal 1958: *Kőoldal* (GazdReg 56–58, 1X), 1963: *Kőoldal* (GazdNyt 59–63.), 1986: *Kőoldal* (CSOMORTÁNI 1986: 78), 2017: *Kőoldal* (sgy., 2017).

Poklonfalva és Kincseszeg közötti rövid mezőrész, az Olt folyó, illetve a vasút és a jelenlegi országút közötti keskeny oldal. Fölötte, észak felé terül el a Domb, ahol egykor az Andrássyak udvarháza volt.

Körös-kút pusztája 1986: *Körös-kút pusztája* (CSOMORTÁNI 1986: 78).

Napjainkban nem lokalizálható hely. Valószínűleg valamely szomszéd településhez tartozik.

Kubik 2017: *Kubik* (sgy., 2017).

Poklonfalva végétől a jelenlegi, Csíkszereda felé vezető országút és vasút közötti gödör neve, elhordták a földjét vasúti töltésnek, illetve a vasút és országút töltése miatt gödör alakult ki.

Kultúrház 1986: *Kultúr* (CSOMORTÁNI 1986: 77), 1997: *Kultúrház* (LÉSTYÁN 1997: 50), 2017: *Kultúr-ház, Művelődési Otthon* (sgy., 2017).

Az Új út mentén 1962–63-ban a nép adományából épített művelődési otthon.

Kurta 1759: *A Kurta Lábban* (sz.) (SZABÓ T. 2006: 40), 1958: *Kurta* (GazdReg 56–58, 1x), 1963: *Kurta* (GazdNyt 59–63).

Kincseszeg alsó végétől északra, a tető felé nyúló földek neve. A láb Harisatig tart. **Kurta láb**-ként is említik.

Kusztus(-tó) 1865: *Kusztus, mely onnan vagy on, hogy jó baromtápláló ízletes szénát terem egy kis részében* (PESTY 1865: 68), 1902: *Eczken alatt lévő Kusztustó mellett az Olt* (VITOS 2003: 88), 1902: *Kusztó* (VITOS 2003: 113), 1902: *Alsó réten (Nagy rét) a szentimrei határ északi szomszédságában van a Kusztó* (VITOS 2003: 198), 1986: *Gusztus-tó* (CSOMORTÁNI 1986: 77), 2017: *Kusztus* (sgy., 2017).

Két Olt között létezett valamikor egy tó a régi Olt mellett. Ma helyén egy pár áras területen nádas van. **Kusztus** formában is említik. Vö. **Ecken alja, Hegyalja**.

Kutyapiac 2017: *Kutyapiac* (sgy., 2017).

Tiva tízes déli, Temető felé található részét nevezik így, mivel ott egy kisebb tér van, ahonnan több kis utca ágazik. Vö. **Léstyánok utcája, Tánczosok utcája, Gatyaszár utcák**.

Kút-oldal 1748: *Kutt oldalban* (sz.) (SZABÓ T. 2006: 40), 1986: *Kút-ódal* (CSOMORTÁNI 1986: 78), 1963, 2017: *Kútoldal* (GazdNyt 59-63, sgy., 2017).

A Kincseszegről keletre, Szentmárton felé vezető országúttól jobbra, a vasút és az Olt felé lejtő oldal, ahol régebb kút is volt.

Külső-mező 1958: *külsőmező* (GazdReg 56-58, 1x).

Napjainkban nem lokalizálható hely.

Léstyánok utcája 1986, 2017: *Léstyánok uccája* (CSOMORTÁNI 1986: 77, sgy., 2017).

A Kutyapiacról a Nagyos pataka felé tartó Gatyaszár utcák jobb oldali ága. Régebben Léstyán családnevűek lakták.

Likas 2017: *Likas* (sgy., 2017).

Erdős terület Veresbánya patakától nyugatra, Köves-domb alatt, Erdőfüle felé.

Lok 1902: *Csorbakertlok* (VITOS II 2003: 554), 1986, 2017: *Lok* (CSOMORTÁNI 1986: 78, sgy., 2017).

Csorba-kertjén felül a Nagyos erdejéig tartó legelőrés. Vö. **Fűrész hágója**.

Lógó híd 2017: *Lógó híd, Lengő híd* (sgy., 2017).

A II. világháború végéig Poklonfalva és Kincseszeg felől az Olton egy kovácsoltvas híd vezetett át Templomalja, Köves utca és Tiva felé. Ezt a hidat épp egy szentkirályi hidász katona, László Feri kellett felrobbantsa a visszavonuló magyar és német seregek után. A vashíd helyett máig nem épült más nagyméretű híd azon a helyen, csak egy kifeszített drótkötelekre épített, gyalogos forgalomra szánt „lógó” híd. A **Lengő híd** változatot is használják. Vö. **Száraz-híd**.

Lókert 1865: *Lókert* (PESTY 1865: 68), 1902: *Lókert* (VITOS 2003: 199), 1986: *Lókert* (CSOMORTÁNI 1986: 78.), 1958: *Lokert* (GazdReg 56–58: 1x), 2017: *Lókert* (sgy., 2017).

Poklonfalva falurészben, Ravaszok utcája, Olt melléke, és a közben keletnek forduló Olt és vasútvonal által közrezárt réti kaszálók neve. Lókert északi szélén volt az egykori Boros-tó. Az elnevezés arra utal, hogy régen lovak legelője lehetett, hisz a lakott településrészhez is nagyon közel van. Vö. **Nagykert, Boros-tó**.

Lucs 1902: *Lucs ... nevét az egyedül ott tenyésző lucz-fenyőtől veszi* (VITOS 2003: 98), 1902: *Lucsostó* (VITOS 2003: 186), 1902: *Csik-Szentkirály község erdőrészi határán a „Lucs” nevű (jobbára lucsfenyővel benőtt) Mohostó*. (VITOS 2003: 198), 1958: *Lucs(tartomány)* (GazdReg 56–58: 2x), 1963: *Lucs tartomány* (GazdNyt 59–63), 1986: *Lúcs*

(CSOMORTÁNI 1986: 78), 2017: *Lucs* (sgy., 2017).

Tőzegláp jégkorszaki növényvilággal, tengerszint fölött 1070 méteren. Védett terület, melyet feketefenyő-erdő borít. Ezt nevezik a helyiek lucsfenyőnek. Alatta vastag agyagréteg van, mely nem engedi át a vizet, így csak a Kormos pataka csapolja le valamelyest. **Lucsos-tó, Lucs tartomány**-ként is említik. A Lucs másik megnevezése VITOS MÓZESnél a **Mohostó**.

Lucs melléke XIX. sz. közepe: *A Luts mellett (e.)* (SZABÓ T. 2006: 42), 1865: *Lucs melyéke, ez is kaszáló. melynek nyugoti szélyén szép lúcsi fák díszlenek* (PESTY 1865: 69), 1902: *Lucs mejéke, Lucs mezeje* (VITOS 2003: 100), 1958: *Lucsmelyéke* (GazdReg 56–58: 8x), 1963: *Lucsmelyéke, Lucsmelléke* (GazdNyt 59–63), 1986: *Lúcs mejjéke* (CSOMORTÁNI 1986: 78), 2017: *Lucs mejjéke* (sgy., 2017).

A Lucs tőzeglápot keletről és északkeletről körbevevő kaszáló- és legelő területeket nevezik így.

Lugos pataka, 1902: *Lugos* (VITOS 2003: II, 554) é.n.: *Lugos patak* (Közb.), 2017: *Lugos pataka* (sgy., 2017).

Kiság patakától délre található erdős terület és patakja. Lugosban található egy puszta is, melyet legeltetésre használnak. Területe kb. 22 ha.

Lugos pusztája 2017: *Lugos pusztája* (sgy., 2017).

A fent említett erdős területen lévő, legeltetésre használt puszta, tisztás.

Macskakő 1865: *Macskakő, hol jó malomkövet vágatnak* (PESTY 1865:68), 1902: *Macskakő, nevezetes malomkőnek való kövéről* (VITOS 2003: 100, 255), 1986: *Macskakő, Macskakő árka, Macskakő sziklája* (CSOMORTÁNI 1986: 78).

Az erdőalji Loktól az Erősön Sűgő, Bűdös felé tartó út mellett található sziklás, köves dombocska. **Macskakő sziklája** elnevezést is használják.

Magyarós 1759: *A Más Fordulóban: A Magyaroson (sz.)* (SZABÓ T. 2006: 40), 1958: *Mogyoros* (GazdReg 56–58: 10x), 1963: *Magyarós* (GazdNyt 59–63), 1986: *Magyarós, Magyarós orra* (CSOMORTÁNI 1986: 78), 2017: *Magyarós* (sgy., 2017).

A Duna utcától északnyugatra, Alsó Csorba-kerttől északnak nyúló domb neve. **Mogyorós, Magyarós orra** kifejezést is használják. Az *orr* 'hegy kiszögellése, erősen kiugró része, előrenyúló hosszú, ék alakú földterület' jelentéssel bír. (FKnT 2014: 256).

Malom 1720: *Malmon felljül az át parton (k.); az Olt vizin két kővű malom* (SZABÓ T. 2006: 39), 1740: *az olt vizin vagyon két kővű malma* (SZABÓ T. 2006: 39), 1774: *ólt vizin lévő malom* (SZABÓ T.

2006: 41), 1815: *Olt vizen levő Malma Galya* (SZABÓ T. 2006: 42).

Több helyen említettek adatközlőim vízimalmot. A Köves utca végénél volt a Nagyos patakon Tamás Mihály malma. Alább egy időben Lakatos Mihályék üzemeltettek a Salamonok belsején egy malmot. Tivai Nagy Imre és utódai, Nagy Béni, Nagy András belsején Kati Dénes, majd Kati Mihály üzemeltetett malmot. Volt a Borsok uradalmán is egy malom, a cserépgyár mellett, épületét utóbb lebontották házépítés céljából. Az Olton Poklonfalva fölött létezett az 1980-as évekig a Papirosmalom vagy Ruzsuly-malom épülete. A Nagy-híd és a Lógó híd közötti részen még ma is megvan az András Pista-féle malom épülete. Ma már ez sem működik rendeltetésének megfelelően. **Vö. Borsoké, Papirosmalom, Ruzsuly-malom, András Pista malma.**

Malomkő 1986, 2017: *Malomkő* (CSOMORTÁNI 1986: 78, sgy., 2017).

Keleten Bakó nyakával, északon Fenyéssel határos, erdőszéli terület. A régebbi időkben malomkövet bányásztak itt.

Malom utca 2017: *Malom utca* (sgy., 2017).

A vasút fölötti Szárazhídtól András Pista malmáig vezető utca neve.

Mácsó 2017: *Mácsó* (sgy., 2017).

Homoródalmás területével határos erdős és legelő terület, a falu közigazgatási területének északnyugati szegletében, legmagasabb pontja 1276 méter. A név eredete ismeretlen.

Mák-föld 1902: *Mák-földje* (VITOS 2003: 98), 1902: *Mákföld* (VITOS 2003: 100), 1958: *Mákföld* (GazdReg 56–58: 4x), 1963: *Mákföld* (GazdNyt 59–63), 1986, 2017: *Mák-föld* (CSOMORTÁNI 1986: 78, sgy., 2017).

Felső Kis-pataktól, Sósvölgytől nyugatra magasodó erdős és legelő terület, Aszalvány keleti oldalában.

Márka kősziklája 1986: *Málka-kert*, *Málka kősziklája* (CSOMORTÁNI 1986: 78), 2017: *Márka kősziklája* (sgy., 2017).

Veresvész-kerttől kifelé található kőszikla. Igen kevesen ismerik e helyet. Az előtag eredete ismeretlen.

Márkosé XVIII. sz. közepe: *a Gáll mezein a Múrkosé mellett (sz.)* (SZABÓ T. 2006: 40), 1986: *Márkos, Márkosé* (CSOMORTÁNI 1986: 78), 2017: *Márkosé* (sgy., 2017).

Agrár földjén alól, a Nagyos patakától délre található dülő szántóval és kaszálókkal.

Márton Laji kertje 1986: *Márton Laji kertje* (CSOMORTÁNI 1986: 78).

Bocs-kerttől kifelé, Malomkő és Piricske felé található legelő terület.

Medveferesztő 1902: *Kárhágótól nyugatra Medveferesztő* (VITOS 2003: 99),

1986: *Medveferesztő* (CSOMORTÁNI 1986: 78), 2017: *Medve-feresztő* (sgy., 2017).

Nagyoson a Lucs melléki pusztához kiérve egy éles jobb-bal kanyar következik. Az alsó, jobbra visszatérő éles kanyar alatt a Nagyos pataka sekély, természetes itatóhelyül szolgál. E helyet nevezik Medveferesztőnek.

Mez utca 1986: *Mez ucca, a mezőre vezet* (CSOMORTÁNI 1986: 77)

Kincseszregből, a Borvíz utcájával étellneben, a mezőre kivezető utca. Vö. **Kincseszegi Domb utca.**

Mihóké 1986: *Mihóké* (CSOMORTÁNI 1986: 78), 2017: *Mihóké* (sgy., 2017).

A Mihók család tulajdonában lévő erdőrész, mely Kis-patak felső részében található.

Mocsár 1958: *Mocsárkert, Mocsarkert* (GazdReg 56–58: 2x), 1963: *Mocsárkert* (GazdNyt 59–63), 1986: *Mocsár-kert* (CSOMORTÁNI 1986: 78), 2017: *Mocsár* (sgy., 2017).

Bojzástól keletre, Nyergelőtől északra, a csíkszentléleki birtokokkal határos vizenyős terület. **Mocsár-kert** változatot is használgák.

Móraszeg 2016: *Móraszeg, Molhaszeg* (sgy., 2016).

Poklonfalvától északra, a folyószabályozás előtt a kanyargó Oltba benyúló földnyelv volt, néhai Bartis Géza közlése nyomán olyan, „mint a bika töke”. A folyószabályozás után eltűnt. Felsőrét

része volt. **Molhaszeg** kifejezést is használták.

Nagy András utcája 2017: *Nagy András utca, Nagy András utcája* (sgy., 2017).

A Fő útból jobbra nyíló kis zsákutca, szemben a Borsok kapujával, Tiva utca és a Nagyos-patak között, melyet a néhai Dr. Nagy András doktorról neveznek így az emberek, mivel egykor az egész terület a Nagy család birtoka volt.

Nagy borvíz 1986: *Tőtőde, Állami borvíz (ásványvizet palackozó hely, épület)* (CSOMORTÁNI 1986: 78), 2017: *Nagy borvíz* (sgy., 2017).

Kincseszeg falurészben, az Állomás utcában, a jelenlegi Hargita Gyöngye Rt. ásványvizet palackozó üzem neve. Mivel sokáig két ásványvizet töltő üzem is volt a faluban, a területi kiterjedése, avagy kapacitása okán ezt Nagy borvíznek nevezték, a másikat kicsinek. Vö. **Perla, Kraiten, Kicsi Borvíz.**

Nagy Emréné csutakosa 1986: *Nagy Emréné csutakossa* (CSOMORTÁNI 1986: 78).

Erdőrész a Medveferesztőtől és az út kanyarjától kifelé, délnyugatnak.

Nagy Gergely 1902: *Nagy Gergely* (VITOS 2003: 101, 171), 1986: *Nagy Gergé ódala* (CSOMORTÁNI 1986: 78), 2017: *Nagy Gergé* (sgy., 2017).

A Csíkszentimre és Szentkirály közötti határvonalat alkotja a Dél-Hargita keleti lejtőin.

Nagy Gergely pataka 1902: *Nagy Gergely-pataka* (VITOS 2003: 171), 1986: *Nagy Gergé pataka* (CSOMORTÁNI 1986: 78), é.n.: *Nagy Gergely patak* (Közb.), 2017: *Nagy Gergé pataka* (sgy., 2017).

Csíkszentimre közigazgatási területével határos patak, mely Büdös alatt ered, Csíkszentimre Felszeg tizesén átfolyva jobbpártilag az Oltba ömlik. Vö. **Tiva pataka.**

Nagy-híd 1986: *Nagy-híd, mely az Olton vezet át* (CSOMORTÁNI 1986: 77), 2017: *Nagy híd* (sgy., 2017).

A II. világháború során felrobbantott vashíd helyett, attól pár száz méterrel nyugatabbra épített hídról van szó, melyet az '50-'60-as években készítettek, egyben a Fő út nyomvonala is áttevődött nyugatabbra.

Nagy iskola 1986: *Nagy-Iskola, V-VIII. osztály* (CSOMORTÁNI 1986: 77), 2017: *Nagy iskola* (sgy., 2017).

A katolikus templom és régi temető mellett építették, ahol 1988-tól indult be az oktatás az Általános iskola V–VIII. osztályaival.

Nagykert 1865: *Nagy kert* (PESTY 1865: 68) 1958: *nagykert* (GazdReg 56–58: 2x), 1963: *Nagykert* (GazdNyt 59–63), 1986: *Nagy-kert* (CSOMORTÁNI 1986: 78), 2017: *Nagy-kert* (sgy., 2017).

Poklonfalvában a Ravaszok utcája, Oltmelléke és a közben keletnek forduló Olt által közrezárt réti kaszálók neve. Vö. **Lókert.**

Nagykő 1902: *Nagykő, zsögödi Nagyköbükk, Nagyköbükke* (VITOS 2003: 53, 97), 1958: *Naköbük* (GazdReg 56–58: 1x), 1963: *Nagyköbükke, Nagyköbükibe* (GazdNyt 59–63), 1986: *Nagykő bükke, Nagykö úttya, Nagykö* (CSOMORTÁNI 1986: 78), 2017: *Nagyköbükke* (sgy., 2017).

Fenyőszegtől, Aszalványtól nyugatra, hátrafelé elterülő erdős terület. Legmagasabb pontja 1229 méter. Napjainkban inkább a **Nagyköbükke** kifejezést használják.

Nagy-küpi 1902: *Borsárosban az Olt nagy hidja vagy bárkák és a Szőkék szomszédságában, az Olt jobb partján, a Község birtokán van egy gazdag ásványos forrás ... E források körül több mint 10-12 hatalmas vízbőségű ásványvíz-forrás van* (VITOS 2003: 275-276), 1986: *Nagy-küpi* (CSOMORTÁNI 1986: 78), 2017: *Nagy küpi* (sgy., 2017).

A Borsárosban, a Vaszi Demeter, előtte a néhai Jakab Berta, azaz Bibu mama kertje végében, illetve a Bors István-féle belsőség végében található ásványvízforrás. A Borsáros-láp részét képezi. Ásványvizét ma nem használják, kissé leromlott állapotban van a küpi is.

Nagy-láz 1902: *szentimrei Nagy Láz, Nagy Láz mezeje* (VITOS 2003: 41, 51, 101), 2011: *Nagyláz* (SZOPOS 2011: 179), 2017: *Nagy láz* (sgy., 2017).

Büdösfürdőtől délnyugatra található erdős terület, nagyobb része már Csíkszentimre közigazgatási területére esik. A Dél-Hargita egyik legmagasabb pontja, csúcsa 1392 méter tengerszint felett van.

Nagymező 1756: *nagy mezőn ut között* (sz.); *also nagy mezőn kerre menő lában* (sz.); *also nagy mezőn Patak előben* (sz.); *also nagy mezőn Csonkor pataka mellett* (sz.); 1759: *A Nagy Mezőn[en] ā Telekben* (sz.); *A Nagy Mezőb[en] ā Telekben ... ā Kertre menő lábban* (sz.); *à Nyomás Szeriben: ā Nagy mezőn ā Réth Széllyin* (sz.); (SZABÓ T. 2006: 40), 1865: *Alsó nagy mező* (PESTY 1865: 67), 1868: *Nagymező, Szépmező* (ORBÁN 1868: II, 38), 1902: *Nagymező* (VITOS 2003: 23, 164), 1902: *Szépmező* (VITOS 2003: 161), 1958: *Nagymező* (GazdReg 56–58: 4x), 1963: *Nagymező* (GazdNyt 59–63), 2017: *Nagymező* (sgy., 2017).

Kincseszegtől keletre Kotormány, Szentmárton, délre Szentimre, északra Mindszent közigazgatási határai felé kiszélesedő földek összefoglaló neve. Az Olt körül elhelyezkedő termékeny síkság neve egész Alcsíkon ezen a néven ismeretes. Vö. **Alsómező.**

Nagyos 1902: *Nagyos* (VITOS 2003: 100), 1958: *Nagyos* (GazdReg 56–58: 4x), 1963: *Nagyos* (GazdNyt 59–63), 1986: *Nagyos, Nagyos vőgye, Nagyos ódala, Meszes ódala* (CSOMORTÁNI 1986: 78), 2017: *Nagyos* (sgy., 2017).

Szilostól fölfelé Kárhágóig tartó erdőréssz. Elsősorban fenyőerdő borítja, de található benne legelő is.

Nagyosi út 1986, 2017: *Nagyosi út* (CSOMORTÁNI 1986: 78, sgy., 2017).

A Nagyoson Büdösfürdőre vezető út, melyből Somlyó-kútnál Erdővidék irányába jobbra is el lehet térni.

Nagyos pataka 1865: *Nagyos patak, ...mely lejöve az Oltba beszakad, ...melyet roppant hegyek környezvén, fenyős-nyáros és magyarófák néhol rengeteget tesznek.* (PESTY 1865: 68), 1902: *Csik-Szentkirály határának nyugati erdőségeiben az ugynevezett Sűgőfenyőben és Somlyófenyője keleti oldalán ered s jobbán a Kárhágó, Egresmocsár és Szilas patakokat, balján az Aszalvány délnyugati, Mákföld keleti, Harom nyugati és Kárász keleti hegyek völgy oldalaiból eredő Kis- és Harom-patakokat felölelvén Szentkirály déli részét átszelve, észak-kelet irányban több malmot, fűrészeket hajtva, az Oltba ömlik. A Nagyospatak egyik ága van bevezetve Köves-utcza tízese között. A főág Tiva között foly le.* (VITOS 2003: 171), 1960: *Nagyospatak, Nagyos-patak* (VÁMSZER 2000: 60, 61), 1986: *Nagyos*

pataka (CSOMORTÁNI 1986: 78), 2017: *Nagyos pataka* (sgy., 2017).

A Nagyoson, Csorba-kerten, majd a Köves utcai telkek mögött és Tiva között lefolyó patak, mely végül a régi Olt medrébe terelve jobbrébol az Oltba ömlik. Az erdei csermelyek, erek, patakok vizeit magába gyűjti. A falu ivóvíz-ellátása is ezen bővizű patakból van biztosítva, miután tisztítási folyamatokon és szűrőberendezéseken megy át.

Nagyrét 1865: *A falunak az alsó végén a szent imre(i) kaszáló réttel szomszédos Nagyrét nevezetű kaszáló* (PESTY 1865: 68), 1902: *Nagy rét* (VITOS 2003: 198), 1958: *Nagyret* (GazdReg 56–58: 1x), 1963: *Nagyret* (GazdNyt 59–63), 1986, 2017: *Nagy-rét* (CSOMORTÁNI 1986: 78, sgy., 2017).

Az Olt folyásától balra, Kút-oldaltól és Telektől délre, a szentimrei határba is átnyúló kaszálók összefoglaló neve. Egyesek az Olt folyása szerinti jobb oldalt is Nagyrétneknevezik. Vagyis a régi Olttól balra eső rétség összefoglaló neve volt. Vö. **Alsórét.**

Nagy-Romlás pusztája 1865: *Nagyromlás, mely nevét 1834. óta viseli, mivel akkor nyári nap egy sebesen jövő zúgó szél az ottan magasra felemelkedett roppant számú százados fenyőfákat kiszaggatván és tördelvén, egymásra dőjté.* (PESTY 1865: 69), é.n., 2017: *Nagy Romlás pusztája* (Közb., sgy., 2017).

Somlyó kútjától északnyugat felé, a Lucs tőzegláptól nyugati irányban található puszta. A Dránica-csapás útja vezet oda. Északon Csíkzsögöd területeivel határos.

Nagy-Szájván 1986: *Nagy-szájván* (CSOMORTÁNI 1986: 78), 2017: *Nagy szájván* (sgy., 2017).

Felső Csorba-kert és a Lok határán építtette az egykori Kollektív Gazdaság, az állatok számára téli szállásnak. Egy részét 1989 után lebontották, másik része magántulajdonba került.

Náda(s)szeg 1720: *Az Felső erdő alatt nados szeg felett* (SZABÓ T. 2006: 39), 1766: *A felső Erdő alatt: ... Náda Szeg felet (sz.)* (SZABÓ T. 2006: 41).

Poklonfalvától északnyugatra, Felső-erdő alatt volt. Napjainkban nem ismert helynév. A *szeg* jelentése: 'a falunak, határnak egy része' (FKnT 2014: 293).

Nádaszegi tó 1902: *Nádaszegi kis tó (a régi elnevezés szerint a Horváthén)* (VITOS 2003: 198-199).

Ma már nem létező tó. Poklonfalvától nyugatra, egy kis méretű mesterséges halastó volt. VITOS említ még több kis halastavat a Lókertben, Kányában, illetve több, kenderáztatásra használt kisebb tavat Völgyben, Borsárosban, Dancsidában. Vö. **Nádasszeg.**

Négy út köze 1986, 2017: *Négy út köze* (CSOMORTÁNI 1986: 78, sgy., 2017).

A Felszegi mezei út, Ephátról Köveslábnek tartó út, a Völgyi út és az új mezei aszfaltút által közrezárt szántóterület neve.

Német sír 2017: *Német sír* (sgy., 2017).

A II. világháború idején nyugatnak, Erdővidék felé visszavonuló katoná(ka)t temettek el itt.

Népipiskola 2017: *Népipiskola* (sgy., 2017).

A Római Katolikus Egyház által 1892-ben építtetett épület, amelyben egyházi, felekezeti iskola működött 1948-ig, amikor a kommunisták megszüntették Romániában a felekezeti iskolákat. Az épületet az állami iskola használta. Volt kultúrház, óvoda, általános iskola, könyvtár, tornaterem az évek során. Napjainkban újra az Egyház tulajdona az épület. Korszerűen felújítva napközi és óvoda működik benne.

Néptanács 1986: *Néptanács, épület* (CSOMORTÁNI 1986: 77), 2017: *Néptanács* (sgy., 2017).

A kommunista időben nevezték így a falvak vezetésével megbízott helyi vezetőséget, és az intézménynek helyet adó épületet. Napjainkban ennek neve Polgármesteri Hivatal, és annak épülete. De különösen az idősebbek ma is használják a kifejezést.

Néptanács háza 2017: *Néptanács háza* (sgy., 2017).

Veresvész-kertben a kommunista időben épült egy hétvégi ház, az akkori

Néptanács, vagyis a Községháza tulajdonában volt. Ma már egyre romosabb állapotban van a tulajdonviszony tisztázatlansága miatt. Vö. **Veresvész-kert.**

Nyergelő 1756: *felső mezőben nyergelő nevű helyben (sz.)*; 1760: *az fölső mezőben nyiergelő nevű Labban (sz.)*; (SZABÓ T. 2006: 40), 1958: *Nyergelő* (GazdReg 56–58: 1x), 1963: *Nyergelő* (GazdNyt 59–63), 1986: *Nyergelő, Nyergelő бүтү* (CSOMORTÁNI 1986: 78).

Bojzáson és a Mocsáron túl, Szentlélekkel határos dűlő, területe kb. 25 ha. *Bүтү* jelentése: 'sarok, valaminek a vége' (SÁNTHA 2018: 91)

Nyíres 1986, 2017: *Nyíres* (CSOMORTÁNI 1986: 78, sgy., 2017).

Tollóskert és Gál mezeje között található kaszálós terület. A Katolikus Egyház tulajdona, mintegy 5 ha. Vö.

Borsikás.

Oláh földje 1958: *Oláhföldje* (GazdReg 56–58: 1x), 1986: *Oláh főggye, Siposoké, Siposok kertye* (CSOMORTÁNI 1986: 78), 2017: *Oláh földje* (sgy., 2017).

Gálmezőtől északra, Kerekföldtől, Tollóskerttől nyugatra, Talyigahagyótól, Pityókáskerttől keletre található. Ma már többnyire kaszálós terület. Ettől fentebb, a legelő szélén található a Siposok kertje, az Oláh-föld felső része.

Oláh kútja 1986: *Oláh küttya* (CSOMORTÁNI 1986: 78), 2017: *Oláh kútja* (sgy., 2017).

Oláh földjén található fehéres színű édesvizes forrás.

Oldalút 1986: *Ódalút* (CSOMORTÁNI 1986: 78), 2017: *Oldalút* (sgy., 2017).

Csorba-kert és Nagyos pataktól délre, az oldalsó kelet–nyugati irányban az erdő felé tartó mezei út. Vö. **Csordahajtó út, Gödrös út.**

Olt 1868: *Olt* (ORBÁN 1868: II, 35–37), 1902: *Olt* (VITOS 2003: 163), 1986: *Ót* (CSOMORTÁNI 1986: 78), 1997: *Olt* (LÉSTYÁN 1997: 6), 2017: *Olt* (sgy., 2017).

A Gyergyói havasokban eredő folyó, mely átszeli Fel- és Alcsíkot. Csíkszentkirályt és közigazgatási területét is észak–déli irányban két részre osztja, a jobb oldali rész Erdőalja, míg a bal oldali rész a Nagymező. A medence összes patakjának vizét magába fogadja.

Olt melléke 1759: *Az Olt mellett (sz.)* (SZABÓ T. 2006: 40), 1865: *Olt melyéke* (PESTY 1865: 67), 1986: *Ót mejjéke* (CSOMORTÁNI 1986: 77), 1963: *Oltmelyéke* (GazdNyt 59–63), 2017: *Olt mejéke* (sgy., 2017).

Poklonfalva tizesének egyik utcája, mely átvezet nyugati irányba a vasúton, az Olt folyó felé. Vö. **Olt utca.**

Olt melléki borvíz 1902: *Poklonfalva Olt melletti részének nyugati pontján ... „az oltmelléki borviz”* (VITOS 2003: 274).

Az Olt mellékéhez közel, az Olt melletti egykori ásványvíz-forrás. Napjainkban

nem létezik. VITOS gondolhatott esetleg az Olton túli Fingos kúpüre is. Vö. **Fingos kúpü.**

Olt utca 1960: *Olt utca* (VÁMSZER 2000: 60), 2017: *Olt utca* (sgy., 2017).

Poklonfalva tízesének egyik utcája, mely átvezet a vasúton nyugati irányba, az Olt folyó felé. Vö. **Olt melléke.**

Olt utcai kereszt 2017: *Olt utcai kereszt, Olt melléki kereszt* (sgy., 2017).

Poklonfalvában az Olt utca sarkán található keresztfa.

Omlás *Omlás allat az Erdő felől (k.);* (SZABÓ T. 2006: 41), 1958: *Omlás* (GazdReg 56–58: 3x), 1963: *Omlás* (GazdNyt 59–63), 1986, 2017: *Omlás* (CSOMORTÁNI 1986: 78, sgy., 2017).

A falutól északnyugatra, az Olt folyásától jobbra felemelkedő oldal, a felső és alsó kőbánya is itt működött.

Omlás oldala 1958: *Omlás oldala* (GazdReg 56–58: 1x), 1986: *Omlás-bütü, Omlás ódala* (CSOMORTÁNI 1986: 78), 2017: *Omlás oldala* (sgy., 2017).

Nagyon köves oldal, amit a kőbánya bezárása után fenyőcsemetékkal ültettek be.

Omlás teteje 1958: *Omlástető* (GazdReg 56–58: 3x), 1963: *Omlástető* (GazdNyt 59–63), 1986: *Omlás-tető* (CSOMORTÁNI 1986: 78), 2017: *Omlás teteje* (sgy., 2017).

Az ugyanazon nevű oldal fölött elterülő lapályos, viszonylag sima felületű

mezőrés. Régebben szántották, ma kaszálós terület.

Orotvány-tető XVIII. sz. közepe: *Orotván tetőn (sz.)* (SZABÓ T. 2006: 40).

Nem lokalizálható hely. Valószínűleg erdőt irtottak ki, hogy szántóterületet nyerjenek általa. *Orotvány,irtvány* jelentése: 'szántóterület, amelyet az erdő kiirtásával nyertek, irtani való erdő' (FKnT 2014: 187).

Ördög-lik 1766: *A Felső Nagy mezőn: ... Ördög lik felé bé menőben (sz.);* (SZABÓ T. 2006: 41), 1902: *Ördöglik* (VITOS 2003: 101), 1986: *Ördöglik* (CSOMORTÁNI 1986: 78), 2017: *Ördög-lik* (sgy., 2017).

A zsögödi és szentkirályi Csere-tetők közötti szakadékszerű völgy, melyet a szentkirályiak Kő-liknak, a zsögödiek Ördög-liknak neveznek. Működött ott kőbánya is. Napjainkban üzemanyagtöltő állomás van ott. Vö. **Kő-lik.**

Paphalála XVIII. sz. közepe: *A Pap halálán (sz.);* 1756: *Pap halálán (sz.);* 1758: *Sz: Kiralyi Hataron az pap Halalank [!] Hivattatik egy Santo [!] Földet;* (SZABÓ T. 2006: 40), 1766: *A Felső Nagy mezőn: ... Pap halála felé ā Csonka káponánál az ország uttya mellet (sz.); ... A Csonka kápona nevű helyben az ország utyára jövőben ā Pap halála felé (sz.)*. (SZABÓ T. 2006: 41), XIX. sz. közepe: *Pap halálánál (sz.)* (SZABÓ T. 2006: 42), 2017: *Paphalála* (sgy., 2017).

Zsögöddel és Szentlélekkel határos mező, Csere-tetőtől keletre. Kocsis Veronika közlése szerint papo(ka)t végeztek ki ott.

Papirosmalom 1865: „*Felsőrért ... hosszában foly az Olt vize, melyen egy lisztelő malom, s ettől néhány lépésnyire egy papírgyár létez.*” (PESTY 1865: 68), 1868: *egy papirosmalma is van Szentkirálynak (Simon családé)* (ORBÁN 1868: II, 35–37), 1902: *br. Apor-féle malom* (VITOS 2003: 146), 1902: *csik-szentkirályi és csik-szentmártoni papírmalmak* (VITOS 2003: II, 333), 1958: *Papirosmalom* (GazdReg 56–58: 2x), 1986, 2017: *Pappiros malom* (CSOMORTÁNI 1986: 78, sgy., 2017).

Omlás oldala, illetve a felső kőbánya alatt az Olton létesített egykori malom neve, melyben régen papírt őröltek és itatóst állítottak elő. A kőbánya robbantásai miatt a tulajdonos Ruzsuly család a '80-as évek elején eladta, és beköltözött a faluba. Az épület ma nem létezik. Vö. **Ruzsuly-malom**.

Papkert 2017: *Papkert* (sgy., 2017).

A római katolikus templomtól és plebániától keletre az Olt folyóig és a Nagyos-patakig terjedő kaszálós terület. Az Egyház tulajdona. Területe mintegy 5 ha. Vö. **Vízkeret**.

Pap-őr 1986: *Papőr* (CSOMORTÁNI 1986: 78), 2017: *Pap-őr* (sgy., 2017).

Kút-oldal belső részében, a vasút mellé épített őrház volt. Napjainkban nincs meg, elbontották az épületet. Jóvizű, ásott kerek kút is volt ott.

Patakelő 1720: *az Also mezőb[en] Patak kelőb[en]* (SZABÓ T. 2006: 39), 1756: *also nagy mezőn Patak előben (sz.)* (SZABÓ T. 2006: 40), 1986: *Patakelő* (CSOMORTÁNI 1986: 78), 2017: *Patakelő* (sgy., 2017).

Nagymezőn található láb, Közép-lábon és Hosszú-lábon alól, Kelemenőn és Csonkodon erről.

Pálé-kert 1986: *Pálé-kert, Bocs-kert* (CSOMORTÁNI 1986: 78).

Néhai Pál Imre kertje. Vö. **Bocs-kert**.

Pál Péter kanyarja 1986: *Pál Péteré, Pál Emre* (CSOMORTÁNI 1986: 78), 2017: *Pál Péter kanyarja* (sgy., 2017).

A Nagyoson át, Kárhágó hídja fölött pár száz méterre Büdösfüdüre vezető út mellett található szerpentin kanyarok közül az első balos kanyart nevezik így. A kanyartól jobbra található erdős terület gazdájáról kapta a nevét. A **Pál Péteré** kifejezést a kanyarban lévő területre használják.

Pálya alja 1865: *Pálya alja* (PESTY 1865: 68).

Nem beazonosítható hely, csak a PESTY-féle gyűjtésben szerepel, mindenféle hozzáfűzés, magyarázat nélkül.

Páncélok utca 1960: *Páncélok utcája* (VÁMSZER 2000: 60), 1986: *Páncélok*

uccája (CSOMORTÁNI 1986: 77), 2017: *Páncélok utca* (sgy., 2017).

Templomajja tízeséhez tartozó, Gálok utcáján alól, a megyei útról balra leágazó utca. *Páncél* családnevűek laktak régen az utcában. Ma már nincs a faluban ilyen családnév. A **Páncélok utcája** változatot is használják.

Piricske 1865: *Piritske oldal* (PESTY 1865: 68), 1902: *sz. királyi Piricske* (VITOS 2003: 74, 255), 1902: *Piricskehegy és Piricsketető* (VITOS 2003: 99), 1986, 2017: *Piricske* (CSOMORTÁNI 1986: 78, sgy., 2017).

A vízház fölötti hegy, Bakó hegyétől nyugatra, Fűrész hágójától északra a Nagynos pataka és útja fölött, fiatal fenyőerdő borítja. Vö. **Kakas-hegy**.

Pityókás-kert 1986: *Pityókás-kert teteje* (CSOMORTÁNI 1986: 78), 2017. *Pityókáskert* (sgy., 2017).

Gálmezőn felül, nyugatra található dűlő. Szentimrével határos, régen szántó volt, ma már inkább kaszálós terület. A burgonyát nevezik *pityóká*-nak Székelyföldön (SÁNTHA 2018: 368).

Poklandi Domb utca 2017: *Poklandi Domb utca* (sgy., 2017).

A Dombról Poklonfalva közé bevezető utca. Vö. **Domb, Domb utca**.

Poklonfalva 1759: *A Falunknak Poklom Falva nevezetű részib[en]* (SZABÓ T. 2006: 40), 1770: *Poklonfalva, Peklanfalva*, (SZABÓ M. 2003: 888), 1777:

pokland falva Nevezetű helyjen darabocska Szena fű helyjem (SZABÓ T. 2006: 42), 1839: *Poklonfalva* (SZABÓ M. 2003: 888), 1865: *Poklonfalva* (PESTY 1865: 67), 1902: *Poklonfalva* (VITOS 2003: 146), 1937: *Poklonfalva* (ENDES 1994: 41, 50), 1960: *Poklonfalva* (VÁMSZER 2000: 60), 1958: *Poklonfalva* (GazdReg 56–58: 165x), 1963: *Poklonfalva* (GazdNyt 59–63), 1986: *Poklonfalva* (CSOMORTÁNI 1986: 77), 1997: *Poklonfalva* (LÉSTYÁN 1997: 6), 2017: *Poklonfalva* (sgy., 2017).

A falu külön falurésze, tízese annak északi felében, mely az Olt folyása szerinti bal oldalon, a mai DN12-es országút mentén kétoldalt terül el. Az 1567-es regestrumban külön faluként szerepel *Pokland ffalwa* néven 11 kapuval. II. Géza (1141–1162) idején telepítették a szászokat Nagyszeben környékére, a székelyeket onnan a mai Székelyföldre. Hoztak magukkal neveket, így kerülhetett Poklonfalva neve is ide, mely Szászsebes egyik tízeseként szerepel egy 1566-os adóbeszedési lajstromban. Több utca tartozik hozzá:

1. Délről, az Olt fölött átvezető Nagy hídtól haladva, még a Domb tízes részeként, az országút és megyei út elágazásától és a Dombi keresztől balra található két kis utca, a Ravaszok utcája és a Csiszerek utcája.

2. Északi irányban fölfelé haladva pár száz méter után jobbra ágazik a Poklandi

Domb utca, mely a Nagymezőre, Ephátra vezet ki.

3. További 300–400 méter megtétele után jobbra, északkeletre ágazik le a Felszeg utcája, melyhez tartozik a Ránc utca és Karimó sarka. Felszegről is a mezei dűlők felé juthatunk ki, Völgy, Kövesláb, Bojzás, Nyergelő, Paphalála, Baka-kert felé.

4. Ismét 300–400 méter megtétele után balra térhetünk le az Olt utcába, Olt mellékéhez, amely utca átvezet a vasúton az Olt irányába.

Posta 1986: *Posta, épület* (CSOMORTÁNI 1986: 77), 2017: *Posta* (sgy., 2017).

Évtizedeken át a kommunista időben a mai községi és iskolai könyvtár épületének nyugati szárnyában volt a Balázsok utcájában. A demokráciában tovább költözött a mai orvosi rendelő épületébe, majd a közelmúltban újabb személyzetszűkítés után kissé távolabb, ugyancsak a Balázsok utcájában, egy magánházban üzemel.

Rakottás-tó 1702: *a Szent királyi határban az erdő alatt rakottás tó mellett felyül az erdő felől a külső szélyn az határán vagyon egy kutt forrás a belső határa a folyo árok* (SZABÓ T. 2006: 39), 1865: *Rakottás tó, mely jókora nagy és kerek, melyet ingoványossága miatt senki meglábolni nem képes* (PESTY 1865: 68),

1986, 2017: *Rakottás tó* (CSOMORTÁNI 1986: 78, sgy., 2017).

Felső Csorba-kerttől északra, Bakó alja felé volt. A tó kiszáradt, csak esőzésekor gyűlik meg benne a víz.

Ranczé 2017: *Rancé* (sgy., 2017).

Erdőrész a Ranc család tulajdonában, Komlóson elől keletre, Kárász fején, a falu és a Kárász felé.

Rancz-láb 1986, 2017: *Ranc-láb* (CSOMORTÁNI 1986: 78, sgy., 2017).

Kincseszegben a Rancz család kúriája fölött északra, Mindszent felé, kifelé elterülő láb, elég jó minőségű szántóföldekkel.

Ravasz-küpi 1902: *Ravaszküpi; ... Faragótól kelet- és délkeletre alacsonyabb hazanéző hegyemelkedés Ravaszköpi. A hagyomány szerint a szentkirályi régi Ravasz-család egyik tagja itt egy köpi méhet talált és ettől vette volna nevét* (VITOS 2003: 97, 100), 1986, 2017: *Ravasz-küpi* (CSOMORTÁNI 1986: 78, sgy., 2017).

A Zsögödhöz tartozó Harommal határos erdős terület, benne bővizű forrással. Fenyésen kívül, nyugatra található.

Ravaszok csapása 2017: *Ravaszok csapása* (sgy., 2017).

Dránica-csapás belső pusztájától alább, nyugatra haladó út, amely nemsokára egy bükkerdőbe torkollik.

Ravaszok utcája 1986: *Ravaszok uccája* (CSOMORTÁNI 1986: 77), *Ravaszok utcája* (sgy., 2017).

Poklonfalvában az útelágazás és Dombi kereszt alatt található két utca közül az Olthoz és vasúthoz közelebbi utca neve, melyben régen csak *Ravasz* családnevűek laktak.

Ráduly-kereszt 2017: *Ráduly-kereszt* (sgy., 2017).

Ráduly Zoltán keresztje a Tankó gödre nevű árokban. Ráduly traktorral egy rakomány követ szállított, befelé az utánfutó üzni kezdte a traktort, felborult és a traktorista meghalt.

Ránc utca 2017: *Ránc utca* (sgy., 2017).

Kis utca, amely Felszeg utcából bal felé visz ki Karimó sarkához és az új, Bakakerten átvezető mezei aszfaltúthoz.

Rejtek-völgy 1868: *Zsögöddel szemben (a jobb parton) szép hegykebel nyílik, melyet egyfelől a leirtuk Kisvártető, alólról a Faragó (hol malomköveket metszenek) trachyt tömege ölel körül. Ezen Rejtékvölgynek nevezett hegykebel háttérében a magas Haram-mal egybefüggésben levő kúpalaku kerekdomb tűnik fel, melyet Várhegynek neveznek* (ORBÁN 1868: II, 35–37), 1902: *Harom összefügg Várhegygyel a Rejtékvölgy fölött Szentkirály határa nyugati szomszédságában* (VITOS 2003: 97, 146–

147), 1986: *Rejtek-vőgy* (CSOMORTÁNI 1986: 78), 2017: *Rejtek völgy* (sgy., 2017).

Haromtól nyugatra, már a zsögödi határban lévő, Várhegy és Haromhegyese közötti völgy, ... *ahová őseink a török-tatár betörések előtt rejtőzhettek* (VITOS 2003: 98, 146). Vö. **Faragó**.

Rendelő 1986: *Rendelő, épület* (CSOMORTÁNI 1986: 77), 2017: *Rendelő* (sgy., 2017).

A Balázsok utcájában, a sportcsarnok szomszédságában található épület, melyben a családorvosi és fogorvosi rendelő működik.

Régi híd 1763: *Csik Szent Király között az Ország hidgyán alól (k.)* (SZABÓ T. 2006: 41).

A régi országút nyomvonalán, az Olton át a II. világháború végéig létező kovácsoltvas híd, amelyet a II. világháború végén felrobbantottak. Helyén ma a Lógó hídnak nevezett, gyalogos közlekedésre alkalmas híd található.

Régi-Olt 1986: *Régi Ót* (CSOMORTÁNI 1986: 78), 2017: *Régi Olt* (sgy., 2017).

Az egykor Ecken alatt lefolyó Olt medre, amely ma már nem felismerhető. Az 1960–70-es években zajló mederszabályozás során a régi Oltat arrább, keletebbre az új Oltba terelték.

Régi temető 1997: *Régi temető* (LÉSTYÁN 1997: 18), 2017: *Régi temető* (sgy., 2017).

A templomkert északi oldalánál lévő régi temetőt nevezik így, melyet már rég nem használnak temetkezési célokra. A 19. századig használták.

Régi út 1986, 2017: *Régi út* (CSOMORTÁNI 1986: 77, sgy., 2017).

A régi országút, amely az 1950-es évekig a Szárazhídon, a Régi hídon és Templomalján át vezetett Csíkszentimre irányába.

Rét 1958: *Rét* (GazdReg 56–58: 1x), 2017: *Rét* (sgy., 2017).

Az egykori Régi-Olt és Új-Olt által közrezárt terület. Vö. **Két Olt köze, Kicsi rét.**

Rét utca 1986: *Rét ucca* (CSOMORTÁNI 1986: 77), 2017: *Rét utca* (sgy., 2017).

Ma már nem használt helynév. A mai Borvíz utca régi neve. Ott lehetett megközelíteni a Két Olt köze nevű réti kaszálós területeket. Az Olton fahíd vezetett át.

Román templom 1986: *Román templom* (CSOMORTÁNI 1986: 77), 1997: *Ortodox templom* (LÉSTYÁN 1997: 41-43), 2017: *Román templom* (sgy., 2017).

1936–37-ben a római katolikus egyháztól görögkatolikus felekezetbe átálló hívek építették a római katolikus egyháztól igényelt területre. A második világháború után a román állam a görögkatolikus egyházat megszüntette, javait az ortodox egyháznak adta, így ez a templom is ortodox templom ma. A Templomalja, a

Gálok utca és a Köves utcák kereszteződésében található.

Ruszuly-malom 2017: *Ruszujmalom* (sgy., 2017).

Poklonfalva tízesétől, a falutól kissé távolabb északra volt egykor a Ruszuly család birtokában egy malom, a kollektív idejében a család beköltözött a faluba, elsősorban az Omlás oldalában nyitott kőbánya folyamatos robbantásai miatt. A malom épületét elbontották. Vö.

Papirosmalom.

Sás mezeje 1902: *Sás mezeje* (VITOS 2003: 52).

Legelő terület Kövespatak, Holt-rekesz és Kormos között.

Setétpatak 2017: *Setétpatak* (sgy., 2017). A Kormos pataka és Köves-patak egyesülésétől lefelé a patak neve Setétpatak. Sorban belefolyanak a Kis-ág és Fehér-patakok. Továbbfolyik Erdővidékre.

Simófiaké 1986: *Simófijaké* (CSOMORTÁNI 1986: 78), 2017: *Simófiaké* (sgy., 2017).

Völgyoldalon és a Keresztfai láb alól, keletre található láb szántóföldekkel. A *Simon* család tulajdona volt.

Somlyó fenyője 1902: *Somlyó fenyője* (VITOS 2003: 41, 99).

A Medve-feresztőtől és Nagyostól nyugatra emelkedő, fenyveserdővel borított hegy. Vö. **Sövény-eszténa, Tető-fenyő.**

Somlyó kútja 1865: *Somlyó kutya...*, mely az alább említett *Gesztena* kuttyával szinte párhuzamban áll (PESTY 1865: 69), 1902: *Somlyó fenyője, melynek kutjából ered a Nagyospataka* (VITOS 2003: 99), 1986: *Somjó kúttya, Somó kúttya* (CSOMORTÁNI 1986: 78), 1986: *Somjó kúttya pusztája, Somó-kút pusztája* (CSOMORTÁNI 1986: 78), 2017: *Somjó kúttya* (sgy., 2017).

Lucs mellékétől délre, délnyugatra, Sövény-esztena tetejének északi aljában, az Erdőfüle felé vezető erdei út mellett balról található bővizű, finom forrás. Vize a Lucsba folyik.

Sós-völgy 1986, 2017: *Sósvölgy* (CSOMORTÁNI 1986: 78, sgy., 2017).

Kispatak felső felétől északi irányba emelkedő oldal, fenyőerdővel.

Sövény 1865: *Sövény esztena teteje* (PESTY 1865: 69), 1902: *Sövény kősziklája* (VITOS 2003: 98), 1986: *Sövény, Sövény esztena, Sövény esztena teteje, Sövény ódala, Sövény teteje* (CSOMORTÁNI 1986: 78), 2017: *Sövény, Sövény ódala, Sövény teteje* (sgy., 2017).

Somlyó kútjától a Büdösfürdő felé vezető úttól jobbra, nyugatra található kiterjedt fenyőerdő.

Súgó 1865: *Sugó, hol sok fenyőfa díszik, és a sugó szél fáit hallhatóképpen suhogtatja* (PESTY 1865: 68), 1958: *Sugó, Sugoba* (GazdReg 56–58: 4x), 1958: *Sugotartomány* (GazdReg 56–58: 2x),

1963: *Súgó tartomány* (GazdNyt 59–63), 1986: *Súgó, Súgó tartománya, Súgó teteje* (CSOMORTÁNI 1986: 78), 2017: *Súgó* (sgy., 2017)..

Büdösfürdőtől északkeletre található erdei hely, régen kiterjedt kaszálók voltak rajta.

Süket-kert 1986: *Süket-kert, Gál háza kertje, Süket-kert teteje* (CSOMORTÁNI 1986: 78).

Kövesoldaltól délkeletre, Szentimre határa felé nyúló legelő terület.

Sütős-kert 1986: *Sütős-kert* (CSOMORTÁNI 1986: 78), 2017: *Sütőskert* (sgy., 2017).

A Karimó sarka nevezetű hely, és a környező kisebb veteményes földek másik neve. Régebben fából készült kis épület volt ott, fazáras ajtóval, bent kemence, ott égették a cserépedényeket. Vitos Palié volt, Bors Gyulának adta oda, hogy amíg él, hordjon borvizet neki. Vö. **Karimó sarka, Ránc utca.**

Szakács kútja 1986: *Szakács kúttya, Szakács kúttya árka* (CSOMORTÁNI 1986: 78).

Valójában Csíkszentimre közigazgatási területéhez tartozó erdős terület. Büdöstől délnyugatra található.

Szappanyosok kertje 1986: *Szappanyosok kertje, Vitos Antié* (CSOMORTÁNI 1986: 78), 2017: *Szappanyosoké* (sgy., 2017).

Erdei hely a Vitosok egyik ágának tulajdonában, Egresmocsárban. A Vitosok gúnyneve volt a fent említett *szappanyosok* kifejezés.

Szarkakő 1986: *Szarka-kő* (CSOMORTÁNI 1986: 78), 2017: *Szarkakő* (sgy., 2017).

Mezőrész Magyaróson felül, nyugatra, Csorba-kerttől északra, mely az azon található nagy méretű terméskövekről kapta nevét.

Szájván 1986: *Szájván* (CSOMORTÁNI 1986: 78), 2017: *Kicsi szájván, Nagy szájván* (sgy., 2017).

Gazdasági épületek, amelyeket a takarmány tárolására és az állatok teleltetésére építettek és használtak a kollektív idejében. A Kicsi-szájván Köves utca felső végétől mintegy száz méterrel fentebb volt, a Nagy-szájván pedig az erdő alatt, a Lokon. Szájván jelentése 'juhakol', a román nyelvből átvett szó (SÁNTHA 2018: 412). Vö. **Nagy-szájván**.

Szárashíd 2017: *Szárashíd* (sgy., 2017).

A vasút fölött a régi országút részét képező híd, amelyen a régi országúton és a régi kovácsoltvas hídon át Templomalján és a régi főúton keresztül délre, Csíkszentimre felé vezetett az út. A második világháború végén az Olt hídjával együtt a Szárashídat is fel kellett robbantsa László Ferenc tűzszerész katona, de úgy

alakult, hogy az csak „félíg-meddig” robbant fel.

Szemeskő 1765: *Ā Csik sz. Királlyi Erdőn Szemeskő alatt (k.)*; 1766: *Az erdőn Szemes kő allat (k.)*; *Azon [az előbbin] fellyül Kis esztena nevezetű helylén [ugyanebben a forrásban Kűs alakban is]*; (SZABÓ T. 2006: 41), 1803: *Szemes Kő alatt (k.)*; *Kűs esztena nevű helyben (k.)* (SZABÓ T. 2006: 42), XIX. sz. közepe: *A havason Szemes [?] kő alatt (sz.)* (SZABÓ T. 2006: 42), 1865: *Szemes kő, hol egy roppant kőcsúp emelkedik, melyről Al és Felcsíkot is bátran lehet szemlélni, miről e nevet is azért viseli* (PESTY 1865: 68), 1902: *Szemeskő ... vidéket uraló kőszikláról, melynek egy szemalaku hatalmas sziklabarlangja van, vette nevét.* (VITOS 2003: 99, 100), 1902: *A szemeskő kősziklája a községre néző havasi kaszálók kopaszos területéből emelkedik ki mintegy 800 m. magasra és a Szentkirály, Szentimre közötti határvonaltól északnyugatra és a Bűdös nevű helytől mintegy félórányira fekszik.* (VITOS 2003: 128), 1958: *Szemeskő* (GazdReg 56–58: 5x), 1963: *Szemeskő* (GazdNyt 59–63), 1986: *Szemeskő ajja, Szemeskő sziklája* (CSOMORTÁNI 1986: 78), 2017: *Szemeskő* (sgy., 2017).

Súgótól, Gálkövétől a falu felé, keletnek lejtő erdős és legelő terület.

Szeredahely-kert 1762: *Gāl mezején Szerda [?] nevű helyben (sz.)* (SZABÓ T.

2006: 41), 1766: *A Gáll mezeje felé fordulóban: ... Kerek tó nevű helyre jövőben (sz.); Szereda nevezetű helyben (sz.)* (SZABÓ T. 2006: 41), 1986: *Kerek-tó, Szeredahej-kert* (CSOMORTÁNI 1986: 77), 2017: *Szeredahej-kert* (sgy., 2017).

A kétágú úttól balra, délnyugat felé vezető út menti kaszálók neve. Vö. **Kerek-tó**.

Szilos 1902: *A Szemeskő alatti forrásokból ered a Szilaspatak* (VITOS 2003: 99), 1986: *Szilos* (CSOMORTÁNI 1986: 78).

Szemeskőtől jobbra, északra, a Nagyos patakáig terjedő erdős, legelő terület. A **Szilás** változatot is használják.

Szilvaskert 1958: *Szilvaskert* (GazdReg 56–58: 2x), 1963: *Szilvaskert* (GazdNyt 59–63).

Egykor szántóterület volt Karimó sarkától a Körtefa irányába. Ma egy része beépített terület.

Szövetkezetbolt 1986: *Szövetkezet, Bót* (CSOMORTÁNI 1986: 77), 2017: *Szövetkezetbolt* (sgy., 2017).

1989 előtt működő intézmény és az általa üzemeltetett bolt. Ma már nem használt helynév. Vö. **Aprózár**.

Ször-oldal 1902: *Szöroldal* (VITOS 2003: 171), 1986, 2017: *Ször-ódal* (CSOMORTÁNI 1986: 78, sgy., 2017).

Köves-oldaltól északra, Veresvész-kerttől nyugatra, Nagy Gergely pataka mellett található legelő terület.

Szukáé 1986: *Szukié* (Csiszer Gábor, csúfneven Szuki hajdani tulajdona) (CSOMORTÁNI 1986: 78), 2017: *Szukáé* (sgy., 2017).

Szusztora dűlő egyik része, melyet egykori gazdája becenevéről hívtak így. **Szukié** formát is említik.

Szusztora 1766: *A felső Erdő alatt: ... Szuszturában (sz.)* (SZABÓ T. 2006: 41), 1958: *Szusztora* (GazdReg 56–58: 2x), 1963: *Szusztora* (GazdNyt 59–63), 1986: *Szusztora, Szusztora-tető* (CSOMORTÁNI 1986: 78).

Borpataktól északra kinyúló földek, melyeknek keleti, délkeleti szomszédja a Borsáros, nyugatra Veresvizes, északra Vágás terület.

Talyigahagyó 1986, 2017: *Tajigahagyó* (CSOMORTÁNI 1986: 78, sgy., 2017).

Erdőalja tartományán belül, a Szentimrével határos Pityókás-kerttől északra található domb, kaszáló- és legelő területtel. A népetimológia szerint téli időben a szekeret vagy szekérutót itt elhagyták, és szánal mentek tovább az erdőre, illetve az erdőről szánon hozott farakományt átrakták szekérre, úgy hozták tovább a faluba.

Tamás Mihály hídja 2017: *Tamás Mihály hídja* (sgy., 2017).

A Köves utca felső végénél, a Csordahajtó út felé vezető hídtól lentebb régen malom volt és a Nagyos-patakon átvezető híd. Egyesek szerint Csató

Károly, mások szerint Tamás Mihály malma és hídja volt.

Tankó gödre 1755: *Sz. Kiralyi; Tanko gödrinel (sz.)* (SZABÓ T. 2006: 40), 1958: *tankogödre* (GazdReg 56–58: 1x), 1986, 2017: *Tankó gödre* (CSOMORTÁNI 1986: 78, sgy., 2017).

Alsó Csorba-kerttől északi irányban egy vízmosásszerű kis völgy, árok. Itt található a Ráduly-kereszt is. Vö. **Ráduly-kereszt.**

Tánczosok utcája 1986, 2017: *Táncosok uccája* (CSOMORTÁNI 1986: 77, sgy., 2017).

A Kutyapiacról a Nagyos pataka felé betérő Gatyaszár utcák közül a balra ágazó utca neve, mely gyalogösvénnyé szűkülve beér a patakig.

Tángyéros 2017: *Tángyéros* (sgy., 2017).

Gesztenától nyugatra az erdővidéki Füle felé található erdős terület.

Telek 1748: *Telekben (sz.)*; 1759: *A Nagy Mezőn[en] ā Telekben (sz.)*; *A Nagy Mezőb[en] ā Telekben ... ā Kertre menő lábban (sz.)*; (SZABÓ T. 2006: 40), 1958: *Telek* (GazdReg 56–58: 2x), 1963: *Telek* (GazdNyt 59–63), 1986: *Telek* (CSOMORTÁNI 1986: 78), 2017: *Telek* (sgy., 2017).

A Szentmárton felé, keletnek vezető DN 12-es főúttól jobbra be, délre, a vasútig tartó szántóföldek. A népi magyarázat, és Kocsis Veronika közlése szerint nemes emberek gazdálkodtak ott.

Temető 1986, 2017: *Temető* (CSOMORTÁNI 1986: 77, sgy., 2017).

A falu déli, Csíkszentimre felé lévő kijáratánál elterülő római katolikus temető területe, illetve a rajta lévő Úrkápolna, illetve a 2000-es években épült ravatalozó épületével.

Temető alja 1986: *Temető ajja* (CSOMORTÁNI 1986: 78)

A katolikus temető szomszédságában, dél felé nyúló szántóföldek neve. Vö.

Kápolna alja.

Templom 1986: *Templom (katolikus templom)* (CSOMORTÁNI 1986: 77), 2017: *Templom* (sgy., 2017).

Hagyományosan a római katolikus templomot értik alatta, mely a Templomalja nevű utcában, az egykori főutcában található, akárcsak az Egyház által 1892-ben épített Népiskola.

Templomalja 1958: *Templomalja, Templomalya* (GazdReg 56–58: 223x), 1963: *Templomalja, Templomalya* (GazdNyt 59–63), 1986: *Templom ajja* (CSOMORTÁNI 1986: 77), 1997, 2017: *Templomalja* (LÉSTYÁN 1997: 6, sgy., 2017).

A Fő útról a római katolikus templom és általános iskola irányába balra térő utca. Ez volt a régi országút a második világháború utánig, mielőtt a vasúton és Olton átívelő Új- v. Nagy-hidat megépítették. Egyes források az egész Olttól délkeletre elterülő falurészt ezen

elnevezéssel azonosítják. VÁMSZER külön tízesként tárgyalja, melynek részei: Gálok utcája, Köves utca, Duna, Templom alja, Borsáros, Balássok utcája, Új-töltés (VÁMSZER 2000: 60-61). A **Templom tízes** formát is említik a források.

Tető-fenyő 1902: *Tető Fenyő mezeje, Tető Fenyő, – pusztája, Tetőfenyő* (VITOS 2003: 42, 52, 53, 99), 1958: *Tetőfenyő*(be) (GazdReg 56–58: 1x), é.n.: *Tetőfenyő, Tetőfenyő csúcs* (Közb.), 2017: *Tetőfenyő* (sgy., 2017).

Erdős terület Somlyó kútjától balra ki, keletre, Gesztana pusztájától délkeletre, Nagy-láztól északnyugatra helyezkedik el, kb. 97 ha. Legmagasabb pontja 1400 m tengerszint felett van, egyben vízvázlat az egykori Csíkszék és Bardócz fiúszék vagy Erdővidék, a mai Hargita és Kovászna megye között. Vö. **Sövény**.

Tiva 1720: *Tivára [!] menő lább[an]* (sz.); *A Gál mezein Tivára menőb[en] [ugyanebben a forrásban a határolásokban említik Gál Dánielt]* (sz.) (SZABÓ T. 2006: 39), 1759: *ä Tyra [!] nevű részéb[en] ā Falunak (sessio);* (SZABÓ T. 2006: 40), 1766: *fundus* vagy *Tira nevű Tiresben [alább: à Tirán levő belső fundus]* (SZABÓ T. 2006: 41), 1902: *Tiva* (ORBÁN 1868: II, 35–37), 1958: *Tiva* (GazdReg 56–58: 123x), 1960: *Tiva* (VÁMSZER 2000: 60), 1986: *Tiva, falurész* (CSOMORTÁNI 1986: 77), 1997: *Tiva*

(LÉSTYÁN 1997: 6), 2017: *Tiva* (sgy., 2017).

A falu nagy kiterjedésű, sűrűn lakott tízese, az Olt folyása szerinti jobb oldalon fekszik. Régen is külön falurész, tízes volt. Itt található az egykori Kicsi iskola, a mai Polgármesteri Hivatal épülete, továbbá Szentimre felé a falu déli kijáratánál a temető, benne a ravatalozó és temetőkápolna, vagy Úrkápolna, amelynek egyházi búcsúját a tivaiak magukénak tekintik, ezért Tiva-búcsúnak hívják. Részei: Csekék utcája, Új utca, Kutypiac, Tánczosok utcája, Léstyánok utcája. A *Tiva* szó ősi pogánykori megnevezés 'csermely, patak' jelentéssel.

Tiva dombja 1756: *A Gáll mezeje Forduloban Tira dombján (sz.)* (SZABÓ T. 2006: 40), 1986: *Tiva dombja, Tiva orra* (CSOMORTÁNI 1986: 78), 2017: *Tiva dombja* (sgy., 2017).

Mezőrész Gálmezőtől, Kerekföldtől, Tollóskerttől délkeletre, a falu és Csíkszentimre irányába.

Tiva pataka 1765: *ä Gal mezein Tirä [!] patakara menő lábbán (sz.)* (SZABÓ T. 2006: 41), 1766: *A Gáll mezeje felé forduloban: ... Tira Patakjára menőb[en]* (sz.) (SZABÓ T. 2006: 41), 1868: *Tiva patak* (ORBÁN 1868: II, 35–37), 1902: *Tivapataka ered a csíkszentkirályi és szentimre határvonalon emelkedő Nagy-Gergelyfeje és Büdöshegység oldalaiból s lefutásban felöleli a Málnavész, Szőroldal*

és Verőfény oldalból eredő forrásokat s tekintélyes nagyságot öltve Szentimre község felszeg nevű tizesét észak-kelet irányban elmetszi s jobb partilag az Oltba folyik ... A szentimreiek Nagy Gergely-patakának is nevezik. Tivapataka nevet a szentkirályi Tiva nevű helységtől veszi, mely nevű helynek egy szántó és kaszáló része átszap a szentimrei határ azon részébe, hol e patak Szentimre Felszeg tizesébe bevág. (VITOS 2003: 171), 1958: Tivapataka (GazdReg 56–58: 3x), 1963: Tivapataka (GazdNyt 59–63), 1986: Tiva pataka, Tiva pataka ódala (CSOMORTÁNI 1986: 78), 1997: Tiva pataka (LÉSTYÁN 1997: 6), 2017: Tiva pataka (sgy., 2017).

Hágótól és Szeredahely-kerttől nyugatra található kaszálóhelyek, illetve az ott délkeleti irányban lefolyó patak, mely Szentimre határában jobbrépartilag az Oltba ömlik. Vö. **Kenderes pataka, Nagy Gergely.**

Tivai keresztfa 2017: *Tivai keresztfa* (sgy., 2017).

A Polgármesteri Hivatal mellett a Fő útról jobbra térve, a Tiva utca sarkán található keresztfa.

Tizes 1865: *Tizes ... hol a közönségnek egy bizonyos szénafű helye vagyon, mely különös nevét onnan vette, hogy a falué* (PESTY 1865: 68), 1986: *Tizes* (CSOMORTÁNI 1986: 78).

Nagyvér, illetve a Két Olt köze egy része, a falu vagy valamely tízes, valószínűleg Tiva tízes birtoka volt.

Tollós-kert 1766: *A Gáll mezeje felé forduloban: A felső Lábján levő torlos kertben (sz.); ... ā Torlos kertben (sz.)* (SZABÓ T. 2006: 41), 1986: *Tollós-kert* (CSOMORTÁNI 1986: 78), 2017: *Tollóskert* (sgy., 2017).

Tiva patakától nyugatra található kaszálók és szántók neve. *Tarló* tájnyelvi alakja: *tolló* (SÁNTHA 2018: 440).

Tófenék 1902: *Tófenék* (VITOS 2003: 199), 1986, 2017: *Tófenék* (CSOMORTÁNI 1986: 78, sgy., 2017).

Fenyéstől nyugatra, Faragó és Csihányos összeszőgellésénél, a zsögödi határ szomszédságában létezett. Már VITOS is megjegyzi, hogy többnyire szárazon áll, csak nedvesebb nyarakon táplálja esővíz és valami gyengébb forrás.

Tökös-kert 1986: *Tökös-kert* (CSOMORTÁNI 1986: 78).

Nem lokalizálható hely.

Udvari Ignácé 1986: *Udvar Ignácé* (CSOMORTÁNI 1986: 78).

Erdei hely Sűgótól keletre. Régen erdei kaszáló volt.

Ungurjáné 1986: *Ungurjáné* (CSOMORTÁNI 1986: 78), 2017: *Ungurjáné, Ungorjáné* (sgy., 2017).

Hű-patak fölött, északkeleti irányban elterülő erdős terület, Ungureán János egykori tulajdonosról kapta a nevét.

Urszulyoké 1986: *Úrszujoké, Úszujoké* (CSOMORTÁNI 1986: 78).

Csorba-kerti kaszálók, és a Szarka-kötől kifelé nyúló szántók voltak a tulajdonukban. Vö. **Balázs Istáné**.

Utcavég 2017: *Utcavég* (sgy., 2017).

A valamikori Dongagyár bejáratától lefelé Kút-oldalig, keletnek található földparcellák neve.

Új negyed 1960: *Új-töltés* (VÁMSZER 2000: 61), 1986: *Új negyed, Új telep* (CSOMORTÁNI 1986: 77), 2017: *Új negyed, Nyomor negyed, Virág negyed* (sgy., 2017).

A Cigányok, vagy Kollektív utcájából a Duna utca felé átvezető rész, melyből két kis utca is nyílik balra. Az egykori Apor-kertet építették be az 1960–70-es években. Kissé pejoratíván nevezték **Nyomor negyed**-nek is, talán a viszonylag kis méretű, Kollektívtől igényelt 2,5 áras telekigénylések miatt. Az *Új negyed* másik megnevezése még a **Virág negyed**.

Új-szegés 1986: *Új szegés (régén kaszáló volt, 1912 után, a tagosítás után lett szántó)* (CSOMORTÁNI 1986: 78).

Nem lokalizálható helyfajta.

Új utca 1960: *Új utca* (VÁMSZER 2000: 60), 1986, 2017: *Új ucca* (CSOMORTÁNI 1986: 77, sgy., 2017).

A Köves utca felső részéből balra nyíló kisebb utca, mely átvezet a Csekék utcáján Tivára. Vö. **Csekék utcája**.

Új út 1986: *Új út* (CSOMORTÁNI 1986: 77), 2017: *Új út, Nagy út* (sgy., 2017).

Az 1950-es években épített, az Olton átívelő Új- vagy Nagy-híd és az annak folytatásaként kiépített új megyei útszakasz, mely a régi megyei útba csatlakozott.

Úrkápolna 1997: *Úrkápolna* (LÉSTYÁN 1997: 21), 2017: *Úrkápolna* (sgy., 2017).

A falu déli kijáratánál található a temető, benne az Úrkápolna, melynek külön búcsúja van az Úrnapja utáni vasárnapon. Leszelt ívű, késő gótikus ajtókerete van, 1517-es évszámmal, egyik harangja pedig 1512-ből való (ENDES 1994: 73). Meglehetősen leromlott állapotban lehetett, mert Bors Barnabás alkirálybíró 1822-ben saját pénzén újraépíttette (BENKŐ K. 1853: 109), 1886-ban Bors István kívül-belül renováltatta (ENDES 1994: 347). Kőfallal körülvett udvarában a Bors család temetkezett.

Útközt 1698: *Szent Királyi alsó határban út között* (SZABÓ T. 2006: 39), 1748: *Utt között (sz.)* (SZABÓ T. 2006: 40), XVIII. sz. közepe: *Ut között (sz.)* (SZABÓ T. 2006: 40), 1756: *nagy mezőn ut közöt (sz.)* (SZABÓ T. 2006: 40), 1777: *a Csik szkirallyi Also határon ut között (sz.)* (SZABÓ T. 2006: 41), 1805: *Also mezőn Ut közöt (sz.)* (SZABÓ T. 2006: 42), 2017: *Útközt* (sgy., 2017).

A Kincseszegtől Csíkszentmárton felé vezető országútból balra ágazik le egy

mezei út, amely Kincseszegi láb, Középláb, Hosszú-láb, Patakelő, Keremenő és Csonkod földjeihez vezet. A mezei út és műút által közrezárt parcellákat nevezik *Útközt*-nek. Vö. **Két út köze**.

Ülepítő 2017: *Ülepítő* (sgy., 2017).

Mesterséges tó volt, amelyet a szocialista időben Büdösben nyitott higanybányában keletkezett hulladékanyagok raktározására használtak. A 2000-es években szakszerűen izolálták és termőfölddel földték be a tóban felgyülemlett iszapot. Nevezték **Rucás-tónak** is.

Vargyas 1963: *Vargyas* (GazdNyt 59–63), 1986, 2017: *Vargyas* (CSOMORTÁNI 1986: 78, sgy., 2017).

A temetőkápolnától nyugatra, felfelé elterülő dülő szántóterületekkel.

Vargyas-tető 1986: *Vargyas-tető* (CSOMORTÁNI 1986: 78), 2017: *Vargyastető* (sgy., 2017).

A Vargyas dülő legmagasabb pontja.

Vasút 1986: *Vasút* (CSOMORTÁNI 1986: 78).

A falu közigazgatási területén áthaladó vasútvonal, mely az Olt mentén Kincseszeget és Poklonfalvát választja el az Olton és vasúton inneni falurészekről. 1895-ben kezdték építeni a székely körvasút csíki szakaszát, 1897. május 4-én az első vonatot a falu is nagy ünnepséggel fogadta (LÉSTYÁN 1997: 50).

Vágás 1958: *Vágás* (GazdReg 56–58: 1x), 1963: *Vágás* (GazdNyt 59–63), 1986, 2017: *Vágás* (CSOMORTÁNI 1986: 78, sgy., 2017).

A Veresvizestől északra, Omlástól nyugatra, Bakó oldalától északkeletre elterülő kaszálók neve. A régebbi egyéni világban szántóként használták, napjainkban kaszálók.

Válluk 1986: *Válluk* (itatóvályuk) (CSOMORTÁNI 1986: 78).

Somlyó-kútjánál található, fából faragott itatóválluk. Komlósban, a Tőke Pista kútjánál, Faragó kútjánál is vannak válluk.

Veresbánya 1865: *Veresbánya* (PESTY 1865: 69), 1902: *Veres bánya* (VITOS 2003: 41), 1902: *Veresbánya meredek kősziklájával együtt ... nevét a vereses föld között ott található réz, vas és arany érczokről vette* (VITOS 2003: 99, 255), 1902: *Vörösbánya* (VITOS 2003: II, 554), é.n.: *Veresbánya kősziklája* (Közb.), 2017: *Veresbánya* (sgy., 2017).

Patak és annak lejtős oldalai, mely északnyugati, nyugati lejtésű, fenyőerdővel borított erdős terület. A Somlyó hegység nyugati oldalában, Kövespataktól délnyugatra található. A **Veresbánya kősziklája** kifejezést is említik.

Veresbánya pataka é.n.: *Veresbánya patak* (Közb.), 2017: *Veresbánya* (sgy., 2017).

A fent említett erdős terület patakja, amely balpartilag a Köves patakába ömölve egyesül azzal.

Veres-föld 1986, 2017: *Veres-föld* (CSOMORTÁNI 1986: 78, sgy., 2017).

Az Árnyc útjától délre, Veresvész-kert felé található legelő terület.

Veresvész-kert 1986, 2017: *Veresvész-kert* (CSOMORTÁNI 1986: 78, sgy., 2017).

Erdői legelő terület Köves-oldalon és Szőr-oldalon belül, azoktól keletre. Rajta található a romos állapotú ún. Néptanács-ház. Vö. **Néptanács háza**.

Veresvizes 1703: *az Szent királyi hatarba az Felsőbe az veres füzes nevé helybe* (SZABÓ T. 2006: 39), 1958: *Veresvizes* (GazdReg 56–58: 1x), 1963: *Veresvizes* (GazdNyt 59–63), 1986, 2017: *Veresvizes* (CSOMORTÁNI 1986: 78, sgy., 2017).

A borpataki völgy folytatása, mely nyugati irányba emelkedik Bakó oldala, Bakó nyaka felé. Kaszálók vannak rajta.

Verőfőj-kert 1902: *Verőfőny* (VITOS 2003: 101, 171), 1986: *Verőfőj kertye, Verőfőj-kert* (CSOMORTÁNI 1986: 78), 2017: *Verőfőj-kert* (sgy., 2017).

Erdős és legelő terület, mely a Csíkszentimre és Csíkszentkirály közötti határvonalat alkotja a Dél-Hargita keleti lejtőin.

Vérkápolna 1868: *Vérkápolna vagy Sz.-Vérnek nevezett helyen van az Olt (jobb part) közelében. ... E szorosban a folyam*

jobb partján Vérkápolna nevü hely van, hol rom-maradványai látszanak egy hajdan ott állott imolának. A hagyomány azt mondja, hogy azon kápolna emléképilete volt az itten vérontással kivivott győzelemnek, miért neve Vérkápolna lett.... E mellett Szentkirály nevével fűződik egybe a székelyek hősiességének azon dicsősége is, melyet 1694-ben a Nizet által Somlyónál megszalasztott tatárok feletti győzelemmel arattak, mert a Szentkirály két részét elválasztó hidnál vettek hadállást az alcsíkiak, onnan szoritották vissza a megfutamított tatárokat a zsögödi szorosba, ott ejték el vezérüket, a kegyetlen Mirza Khán fiát, s ott verték szét a hulló csordát, kiszabadítván 8000 lánczra fűzött keresztyén foglyot. (ORBÁN 1868: II, 35–37), 1902: *Várkápolna* (VITOS 2003: 199), 1902: *Vérkápolna* (VITOS 2003: 272, 274).

Az 1694-es tatárjárás emlékére épített kápolna, már romjai sincsenek, pontosan nem behatárolható, a ma is Kápolna-mezőnek nevezett helyen feltételezik egykori létét. Vö. **Kápolna mezeje**.

Vitos 1865: *Vitos Antal mezeje, egy kis puszta* (PESTY 1865: 69), 1902: *Vitos Antal mezeje, Vitos Antaltól elnevezve* (VITOS 2003: 99), é.n., 2017: *Vitos* (Közb., sgy., 2017).

Erdőség Kövespatak folyásától jobbra, észak, északnyugatnak, Kormos felé. Használják a **Vitos oldala** kifejezést is.

Vízdugó 1958: *Vízdugó* (GazdReg 56–58: 1x), 1986: *Vízdugó* (CSOMORTÁNI 1986: 78).

Régen a Nagynos-patak vizéből Köves utca végénél egy kisebb mennyiséget Köves utcának is áramoltattak. E helyet nevezték Vízdugónak.

Vízkert XIX. sz. közepe: *Víz kertben az olt mellett (sz.)* (SZABÓ T. 2006: 42), 1958: *Vízkert* (GazdReg 56–58: 2x), 1963: *Vízkert* (GazdNyt 59–63), 1986: *Víz-kert, Pap-kert* (CSOMORTÁNI 1986: 78), 2017: *Vízkert* (sgy., 2017).

A katolikus templom és plebánia közvetlen szomszédságában, északkeletre elterülő réti kaszáló, mely az Olt jobb partjáig terjed. Nagyobb része az Egyház tulajdona. Vö. **Papkert**.

Völgy 1720: *Az felső mezőb[en] Völgibe (sz.)* (SZABÓ T. 2006: 39), 1762: *felső mezőn völgy nevű helyben (sz.)* (SZABÓ T. 2006: 40), 1902: *Völgy* (VITOS 2003: 199), 1958: *Felsővölgy* (GazdReg 56–58: 1x), 1963: *Völgy* (GazdNyt 59–63), 1986: *Vögy* (CSOMORTÁNI 1986: 78), 2017: *Vögy* (sgy., 2017).

Négy út közöttől északra, Köves-láb alatt délre található szántóföldek, melyek alantabb fekszenek a völgyi út és Völgy pataka (ez valójában itt még csak egy forrás árka) mentén.

Völgy-oldal 1958: *Völgy(oldal)* (GazdReg 56–58: 10x), 1963: *Völgyszeg* (GazdNyt 59–63), 1986: *Vögy ódala*

(CSOMORTÁNI 1986: 78), 2017: *Vögyoldal* (sgy., 2017).

A Köves-lábtól lefelé, keletnek található lábat nevezik így, mely agrárbirtok volt.

Völgy pataka 1902: *Völgy vagy Felszeg pataka* (VITOS 2003: 171), 2017: *Vögy pataka* (sgy., 2017).

Az ugyanazon nevű dűlőből, illetve Köves-lábról, Ephátról lefutó vizeket gyűjti össze. Felszegen, Lókerten, Nagykerten át balpartilag az Oltba ömlik. Vö. **Felszeg pataka**.

Zavaró 1986: *Zavaró, Zavaró ajja* (CSOMORTÁNI 1986: 78).

Kárhágótól délre, Sűgön belől, Szemeskötől északra található erdei hely. A Ferenc család tagjainak volt ott területe.

Zsák utca 1986: *Zsák ucca, Benedek Imre uccája, lakójáról* (CSOMORTÁNI 1986: 77).

Kincseszegben lakott a főút melletti házak mögött, baloldalon Benedek Imre cipézmester feleségével. Az ő telkükhöz vezető utca neve volt ez. Ma nincs már utca, a kapu ki van hozva a főút mellé.

Zsögöd rétje 1902: *Zsögödi szoros* (VITOS 2003: 23), 1958: *Zsögödi rét* (GazdReg 56–58: 1x), 1986, 2017: *Zsögöt rétye* (CSOMORTÁNI 1986: 78, sgy., 2017).

Csíkszentkirály északi szomszédja, a Csíkzsögöd felé tartó DN 12-es országút mentén található rét összefoglaló neve.

Felhasznált irodalom:

BENKŐ KÁROLY 1853. *Csik, Gyergyó és Kászon leírások két t. i. általános és részletes osztályokban, Kis Batzoni Benkő Károly által.* Kolozsvártt, 108–110.

BOTÁR ISTVÁN 2009. *Kövek, falak, templomok,* Pallas Akadémia Könyvkiadó – Csíkszereda Kiadóhivatal, 23–37

CSOMORTÁNI MAGDOLNA 1986. Csíkszentdomokos, Csíkszentkirály és Zsögöd helynevei, *Nyelv- és Irodalomtudományi Közlemények XXX*, 1: 72–80.

ENDES MIKLÓS 1994. *Csik-, Gyergyó-, Kászon-székek (Csik megye) földjének és népének története 1918-ig,* Budapest, 1938, reprint kiadás: Akadémiai Kiadó, Budapest, 1994.

FKnT = BÁBA BARBARA, NEMES MAGDOLNA. *Magyar földrajzi köznevek tára.* A Magyar Névarchívum Kiadványai 32. Debrecen, Debreceni Egyetemi Kiadó, 2014.

FNESz. 1997 = KISS LAJOS , *Földrajzi nevek etimológiai szótára,* Akadémiai kiadó, Bp., 1997: I, 331. o.

GazdReg 56–58 = *Registrul agricol pe anii 1956-1958, Partea II, volumul I*, 1-170, II, 171-335, III, 335-484, IV, 485-500 házsámok, Mezőgazdasági nyilvántartó, kötetenként 200 számozott lap, házsámok szerint.

GazdNyt. 59–63 = *Gazdasági nyilvántartó/Registrul agricol pe anii 1959-1963, I-IV,* (lejegyezték: Keresztes Antal – I. kötet, Kelemen István?, II-IV. kötet, Mihály Antal – IV. kötet)

HOFFMANN ISTVÁN 1997. *Helynevek nyelvi elemzése,* Debrecen, 1997

Közb. = A Csíkszentkirályi Közbirtokosság levéltárában található térképek és az azokon fellelhető helynevek.

LÉSTYÁN FERENC 1997. *Csíkszentkirályi temploma és családjai,* Kiadja a Csíkszentkirályi plébánia, Gloria nyomda, Kolozsvár, 1997.

ORBÁN BALÁZS 1868. *A Székelyföld leírása, Történelmi, régészeti, természetrajzi s népismei szempontból,* Pest, 1868. <http://mek.oszk.hu/04800/04804/html/79.html> (2018. március 29.)

RMCsSz. 1993 = Kázmér Miklós, *Régi magyar családnevek szótára,* Budapest, 1993.

PESTY FRIGYES 1865. *Pesty Frigyes helynévgyűjteménye 1864–1865, Székelyföld és térsége II.,* Országos Széchényi Könyvtár – Székely Nemzeti Múzeum, Budapest – Sepsiszentgyörgy, 2013, 67–69.

RESZEGI KATALIN 2011. *Hegynevek a középkori Magyarországon*. A Magyar Névérték Kiadványai 21. Debrecen, Debreceni Egyetemi Kiadó.

SÁNTHA ATTILA 2018. *Bühnagy székely szótár*, Budapest,

SZABÓ M. ATTILA 2003. *Erdély, Bánság és Partium történeti és közigazgatási helységnévtára*. Pro-Print Könyvkiadó, Csíkszereda. II, 888.

SZABÓ T. ATTILA 2006. *Szabó T. Attila Erdélyi történeti helynévgyűjtése 8., Csík-, Gyergyó- és Kászonszék*. Szabó T. Attila kéziratgyűjtéséből közzéteszi Hajdú Mihály, Makay Emese, Slíz Mariann, Magyar Nyelvtudományi Társaság, Bp., 2006, 39–42.

SzO. II. = SZABÓ KÁROLY (szerk.), *Székely Oklevéltár II. kötet, 1520-1571*, Kolozsvár, 1876

SZOPOS ANDRÁS 2011. Csíkszentimre helynevei. In: DACZÓ KATALIN szerk., *Csíkszentimre öröksége*, Alutus nyomda, Csíkszereda. 167–183.

TESz. = BENKŐ LORÁND. *A magyar nyelv történeti-etimológiai szótára*. Budapest, 1984.

VÁMSZER GÉZA 2000. *Csík vármegye településtörténete, Helytörténeti adatok a hajdani Csík vármegye (Csík, Gyergyó és Kászon) településtörténetéhez*, Pallas Akadémia, Csíkszereda. 60–62.

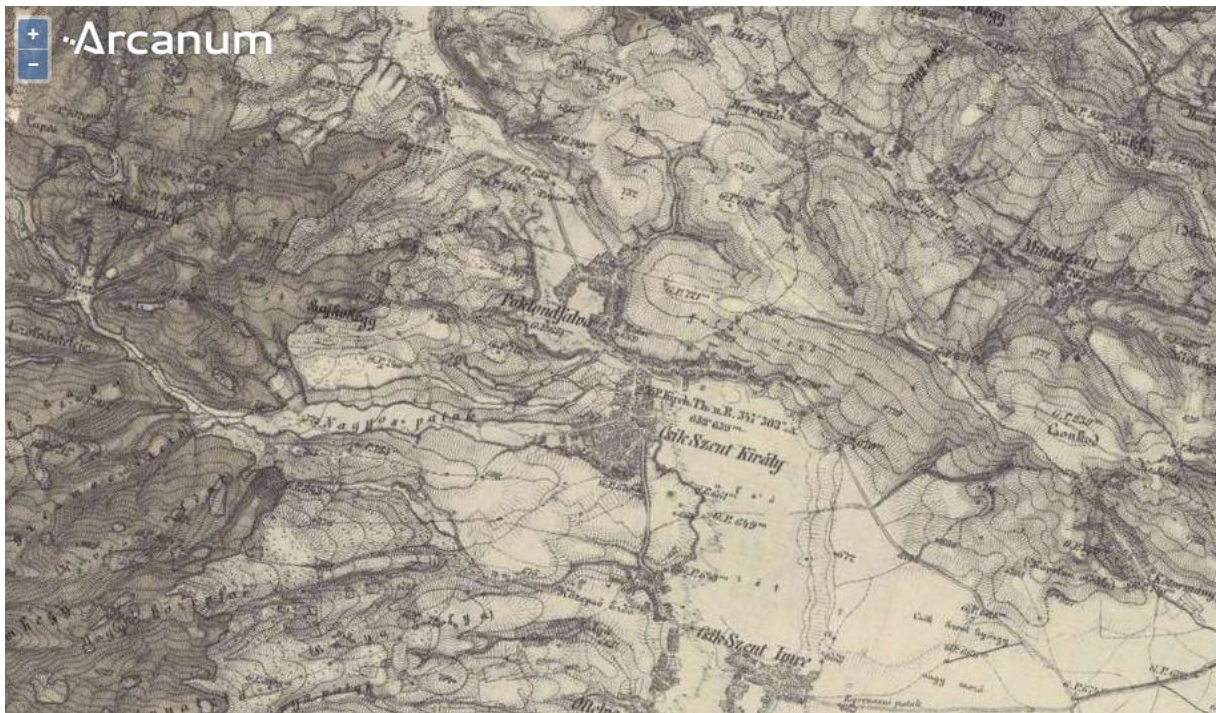
VITOS MÓZES 2003. *Csíkmegyei füzetek, Adatok Csíkmegye leírásához és történetéhez, I-II. kötet*, Hargita Kiadóhivatal, 2002–2003. <http://mek.oszk.hu/10200/10282/> (2018. március 29.)

Első Katonai Felmérés 1763-1787

(<http://mapire.eu/hu/map/firstsurvey/?layers=osm%2C1%2C73&bbox=2871982.9362412267%2C5827761.927734447%2C2885034.5588209205%2C5833284.503028051>)

(2018. március 29.)

Második katonai felmérés (1806–1869)

<http://mapire.eu/hu/map/secondsurvey/?layers=osm%2C5%2C42&bbox=2856372.0915892315%2C5819142.396477277%2C2883003.60202721%2C5835184.973483703>

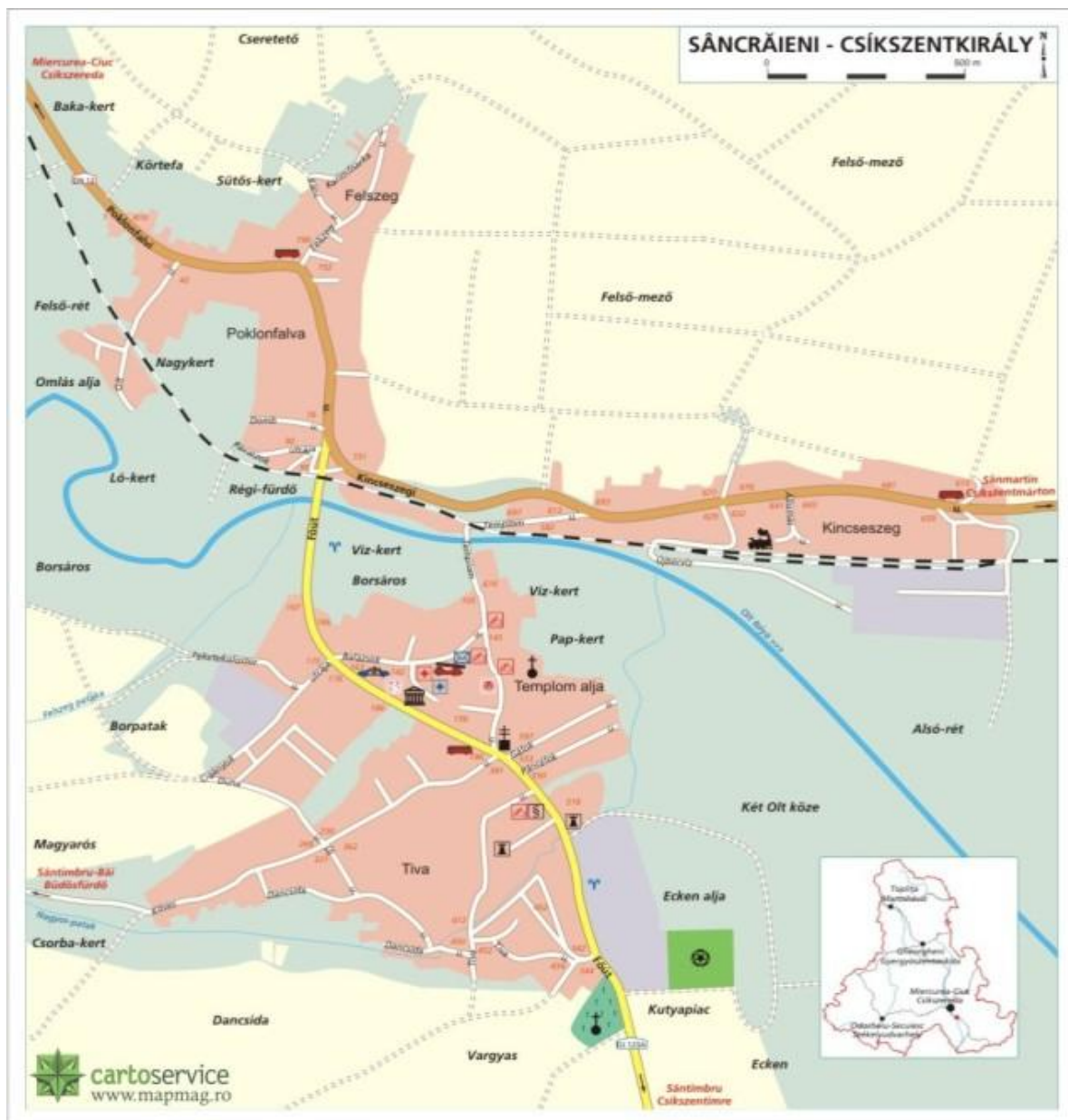
(2018. március 29.)

Magyarország katonai felmérése 1941

<http://mapire.eu/hu/map/hungary1941/?layers=osm%2C111&bbox=2863690.2466693767%2C5819620.042431507%2C2891992.7798387115%2C5838868.971863151>

(2018. március 29.)

<https://www.mapmag.ro/carto-service/terkepek/romania/csikszentkiraly-telepulesterkepe-carto-service.html>
(2018. március 29.)